

Rare birds in the Netherlands in 2002

Roland E van der Vliet, Jan van der Laan & CDNA

This is the 23rd annual report on rare birds in the Netherlands to be published in Dutch Birding. This report comprises records from 2002 as well as belated and reconsidered records, dating back to 1924, which have been evaluated by the Dutch rarities committee, the Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). Several 2002 records are still under review or awaiting submission and could, therefore, not be included. In addition, several records for 2001 and earlier years are still under consideration for various reasons.

The information in van den Berg & Bosman (2001), which overrules all annual reports by the CDNA up to and including the 1999 report, in turn is overruled by data presented in the 2000, 2001 and 2002 reports. Details included for each accepted record are, if available: date(s); location and/or *municipality* (municipal divisions as on 1 January 2002); province; number of birds if more than one, plumage and sex; type of record if trapped, photographed, sound-recorded, videoed or found dead (and where specimen is stored); names of up to three observers involved in find-

ing, identifying and recording, and relevant references in the literature, which normally include (inter)national but not regional journals, and published photographs. Records from 2001 lasting into 2002 that were already published in the 2001 report are repeated here without references, for the sake of completeness. Observations not (yet) submitted mentioned in the 2001 report, are not repeated in this report and the CDNA recommends consulting the 2001 report for these. Sequence of the records in the species accounts is from the current year backwards, with records within one year presented chronologically. A compilation of most of the birds videoed can be found in Plomp et al (2003). Numbers after each (sub)species' name refer to the total number of individuals **1** from 1 January 1800 to 31 December 1979, **2** since 1 January 1980 but excluding **3** the current year. Taxa marked with an asterisk * are new to the Dutch list.

The following CDNA members voted on some or all of the records in this report: Theo Bakker, Max Berlijn, Ruud E Brouwer, A (Bert) de Bruin (secretary), Nils van Duivendijk (chairman), Teus

J C Luijendijk, Roland E van der Vliet (archivist) and Pim A Wolf. Records can be submitted through email (cdna@dutchbirding.nl) or via the CDNA site on the Dutch Birding website (www.dutchbirding.nl), using an electronic submission form. Records can also be submitted by ordinary mail to CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, the Netherlands, preferably using standard forms which can be obtained free of charge from the CDNA. On the website, it is possible to see which records are currently under review, which were recently accepted and which were rejected.

Decisions regarding taxonomy have been delegated to the Dutch committee for avian systematics, the Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna (CSNA) which on 1 January 2003 consisted of the following members: Arnoud B van den Berg, André J van Loon, C S (Kees) Roselaar and George Sangster (secretary).

In 2002, at least 353 species were recorded. In addition, no less than four species reported in 2002 would be new to the Dutch list (Wilson's Storm-petrel *Oceanites oceanicus*, Lammergeier *Gypaetus barbatus*, Elegant Tern *Sterna elegans* and Yellow-billed Cuckoo *Coccyzus americanus*) but are all still under consideration, for various reasons. Possible other additions to the Dutch list reported in 2001, Black-browed Albatross *Thalassarche melanophrys* and Eurasian Crag Martin *Hirundo rupestris*, are also still in circulation. From earlier years, one species was added to the Dutch list: Dalmatian Pelican *Pelecanus crispus* (first record in 1975). Highlights in 2002 were the second Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides*, the second and third Pallas's Grasshopper Warbler *Locustella certhiola*, the third Bonelli's Eagle *Hieraaetus fasciatus*, the third Blyth's Pipit *Anthus godlewskii*, the third Lanceolated Warbler *L. lanceolata*, the fourth Lesser Scaup *Aythya affinis*, the fourth Steppe Eagle *Aquila nipalensis* and the fourth Franklin's Gull *Larus pipixcan*. 2002 was also the best year since 1900 for Greenland White-fronted Goose *Anser albifrons flavirostris*, Squacco Heron *Ardeola ralloides*, Pacific Golden Plover *Pluvialis fulva*, Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*, Lesser Yellowlegs *Tringa flavipes*, Terek Sandpiper *Xenus cinereus*, Eurasian Eagle Owl *Bubo bubo*, Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus* and Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, as well as better than average for Eurasian Griffon Vulture *Gyps fulvus* (equalling the best year 2001), Cetti's Warbler *Cettia cetti* and Two-barred Crossbill *Loxia leucoptera*. On the other hand,

there were no records of, eg, Blue-winged Teal *Anas discors*, Sociable Lapwing *Vanellus gregarius*, Buff-breasted Sandpiper *Tryngites subruficollis*, Roseate Tern *Sterna dougallii*, Black Guillemot *Cephus grylle*, Siberian Stonechat *Saxicola maura*, Hume's Leaf Warbler *P. humei* and Western Bonelli's Warbler *P. bonelli*.

Systematic list of accepted records

Ross's Goose / Ross' Gans

Anser rossii 0,5,0

1 March to 14 April, Anjummerkolken, *Dongeradeel*, Friesland, and Jaap Deensgat, *De Marne*, Groningen, and 14-26 September, Bandpolder, *Dongeradeel*, Friesland, and 28 September to 18 October, Workumerwaard, *Nijefurd*, and Gaast, *Wûnseradiel*, Friesland, adult, white morph, photographed (O Tol, M Jonker, J J F J Jansen et al); 23 November into 2003, Plaat van Scheelhoek, *Goedereede*, Zuid-Holland, and Stinkgat, *Tholen*, Zeeland, adult, white morph (D Groenendijk, M Berlijn et al; *Birding World* 16: 10, 2003).

2001 16 December to 7 April 2002, Den Bommel, *Oostflakkee*, Plaat van Scheelhoek and Stellendam, *Goedereede*, and *Strijen*, Zuid-Holland, and Ramme-gors, *Tholen*, Zeeland, adult, white morph, photographed (P A Wolf, A McGeehan, A B van den Berg et al).

The 2001 record concerns a date extension (cf van der Vliet et al 2002). All are considered to refer to two returning individuals. A report on 25-26 December at Kampen, Overijssel, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2003), while a report of three at Tholen, Zeeland, on 2 November (van Dongen et al 2002) relates to ringed birds, which should be considered escapes.

Greenland White-fronted Goose / Groenlandse Kolgans

Anser albifrons flavirostris 14,22,22

13-17 January, Polder Q, *Zijpe*, Noord-Holland, 10 (six adults and four juveniles), photographed, videoed (B Bos, D Bos, A B van den Berg et al; *Dutch Birding* 24: 115, plate 97, 2002); 3-4 February, *Slochteren*, Groningen, nine (five adults and four juveniles), photographed, videoed (T Haitjema, M Klaij, W-J B Fontijn et al); 10 February, Ferwâlde (Ferwoude), and 16-17 March, Zurich, *Wûnseradiel*, and 27-28 April, Workumerwaard, *Nijefurd*, Friesland, adult, photographed (S Bernardus, P van der Heide, J Bisschop et al; *Dutch Birding* 24: 184, plate 164, 2002); 8 March, Oostelijke Binnenpolder, Tienhoven, *Maarsse*, Utrecht, and 12 March, Polder Achteraaf, Loosdrecht, *Wijdmeren*, Utrecht, two, first-year (H R Russer, B Huisman, R Pieterse et al).

2001 7 February to 30 March, Polder Achteraaf, Loosdrecht, *Wijdmeren*, Noord-Holland, and Oostelijke Binnenpolder, *Maarsse*, Utrecht, adult female, wearing neck band (EJ), photographed, videoed (E van der Linden et al).

The best year ever. Whether this reflects an increase in wintering individuals, an increase in observer activ-

ity, or both, is not clear. The 2001 record concerns a date extension, as well as additional information concerning the sex of the bird involved. In last year's report, the sex of three neck-banded birds was wrongly mentioned: these concerned one male and two females (instead of two males and one female as stated). EJJ was a female (see above), while EJS and EJV were a pair. Several reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 12 January, Grave, Noord-Brabant; 26 January, Randwijk, Zuid-Holland; 9 February, Garrelswaer, Groningen; 10 February, Hilversumsche Bovenmeent, Noord-Holland; and 16 February, south of Botshol, Utrecht (two).

Ring-necked Duck / Ringsnaveleend

Aythya collaris 5,14,1

5-6 January, Ureterp aan de Vaart, *Opsterland*, Friesland, adult male (K Scholten, S Scholten, E Koops et al).

Only two females have ever been recorded in the Netherlands, in 1996 and 2001.

Lesser Scaup / Kleine Topper

Aythya affinis 0,3,1

24-27 May, Vloeivelden, Hoogkerk, *Groningen*, Groningen, adult male, photographed, videoed (M P Olthoff, T M F Kompier, W Hartholt et al; Olthoff 2002; Dutch Birding 24: 251, plate 223, 2002).

Previous records were in 1994-95, 1996 and 1999-2000, all involving males.

Steller's Eider / Stellers Eider

Polysticta stelleri 0,6,0

2000 29 September and 6-7 October, Pollendam, *Harlingen*, Friesland, female, photographed (M Guyt, A van der Plas, R Offereins et al).

This was a very elusive bird, only seen from the ferry between Harlingen and Vlieland, Friesland. This is the second female. Previous records of this species were in 1980-82, 1986, 1987, 1996 and 1997.

King Eider / Koningseider

Somateria spectabilis 1,9,0

2000 28 August to 30 March 2001, Oudeschild and Oost, *Texel*, Noord-Holland, adult male, photographed, videoed; 30 August to 31 July 2001, 't Horntje, Oudeschild and Oost, *Texel*, Noord-Holland, second calendar-year to third calendar-year male, photographed, videoed.

Both records were already published (van der Vliet et al 2001, 2002) but note the date extensions.

Falcated Duck / Bronskopeend

Mareca falcata 0,5,1

9-12 February, Asseltse Plassen, *Swalmen*, Limburg, adult male, videoed (A Ovaa, M Berlijn, N Reneerkens et al; Dutch Birding 24: 117, plate 102, 2002).

A bird reported at Lettelbert, Groningen, on 7-9 May (van Dongen et al 2002) has not been submitted because it was ringed and therefore considered an escape. Previous records were three males in 1992, a returning male in 1992-96 and a returning male in 1994-98.

American Wigeon / Amerikaanse Smient

Mareca americana 5,35,1

7-12 January, Kapelsche Moer, *Kapelle*, Zeeland, adult male, photographed (N de Schipper, P A Wolf, S Lilipaly et al); 31 March to 1 April, De Blikken, Groede, *Oostburg*, Zeeland, male, photographed (J Leclercq).

2001 3 February to 22 March, Kapelsche Moer, *Kapelle*, Zeeland, adult male (N de Schipper, P L Meiningen, S Lilipaly et al); 2 April, Honswijksewaarden, Tull en 't Waal, *Houten*, Utrecht, adult male, photographed (A Boele, A van Kleunen, K de Leeuw).

The 2001 and 2002 records at Kapelsche Moer are considered to refer to a returning individual first seen from 3 January to 26 February 2000 (cf van der Vliet et al 2001), for which the 2001 sighting was not previously accepted (cf van der Vliet et al 2002). As in 2001, several reports have not yet been submitted. For unknown reasons, observers seem quite reluctant to submit reports of this species. 2002 reports not submitted include the following: 14 February, south of Utrecht, Utrecht; 17-24 March, Steenwaard, Utrecht; and 28 September, Doesburg, Gelderland (cf van Dongen et al 2002). Other reports from 2002 have only recently been submitted and are still in circulation.

Blue-winged Teal / Blauwvleugeltaling

Anas discors 6,22,0

1998 14 April, Lepelaarsplassen, *Almere*, Flevoland, male (L B Steijn, T J C Luijendijk, P van der Luit et al).

Records were annual since 1996, except for blank years in 2000 and 2002. Apart from a female (together with a male) in April-May 1987, all records concerned males.

Green-winged Teal / Amerikaanse Wintertaling

Anas carolinensis 6,22,3

4 April, Polder Achteraf, Loosdrecht, *Wijdemeren*, Utrecht, adult male, photographed (H R Russer, P Koken et al; Dutch Birding 24: 184, plate 165, 2002); 6 April, Ezumakeeg, *Dongeradeel*, Friesland, adult male (R Cazemier, D Hoekstra); 19 April, Diependal, Oranje, *Middenveld*, Drenthe, male (L van Welie, R Offereins).

2001 25 November, De Slufter, *Texel*, Noord-Holland, adult male (R E Brouwer, P Duin).

One can only speculate how many females and first-winter males go undetected. Two reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 2-22 March, Prunjepolder, Zeeland (two); and 20 April Oostvaardersplassen, Flevoland.

Yellow-billed Loon / Geelsnavelduiker

Gavia adamsii 20,13,1

21 January, paal 27, *Texel*, Noord-Holland, first-winter male, found dead, skin retained at Zoological Museum Amsterdam, photographed (L van Kooten, T van Kooten, M F Leopold).

2001 29 October, Westkapelle, *Veere*, Zeeland, third calendar-year or older (S Lilipaly, P A Wolf).

A report at Westerslag, Texel, Noord-Holland, on 11 October is still in circulation.

Rare birds in the Netherlands in 2002

Great Shearwater / Grote Pijlstormvogel

Puffinus gravis 9,5,0

1997 5 December, Camperduin, Bergen, Noord-Holland (N F van der Ham).

The first December record and the second for 1997. With 14 records, this most-wanted shearwater is still a major rarity, despite long hours of seawatching and dozens of 'pelagic trips' in the 1990s. This species seems to avoid the Dutch coasts, which could reflect lack of food in these waters. Seven records involved finds, the other seven involved field records during prolonged seawatches. Camperduin, Noord-Holland, seems to be the best place to pull your luck, with four records of passing birds (1982, 1986, 1989 and 1997).

Balearic Shearwater / Vale Pijlstormvogel

Puffinus mauretanicus 5,66,-

1997 20 July, Camperduin, Bergen, Noord-Holland, three (N F van der Ham); 25-27 July, Camperduin, Bergen, Noord-Holland (N F van der Ham); 15 September, Camperduin, Bergen, Noord-Holland (N F van der Ham).

The record of 25-27 July is a date extension. The species is no longer considered since 1 January 1998 but the CDNA welcomes all reports before this date.

European Storm-petrel / Stormvogeltje

Hydrobates pelagicus -,116,-

1997 4 October, Camperduin, Bergen, Noord-Holland (N F van der Ham, J van 't Hoff).

The species is no longer considered since 1 January 2000 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Wilson's Storm-petrel / Wilsons Stormvogeltje

Oceanites oceanicus 0,0,0

A bird reported on a seawatch past Westkapelle, Zeeland, on 7 November 2002 (Hoekstein et al 2002) is still under consideration.

*** Dalmatian Pelican / Kroeskoppelikaan**

Pelecanus crispus 1,0,0

1976 2-4 January, 't Mirnster Klif and De Mokkebank, Gaasterlân-Sleat, Friesland, adult (R Goldbach).

1975 25 June to 20 November, Hompelvoet, Grevelingen, Goedereede, Zuid-Holland, and Brouwersdam, Schouwen-Duiveland, Zeeland, adult, photographed (the late A van den Berg, H Baptist, L Schrove et al).

Both records are considered to refer to the same bird. A new species for the Netherlands, accepted 27 years after it was observed. At the time, all observers considered all pelicans to be escapes. However, both pelican species breeding in Europe have good vagrancy potential and since Dalmatian Pelican is a vagrant to Hungary and Italy (Cramp & Simmons 1977), a wild origin is considered a realistic option (contra Cramp & Simmons 1977). Up to 19 centuries ago, the species was a breeding bird in the Netherlands (cf van den Berg & Bosman 2001).

407 Yellow-billed Loon / Geelsnavelduiker *Gavia adamsii*, Paal 27, Texel, Noord-Holland, first-winter male, 21 January 2002 (Mardik F Leopold)

408 Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, adult, Zuid-Schermer, Noord-Holland, 24 June 2002
(Harm Niesen)

Great White Pelican / Roze Pelikaan

Pelecanus onocrotalus 4,4,0

1975 25 June to 14 July, Hompelvoet, Grevelingen, Goedereede, Zuid-Holland, adult, photographed (the late A van den Berg et al).

This bird accompanied the Dalmatian Pelican when they were first found. This record was chronologically the third (and the second arrival in 1975). Other records were in 1974-75, 1975 (two), 1987-88, 1990 and 2001 (two).

Squacco Heron / Ralreiger

Ardeola ralloides 25 (since 1866),20,6

23 June to 2 July, Zuid-Schermer, Akersloot, Noord-Holland, maximum of two, adult summer, photographed, videoed (T Verlee, J Groenhof, R E Brouwer et al; Birding World 15: 241, 2002, Dutch Birding 24: 247, plate 211, 312, plate 260, 2002); 26 June, Beijum, Groningen, Groningen, Groningen, adult summer, photographed (L van Welie, W Hartholt, L Davids et al; Dutch Birding 24: 251, plate 224, 2002); 22-24 July, Piershil, Korendijk, Zuid-Holland, adult summer, photographed (A van der Giessen, C van Rijswijk, H de Waard et al; Dutch Birding 24: 314, plate 266, 2002); 14 August, Hoorn, Terschelling, Friesland, two, adult summer (P Lindenburg, S Bot et al).

Only one other record since 1900 involved more than one individual (in 1908), so two such records in one year is exceptional. Also, with a total of at least six

birds, it was the best year since 1900. Previous good years were 1943 (three), 1979 (four), 1984 (three), 1986 (three) and 2001 (four). Two reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 30 June to 1 July, Driesumermeer, Friesland; and 8 August, Gouda, Zuid-Holland.

Cattle Egret / Koereiger

Bubulcus ibis 33,64,-

1989 12-24 September, De Peereboom, Monnickendam, Waterland, Noord-Holland, adult summer (P J Marcus).

This record was previously accepted for 12-13 September only. The species is no longer considered since 1 January 1997 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Eurasian Griffon Vulture / Vale Gier

Gyps fulvus 9,32,20

17 May, Breskens, Oostburg, Zeeland, photographed (C Beeke, K Verbanck, P L Meiningen et al); 18 May, Nieuwe Robbengat, Lauwersmeer, De Marne, Groningen, adult (P Los); 1 June, Groningen, Groningen, Groningen, 15, photographed (A de Bruin, E Koops et al), and 2 June, Leeuwarden, Leeuwarden, Burgum (Bergum), Tytsjerksteradiel, Drachten, Smallingerland, and Beetsterzwaag and Gorredijk, Opsterland, Friesland, 17, photographed (R Offereins, A de Bruin, E B Ebels et al; Ebels 2002a; Dutch Birding 24: 246, plate 209, 2002); 2 June, Hollum, Ameland, Friesland,

409 Squacco Heron / Ralreiger *Ardeola ralloides*, adult, Piershil, Zuid-Holland, 23 July 2002 (Marten van Dijk)

adult, photographed (J Huizenga).

The second year running with a large flock. Probably the same flock seen on 1-2 June was also reported at Kaatsheuvel, Noord-Brabant (15 in the afternoon of 31 May, not (yet) submitted), near Zwillbrock, Nordrhein-Westfalen, Germany (20 in the evening of 31 May) and at Nokere, Oost-Vlaanderen, Belgium (16 on 4-8 June; Ebels 2002a, cf Dutch Birding 235, plate 192, 253, plate 225, 2002). A report from 1981 has only recently been submitted, while another from 2001 is still under review. No less than eight reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002, Ebels 2002a): 16 May, Heiloo, Noord-Holland; 17 May, Veendam, Groningen (two); 20 May, Doesburg, Gelderland (two); 31 May, Kaatsheuvel, Noord-Brabant (15); 2 June, Wijster, Drenthe (two); 2-3 June, Terschelling, Friesland; 4 August, Hollandsche Rading, Utrecht (two); and 29 August, Raamsdonkveer, Noord-Brabant.

Lammergeier / Lammergier

Gypaetus barbatus 0,0,0

An unmarked and unringed immature seen at Castricum and on Texel, Noord-Holland, on 2-4 June 2002 and also reported in Flevoland on 2 June and over Haarlem, Noord-Holland, on 5 June (Ebels 2002a; Dutch Birding 24: 192, plate 169, 235, plate 191, 246, plate 208 & 210, 2002) is still under consideration to establish the bird's status.

Short-toed Eagle / Slangenarend

Circetus gallicus 3,11,1

7 August to 8 September, Fochteloërveen, Noorden-veld/Ooststellingwerf, Drenthe/Friesland, first-summer, photographed (H Feenstra, R Hovinga, O Tol et al).

Fochteloërveen, Drenthe/Friesland, and Hoge Veluwe, Gelderland, prove to be very attractive sites for this species. At Hoge Veluwe, there were records in 1996 (two) and 1997 (one), involving at least two birds, while at Fochteloërveen the species was recorded in 2001 (two)

410 Golden Eagle / Steenarend *Aquila chrysaetos*, juvenile, Norg, Drenthe, 11 March 2002 (Marten van Dijk)

and 2002 (one), involving three different birds. Three other reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 30 March, Schiermonnikoog, Friesland; 20 May, Beusichem, Gelderland; and 27 May, again Schiermonnikoog. A report from 2001 is still in circulation.

Pallid Harrier / Steppiekiekendief

Circus macrourus 5,12,2

12 April, Kollumeroord, Kollumerland en Nieuwkruisland, Friesland, adult male (O Tol, J de Jong); 12 September, De Mulderskop, Heumen, Gelderland, adult male (B Aarts).

2001 19 October, Kennemerduinen, Bloemendaal, Noord-Holland, juvenile (L B Steijn, G J ter Haar, W E M van der Schot), and 20 October, Katwijk aan Zee, Katwijk, Zuid-Holland (R van Rossum et al).

The 2001 record concerns a date extension, as well as an additional site for 20 October for this bird on migration. One other report from 2001 is still circulating. Four reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 17 May, Huizen, Noord-Holland; 3 June to 29 July, Terschelling, Friesland; 10 October, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland; and 14 October, Dishoek, Zeeland.

Greater Spotted Eagle / Bastaardarend

Aquila clanga 14,9,2

12 September, Kollumerwaard, Kollumerland en Nieuwkruisland, Friesland, adult (O Tol, L van Welie); 15 September to at least 11 October, Praamweg, Oostvaardersplassen, Lelystad, Flevoland, second or third calendar-year, photographed, videoed (G J ter Haar, M Berlijn, A B van den Berg et al; Dutch Birding 24: 390, plate 361, 2002).

The adult is the third in this plumage in the Netherlands, after those at Rottumerplaat, Groningen, in May 1976 and on Terschelling, Friesland, in May-June 1985. In Flevoland, one was (again) reported in

early and late December but not confirmed. There are now 25 records, with no less than 10 since 1997.

Steppe Eagle / Steppearend

Aquila nipalensis 1,2,1

15 June, Ameide, *Zederik*, Zuid-Holland, second calendar-year, photographed (L-J Nederlof, J Koerts, E van Wijk et al; Dutch Birding 24: 314, plate 265, 2002).

1998 31 May, Verdeek, *Waterland*, Noord-Holland, second calendar-year, photographed (A L Pieters, J Koerts).

The third and fourth record. Most remarkably, these were seen and photographed by the same observer. The first was on 8 May 1967 at Biervliet, Zeeland, and the second a long-staying but elusive individual from 10 January to 7 February 1984 at Nederweert and Someren, Limburg/Noord-Brabant.

Golden Eagle / Steenarend

Aquila chrysaetos 10,5,1

16 February and 27 February to 17 March, Amen, *Aa en Hunze*, and Norg, *Noordenveld*, Drenthe, and Fochteloeerveen, *Noordenveld/Ooststellingwerf*, Drenthe/Friesland, juvenile, photographed, videoed (J Santing, A Hidding et al; Mulder 2002; Birding World 15: 55, 102, 2002, Dutch Birding 24: 110, plate 94, 123, plate 109, 182, plate 160, 2002).

This juvenile was only the third to be twitchable after the long-staying individuals in 1978-79 and 1980-81.

411 Steppe Eagle / Steppearend *Aquila nipalensis*, immature, Verdeek, Noord-Holland, 31 May 1998 (Jurjen Koerts)

412 Steppe Eagle / Steppearend *Aquila nipalensis*, immature, with Eurasian Magpie / Ekster *Pica pica* and Carrion Crow / Zwarte Kraai *Corvus corone*, Verdeek, Noord-Holland, 31 May 1998 (Jurjen Koerts)

Bonelli's Eagle / Havikarend

Hieraetus fasciatus 1,1,1

15-16 August, *Vlieland*, Friesland, juvenile, photographed (L van Welie, W van der Waal; van Welie 2002; Dutch Birding 24: 323, plate 280-281, 2002).

It was a remarkable coincidence that this third record occurred on the same island and almost the same location as one in September 1995. There are now three records: 24 January 1958, 17-20 September 1995 and 15-16 August 2002, all juveniles. A report of an immature on Terschelling, Friesland, from 12 June to 15 July has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

Little Crane / Klein Waterhoen

Porzana parva 36,9,1

31 August, De Ral, Piaam, *Wûnseradiel*, Friesland, female or juvenile (R Altenburg, P Jongejans, S Bernardus et al).

The fifth sight record since 1980. A report at Starrevaat near Leiden, Zuid-Holland, on 10 August has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

Baillon's Crane / Kleinst Waterhoen

Porzana pusilla 82,26,3

25 May to 1 June, Vloeivelden, Ter Apel, *Vlagtwedde*, Groningen, singing, sound-recorded (N de Vries, B Arends); 19-24 June, Koedijk, *Alkmaar*, Noord-Holland, two, singing, sound-recorded (T Damm,

M S Robb, R E Brouwer et al).

Two reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 11 May, Eempolder, Utrecht; and 23 June, Botshol, Utrecht. The species has been recorded annually since 1994, except for 2001.

Demoiselle Crane / Jufferkraanvogel

Anthropoides virgo 0,2,0

2000 15-26 August, Moorveenweg, Buurse, *Enschede*, Overijssel, second calendar-year, photographed (A Moes, P Knolle, J in 't Veld et al).

The second record of this controversial species on the Dutch list (there is a high incidence of individuals escaped from captivity). This individual was not ringed and did not show anomalous behaviour. It missed two primaries on its right wing but this is quite normal for cranes, as is shown on a number of photographs (eg, Birding World 14: 107, 2001).

Stone-curlew / Griel

Burhinus oedipnemos -,36,3

18 April, Hargen, *Schoorl*, Noord-Holland (N van Duivendijk); 29-30 April, Laarderheide, Laar, *Weert*, Noord-Brabant, adult, videoed (T Hoebe, J Sieben, M Berlijn et al); 28 May, Drachten, *Smallingerland*, Friesland, female, found injured, taken into care, photographed (R Cazemier, D Hoekstra, P van der Heide).

1997 23 April, Oud Wulfseweg, *Houten*, Utrecht (J Steenbergen, M Hidskes, B van der Glas et al).

413 Lesser Yellowlegs / Kleine Geelpootruiter *Tringa flavipes*, juvenile, Amstelmeerdijk, Noord-Holland, 2 November 2002 (Harm Niesen)

The May bird recovered fully and was released at the end of June. It was seen to fly off high to the north. The bird at Hargen was erroneously reported for 19 April in van Dongen et al (2002). Since the CDNA started reviewing this species in 1975, other good years of this former breeding bird (not since the 1950s) were 1975 (four), 1980 (three), 1997 (four), 2000 (four), 2001 (four) and 2002 (three). May is the best month.

Collared Pratincole / Vorkstaartplevier

Glareola pratincola 5,13,1

15-19 May, Bandpolder, *Dongeradeel*, Friesland, adult summer, photographed (R Cazemier, A de Bruin et al; Dutch Birding 24: 250, plate 218, 2002).

The species has been recorded annually since 1995, with the exception of 2000 and 2001. May is the best month with six records involving seven birds.

Black-winged Pratincole / Steppevorkstaartplevier

Glareola nordmanni 12,15,3

15 June, Lepelaarsplassen, *Almere*, Flevoland, adult summer (M Scholte, S Rijnbeek); 13 July, Dinteloord, *Steenbergen*, Noord-Brabant, adult summer, photographed (L A J Nagelkerke, B Feskens, E Corssmit et al); 18-19 August, Oostvaardersplassen, *Almere*, Flevoland, adult (M Argeloo, L B Steijn et al).

The best month for this species is August with 14 records. A report at Maasvlakte, Zuid-Holland, on 24 September has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

pratincole / vorkstaartplevier

Glareola 3,7,1

4 August, Philipsdam, Bruinisse, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, adult (J van Vianen, S Beerkens).

American Golden Plover / Amerikaanse Goudplevier

Pluvialis dominica 1,12,1

4-5 July, Wissenkerke, *Noord-Beveland*, Zeeland, adult summer, photographed (P A Wolf, M Hoekstein, H de Waard et al; Sponselee & Wolf 2002).

This bird stayed in the same field as a Franklin's Gull found on the second day of the plover's stay. American Golden Plovers have been recorded annually since 1994, except for 2000.

Pacific Golden Plover / Aziatische Goudplevier

Pluvialis fulva 9,14,5

14-16 April, Verenigde Hager- en Pettemerpolder, *Bergen*, Noord-Holland, first-summer, photographed (N van Duivendijk, R E Brouwer, K J Eigenhuis et al; Dutch Birding 24: 177, plate 150, 2002); 15 July to 6 August, Dwars in de Weg, Brouwershaven, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, adult summer, photographed (S Lilipaly, M van Dijk et al; Dutch Birding 24: 314, plate 267, 2002); 28 July, Ezumakeeg, *Dongeradeel*, Friesland, adult summer, photographed (W Leurs, J J F Jansen, N Haass et al); 27 August to 1 September, Mariapolder, Kamperland, *Noord-Beveland*, Zeeland, winter plumage, photographed, videoed (M Hoekstein, A van Gilst, E B Ebels et al); 11 September, Bruinisse,

Schouwen-Duiveland, Zeeland, adult summer, moulting to winter plumage, photographed (M Hoekstein).

The best year ever. July is the best month with nine records, all since 1994. A report on 6 July at Mokbaai, Texel, Noord-Holland, is still in circulation and a report on 16 July at Wieringen, Noord-Holland, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002). The bird at Mariapolder in August-September showed a plumage not recorded before in the Netherlands, with almost unstreaked warm buff-coloured underparts, reminiscent of juvenile Eurasian Dotterel *Charadrius morinellus*.

White-tailed Lapwing / Witsstaartkievit

Vanellus leucurus 1,6,1

4 July, Westerse Laagjes, Nieuwendijk, *Korendijk*, Zuid-Holland, adult, photographed (B J M de Bruin, R van Loo et al; van Dijk & Boele 2002; Birding World 15: 276, 2002, Dutch Birding 24: 240, plate 200, 250, plate 217, 2002), and 5 July, Krabbenkreek, *Tholen*, Zeeland, photographed (J Teunen, J Dillen, I Ledegen et al; van Dijk & Boele 2002).

The sites are c 25 km separated as the lapwing flies, so both sightings were regarded as concerning the same bird. This is the fifth consecutive year in which this species has been recorded. A bird observed near Gouderak, Zuid-Holland, on 19 June has recently been submitted and is still under consideration; probably, it concerned the same individual.

White-rumped Sandpiper / Bonapartes Strandloper

Calidris fuscicollis 1,17,1

10-11 August, Zwarte Haan, *het Bildt*, Friesland, adult, photographed (S Bernardus, J Bisschop, B van den Boogaard et al; Dutch Birding 24: 308, plate 257, 2002).

After six records in 2001, only one bird was seen in 2002. This former extreme rarity, with one record in 1977 and the second in 1994, has been annual since 1999. When it became clear where and when to look for this wader, 18 records followed since 1994.

Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper

Calidris acuminata 0,4,2

24-27 July, Ezumakeeg, *Dongeradeel*, Friesland, adult summer, photographed, videoed (T Bakker, E Klunder, M P Olthoff et al; Ebels 2002b; Birding World 15: 275, 2002), and 31 July, Prunjepolder, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, photographed (J van den Heuvel, T Koppejan, H Allards et al; Dutch Birding 24: 315, plate 269, 2002); 3 August, Makkumer Zuidwaard, *Wûnseradiel*, Friesland, adult (S Bernardus, P van der Heide).

The July records are considered to refer to the same bird, based on study of the photographs; the distance between both sites is c 230 km, constituting a remarkable rediscovery. Previous records, all of adults, were in September 1989, August 1998 (two) and August 2000.

Broad-billed Sandpiper / Breedbekstrandloper

Limicola falcinellus 23,79,10

26-27 May, Polder Breebaart, *Delfzijl*, Groningen, adult summer (B-J Prak, A Boven); 31 May, Ezumakeeg,

Rare birds in the Netherlands in 2002

Dongeradeel, Friesland, adult summer, photographed (J Huizenga, M Jonker et al); 27 July, Polder Breebaart, *Delfzijl*, Groningen, adult summer, videoed (B-J Prak, J J F J Jansen et al); 7 August, Holwerd, *Dongeradeel*, Friesland, juvenile (B-J Prak, W M Wiegant, R Cazemier et al); 10-11 August, Achter de Zwarten, Lauwersmeer, *De Marne*, Groningen, juvenile, photographed (R Cazemier, O Tol); 10 August, Zuidpier, IJmuiden, *Velsen*, Noord-Holland, juvenile (M Scholte, S Rijnbeek); 10-17 August, Zwarte Haan, *het Bildt*, Friesland, juvenile, photographed (R Cazemier, J J F J Jansen et al); Dutch Birding 24: 315, plate 268, 2002); 14-17 August, Zwarte Haan, *het Bildt*, Friesland, adult (E Schoppens, J J F J Jansen et al); 17 August, Zwarte Haan, *het Bildt*, Friesland, juvenile (J J F J Jansen et al); 24-26 August, Polder Breebaart, *Delfzijl*, Groningen, juvenile (A Boven, B-J Prak).

With 10 records, this is the best year ever. A new monthly pattern appears to emerge, since seven records in 2002 were in August (as were five out of seven in 2000). May is still the best month, however, with no less than 48 records (74 individuals). Five reports (involving at least six birds) have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 21 April, Nummer Eén, Oostburg, Zeeland; 20 May, Lettelierpetten, Overijssel; 8 August, Polder Breebaart, Groningen; 9 August, Hippolytushoef, Noord-Holland; and 16-21 August, Scherpenissepolder, Zeeland (at least two). Increased observer awareness, especially at previously underwatched high-tide roosts, has led to a recent upsurge in records. This, together with the fact that this species is not too difficult to identify, made the CDNA decide to no longer consider this species from 1 January 2003.

Great Snipe / Poelsnip

Gallinago media -20,2

16 May, Maassluis, *Maasland*, Zuid-Holland, adult, photographed, videoed (L Batenburg, M Berlijn, M Renders et al); Dutch Birding 24: 177, plate 151, 248, plate 212, 250, plate 219-220, 2002); 23 September, Westerplas, *Schiermonnikoog*, Friesland (H Dufourny, V Dielen, P Détourbe).
1999 16-17 September, Kerk en Zanen, Alphen aan den Rijn, *Alphen aan den Rijn*, Zuid-Holland (W J M Scheres).

Since 1980, the best months for this species are August and September, with four and six records, respectively; between 1865 and 1940, these were also the best months with seven and 23 records. Three reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 8 August, Amerongen, Utrecht; 25 August, Mariënborg, Overijssel (two); and 15-17 September, Verdrongen Land van Saefthinghe, Zeeland. A report at Alphen aan den Rijn, Zuid-Holland, on 10 August has recently been submitted.

Long-billed Dowitcher / Grote Grijs Snip

Limnodromus scolopaceus 0,16,0

13 April to 12 May and 17 August to 18 September, Prunjeppolder, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, adult (P A Wolf, S Lilipaly et al).

2001 4 September to 9 March 2002, Prunjeppolder, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, adult, photographed, videoed.

The 2002 record at Prunjeppolder is considered to refer to a returning individual; note the date extension for 2001-02. May and August are the best months with five and four records, respectively. Reports from May 2000 and April 2002 are still in circulation.

Lesser Yellowlegs / Kleine Geelpootruiter

Tringa flavipes 1,6,3

20-23 September, De Putten, Camperduin, *Bergen*, Noord-Holland, juvenile, photographed, videoed (W A van Splunder, H Niesen, M Berlijn et al); 13 October to 3 November, Amstelmeer, *Den Helder*, Noord-Holland, juvenile moulting to first-winter, photographed, videoed (W Tijsen, R E Brouwer, M Berlijn et al; Birding World 15: 460, 2002, Dutch Birding 24: 385, plate 353, 2002, 25: 68, plate 54, 2003); 27 October, Mokbaai, *Texel*, Noord-Holland, juvenile, videoed (T M F Kompier, A Wassink, E Menkveld et al).

The best year ever. These records were considered to relate to three different individuals, and include the first records of birds in full juvenile plumage. Previous records were of first-winters (1979, 1999) or adults (1991, 1995, 1998, 1999 and 2000).

yellowlegs / geelpootruiter

Tringa flavipes/melanoleuca 0,1,0

2001 24 August, Zwartemeer, *Emmen*, Drenthe, photographed (R Yosef, J T Kuper, H Esselink).

The CDNA agrees that the record concerns a yellowlegs but it is, even after careful study of the slides, uncertain which species is involved.

Terek Sandpiper / Terekrutter

Xenus cinereus 1,19,3

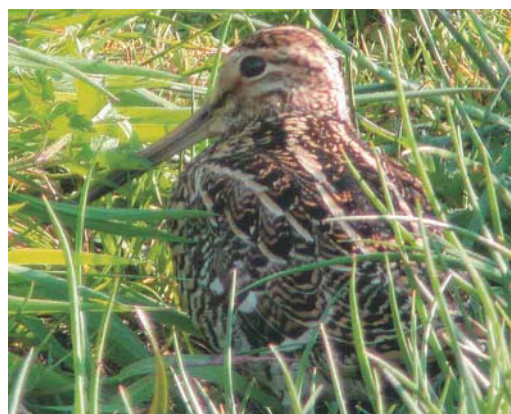
31 May, Heerenven Zuid, De Hamert, *Arcen en Velden*, Limburg, adult summer (J J F J Jansen, E van der Burg, H Custers et al); 9-10 June, Wanteskuip, Colijnsplaat, *Noord-Beveland*, Zeeland, adult summer, photographed (M Hoekstein, P L Meininger, P A Wolf et al); 15 July, Ossenwaarden, *Deventer*, Overijssel, adult summer, photographed (M N van de Zandschulp, M Zekhuis, A ten Hoeve et al).

The best year ever. Late spring is the best time to see this species. There are 15 records in May and three in early June. A report on 2 June at Oudega, Friesland, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

Wilson's Phalarope / Grote Franjepoot

Phalaropus tricolor 6,11,2

20 July to 24 August, Scherpenissepolder, *Tholen*, Zeeland, adult female, moulting from summer to winter, photographed, videoed (M Hoekstein, O Boeren, T J C Luijendijk et al; Dutch Birding 24: 315, plate 270-271, 2002); 14 September, De Putten, Camperduin, *Bergen*, Noord-Holland (J Buisman et al), and 15 September, 't Zand, *Zijpe*, Noord-Holland, first-winter, photographed, videoed (H Niesen et al; Dutch Birding 24: 390, plate 364, 2002).

414 Wilson's Phalarope / Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor*, first-winter, 't Zand, Noord-Holland, 15 September 2002 (*Eric Koops*) **415** White-tailed Lapwing / Witstaartkievit *Vanellus leucurus*, Nieuwendijk, Zuid-Holland, 4 July 2002 (*Marten van Dijl*) **416** Pacific Golden Plover / Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva*, adult, Dwars in de Weg, Brouwershaven, Zeeland, 27 July 2002 (*Marten van Dijl*) **417** White-rumped Sandpiper / Bonapartes Strandloper *Calidris fuscicollis*, adult, Zwarte Haan, Friesland, 11 August 2002 (*Bas van den Boogaard*) **418** Sharp-tailed Sandpiper / Siberische Strandloper *Calidris acuminata*, adult, Ezumakeeg, Friesland, 25 July 2002 (*Leo J R Boon/Cursorius*) **419** Great Snipe / Poelsnip *Gallinago media*, adult, Maassluis, Zuid-Holland, 16 May 2002 (*Leo J R Boon/Cursorius*)

Rare birds in the Netherlands in 2002

Laughing Gull / Lachmeeuw

Larus atricilla 0,3,0

7 April, Strabrechtse Heide, Someren, Noord-Brabant, adult (J-E Kikkert, H Hendriks).

This record is considered to refer to the bird that was first seen at Arnhem, Gelderland, in August 2000 and again at Lobith, Gelderland in October 2001; furthermore, this is assumed to be the bird which stayed at Zwillbrocker Venn, Nordrhein-Westfalen, Germany, just across the Dutch border, in spring and summer 2001 and 2002. This bird was colour-ringed on 1 June 2001. The bird in October 2001 was positively identified as the 'German' bird, on basis of the observed colour ring (van der Vliet et al 2002).

Franklin's Gull / Franklins Meeuw

Larus pipixcan 0,3,1

5-6 July, Wissenkerke, Noord-Beveland, Zeeland, second summer, photographed, videoed (R Sponselee, P L Meininger, P A Wolf et al; Sponselee & Wolf 2002; Birding World 15: 277, 2002, Dutch Birding 24: 260, plates 231-232, 2002).

Previous records were in June-July 1987, June 1988 and February-March 2000. Summer months now seem to be the best.

Ring-billed Gull / Ringsnavelmeeuw

Larus delawarensis 0,6,0

17 July to 2 January 2003, Wilhelminadorp and Goes, Zeeland, adult male, photographed (P L Meininger, M van Dijk et al; Dutch Birding 24: 314, plate 264, 2002). 2001 7 September to February 2002, Wilhelminadorp and Goes, Goes, Zeeland, adult male, photographed.

This returning individual was first recorded in January 1998 and now accepted for its sixth 'winter'. This year, it was found almost two months earlier than in previous years. Apart from this record, the species is still very rare, with only five previous records, in July 1986, April 1992, December 1992, April 1996 and February 1997.

420 Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, second-summer, Wissenkerke, Zeeland, 5 July 2002
(Leo J R Boon/Cursorius)

Iceland Gull / Kleine Burgemeester

Larus glaucoides 22,69,-

1984 6 January, Schiermonnikoog, Friesland, juvenile, found dead, skin retained by Mark Hoekstein, photographed (M Hoekstein, P A Wolf).

The species is no longer considered since 1 January 1998 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Elegant Tern / Sierlijke Stern

Sterna elegans 0,0,0

An 'orange-billed tern' observed and photographed at Wassenaarse Slag and Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, on 9 June and at Noordwijk, Zuid-Holland, and Camperduin, Noord-Holland, on 10 June was probably this species or a hybrid and has only recently been submitted; apart from hybrids, Lesser Crested Tern *S bengalensis* and Cayenne Tern *S (sandvicensis) eurygnatha* must also be considered. Most probably the same bird was seen in Norfolk, England, on 20 June (den Outer et al 2002, Millington 2002, Gantlett 2003).

Black Guillemot / Zwarte Zeekoet

Cephus grylle 31,45,0

1991 25-26 October, 't Horntje, Texel, Noord-Holland (M Hoekstein, P A Wolf, M Leopold).

Records have been almost annual since 1975, with blank years in 1983 and 1999. A report from 2000 is still in circulation. Three reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 25 August, west of Egmond aan Zee, Continentaal Plat; 20 October, Camperduin, Noord-Holland; and 26 October, Bloemendaal aan Zee, Noord-Holland.

Yellow-billed Cuckoo / Geelsnavelkoekoek

Coccyzus americanus 0,0,0

A bird reported on Texel, Noord-Holland, on 7 October (Janssen 2002) is still under consideration.

421 Franklin's Gull / Franklins Meeuw *Larus pipixcan*, second-summer, Wissenkerke, Zeeland, 5 July 2002
(Marten van Dijk)

422-423 Snowy Owl / Sneeuwuil *Nyctea scandiaca*, first-winter male, Hippolytushoef, Noord-Holland, 19 April 2002 (Leo J R Boon/Cursorius)

Eurasian Eagle Owl / Oehoe

Bubo bubo 1,26,11

11 February into 2003, locality withheld, Limburg, pair (present since 2001) with two young, photographed, sound-recorded, videoed (T Bakker, M Berlijn, A B van den Berg et al); 26 May into 2003, *Winterswijk*, Gelderland, pair with three young, photographed (G Wassink et al; Wassink 2003; Limosa 76: 3, 6 & 8, 2003).

The resident pair at St Pietersberg, Maastricht, Limburg, first seen in March 1997, was present all year and raised four young (J J F Jansen et al). Three successful breeding pairs in one year is a record.

Snowy Owl / Sneeuwuil

Nyctea scandiaca 7,7,1

19 April, Hippolytushoef, *Wieringen*, Noord-Holland, first-winter male, photographed, videoed (H Niesen, L J R Boon et al; Birding World 15: 150, 2002, Dutch Birding 24: 183, plate 162, 2002), and 22 April, Badweg, *Schiermonnikoog*, Friesland, photographed, videoed (B Henstra, T Talsma et al).

Study of the respective photographs led to the conclusion that the same bird was involved in both cases. Close and prolonged study of (photographs of) the Hippolytushoef bird also indicated that it was the same individual staying in West-Vlaanderen, Belgium, from November 2001 to March 2002 (Verbelen et al 2001; Dutch Birding 23: 398, plate 462, 2001, 24: 69, plate 55, 2002). Close scrutiny did not reveal any oil stains on its plumage and

the CDNA therefore concluded that there was no direct evidence that the bird was ship-assisted, although it may likely have been part of the ship-assisted influx of Snowy Owls in western Europe in late 2001 (Verbelen et al 2001). However, the principle 'innocent until proven guilty' implies that this bird had to be admitted to the Dutch list. With only 15 individuals since 1800 (1806, 1869, 1884 (two), 1888, 1904, 1965, 1980-81, 1990, 1992 (four) and 2000), this owl remains a major rarity.

Tengmalm's Owl / Ruigpootuil

Aegolius funereus -6,1

9 December, Aalsum, *Dongeradeel*, Friesland, taken into care, photographed (J Kamstra et al).

The bird escaped from care on 9 February 2003. Since 1980, there have been only seven records: 1980, 1985-1987, 1993, 1994, 1999, 2000 and 2002.

Alpine Swift / Alpengierzwaluw

Apus melba 7,31,2

1 April, Marnewaard, *De Marne*, Groningen, photographed (E Koops, M M Wijma, R Mulder et al; Koops 2002; Dutch Birding 24: 182, plate 159, 2002); 8 November to 4 December, *Wageningen*, Gelderland, first-winter, photographed, videoed, and 10 November, Elst, *Rhenen*, Utrecht, taken into care on 4 December (M Maas, R Keizer et al; Keizer & Ebels 2002; Birding World 15: 460, 2002, Dutch Birding 24: 400, plate 377, 2002, 25: 66, plate 48, 2003).

424 Alpine Swift / Alpengierzwaluw *Apus melba*,
first-winter, Wageningen, Gelderland, 17 November
2002 (Bas van den Boogaard)

The autumn bird was released near Zürich in Switzerland in June 2003. It was only the second ever staying longer than a few hours. The first 'long-staying' bird was on 28-29 October 1987. A report on 7 September at Ooltgensplaat, Zeeland, is still in circulation, while a report on 20 September on Terschelling, Friesland, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

European Bee-eater / Bijeneter

Merops apiaster 104,140,-

1987 23 May, Kennemerduinen, *Bloemendaal*, Noord-Holland, adult (S C V Geelhoed, J Stuart, A Gouw et al).

The species is no longer considered since 1 January 1993 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Grey-headed Woodpecker / Grijskopspecht

Picus canus 1,3,0

The male at Oosterbeek, *Renkum*, Gelderland, present since 8 May 2000 was seen again from 23 May to 3 June (Dutch Birding 24: 248, plate 213, 2002).

Middle Spotted Woodpecker / Middelste Bonte Specht

Dendrocopos medius -,44,-

1973 21 June to 7 July, Abraham Ledeboerpark, Enschede, *Enschede*, Overijssel, adult and two juveniles (A Guiljam, B M van Kuik).

A breeding record already published in Teixeira (1979) but one that had never been reviewed by the CDNA. The species is no longer considered since 1 January 1998 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Greater Short-toed Lark / Kortteenleeuwerik

Calandrella brachydactyla 3,23,1

21-23 May, Delfgauw, *Pijnacker-Nootdorp*, Zuid-Holland, photographed, videoed (B Teunissen, E Sand-

berg, E Opperman et al; Dutch Birding 24: 251, plate 222, 2002).

Seven reports, most of them fly-bys, have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 22 April, Bergen, Noord-Holland; 13 May, Breskens, Zeeland; 26 May, Terschelling, Friesland; 19 June, Eemshaven, Groningen; 9 September, Den Haag, Zuid-Holland; 19 September, Eemshaven; and 1 October, Eemshaven.

Red-rumped Swallow / Roodstuitzwaluw

Hirundo daurica 2,48,4

11-12 May, De Cocksdorp, *Texel*, Noord-Holland (A Wassink, P Duin, E Menkveld et al); 29 September, Hege Gerzen, *Gaasterlân-Sleat*, Friesland (R Cazemier, B-J Prak, D Hoekstra); 1 October, Fochteloërveen, Norg, *Noordenveld*, Drenthe (A-W Faber); 22 November, Nollédijk, *Vlissingen*, Zeeland (J Luiten, P A Wolf).

There were no records from Breskens, Zeeland, which is normally the best site to see this Mediterranean swallow, with 15 records between 1990 and 2001. Six reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 13 May, Eemshaven, Groningen; 17 May, Eemshaven; 1 September, Dishoek, Zeeland; 2 September, Muiderzand, Flevoland; 2 September, Eemshaven; and 24 November, Scheveningen, Zuid-Holland.

Blyth's Pipit / Mongoolse Pieper

Anthus godlewskii 0,2,1

24 November, Kennemerduinen, *Bloemendaal*, Noord-Holland, first-winter, ringed, photographed (E Maassen, J Maassen, P Bergkamp et al; Maassen & van den Berg 2003; Birding World 15: 495, 2002, Dutch Birding 25: 45, plate 21, 46, plate 22-25, 2003).

The third record of this hard-to-identify pipit. Previous records were on 13 November 1983 at Westenschouwen, Zeeland (collected), and on 25-28 October 1996 at Maasvlakte, Zuid-Holland (field record).

Olive-backed Pipit / Siberische Boompieper

Anthus hodgsoni 0,10,1

20-21 October, Lange Baan, *Vlieland*, Friesland, videoed (E van der Burg, K de Vries et al; Dutch Birding 24: 392, plate 368, 2002).

The first record for Friesland. There are now 10 records (11 individuals); after several blank years, the species has been recorded in both 2001 and 2002.

Citrine Wagtail / Citroenwikstaart

Motacilla citreola 0,14,1

3-9 September, Dijkmanshuizen, *Texel*, Noord-Holland, first-winter, photographed, videoed (A Wassink, E Menkveld, R E Brouwer et al).

April (with three records), May (four) and September (four) are the best months to see this wagtail.

Thrush Nightingale / Noordse Nachtegaal

Luscinia luscinia 7,42,1

19 May to 9 June, Marnewaard, Lauwersmeer, *De Marne*, Groningen, singing, sound-recorded (G Bakker, W Hartholt, R Cazemier et al).

The 50th individual and the only one in 2002.

425 Alpine Swift / Alpengierzwaluw *Apus melba*, first-winter (taken into care at Wageningen, Gelderland, on 4 December 2002), Bennekom, Gelderland, 5 January 2003 (Marten van Dijk)

Red-spotted Bluethroat / Roodsterblauwborst

Luscinia svecica svecica 24,36,1

9 May, Westerplas, *Schiermonnikoog*, Friesland, male, singing, photographed (S Bernardus, J Bisschop et al).

Black-throated Thrush / Zwartkeellijster

Turdus ruficollis atrogularis 0,5,1

15-25 December, Harlingen, *Harlingen*, Friesland, first-winter male, photographed, videoed (P de Bruin, R Cazemier, E Winkel et al; van Dijk 2003; *Birding World* 15: 499, 2002, *Dutch Birding* 25: 69, plate 56, 73, plate 59, 2003).

On some photographs, this bird seemed to show some rufous in the outer tail-feathers. However, this was not considered convincing enough to label the bird as a probable hybrid with Red-throated Thrush *T. r. ruficollis*. After the first in March-April 1981, subsequent records were in October 1982, January-March 1996, April 1998, November 2000 and December 2002.

Cetti's Warbler / Cetti's Zanger

Cettia cetti -,51,7

25 January to 26 February, Schotsman, Kamperland, *Noord-Beveland*, Zeeland, singing, sound-recorded (M Hoekstein, P A Wolf, S Lilipaly et al); 1 April, *Castricum*, Noord-Holland, ringed, photographed (A Wijker, R Reijnders, A J van Loon et al); 13 October, Amsterdamse Waterleidingduinen, *Zandvoort*, Noord-Holland, ringed, photographed (P van Eijk et al; *Dutch Birding* 24: 392, plate 370, 2002); 30 October, Meijen-

del, *Wassenaar*, Zuid-Holland, two, ringed, photographed (W Bleumink, M Verrips); 31 October, *Castricum*, Noord-Holland, ringed, photographed (A Wijker, R Reijnders, J Visser et al); 23 November, Molenplaat, *Bergen op Zoom*, Noord-Brabant, singing (R Keizer).

2001 1 September to 4 October, Ringselven, Budel-Dorplein, *Cranendonck*, Noord-Brabant, sound-recorded (F Neijts, R G Bouwman, J-E Kikkert et al).

2000 5 October, Kennemerduinen, *Bloemendaal*, Noord-Holland (S C V Geelhoed).

After the last cold winter of 1996-97, this species is slowly making its come-back. Since 1997, there have been 13 records, with one in 1998, three in 2000, three in 2001 and six in 2002. Two reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): until 8 September (breeding) at Budel-Dorplein, Noord-Brabant; and 29 September, Amsterdamse Waterleidingduinen, Noord-Holland. In addition, several birds trapped and ringed have not (yet) been submitted.

Pallas's Grasshopper Warbler / Siberische Sprinkhaanzanger

Locustella certhiola 0,1,2

21 September, *Castricum*, Noord-Holland, first-winter, ringed, photographed (L Knijnsberg, R Reijnders, J Vroege et al; van Spanje et al 2002; *Dutch Birding* 24: 388, plate 358, 397, plate 375, 2002); 27 September, *Castricum*, Noord-Holland, first-winter, ringed, photographed (L Knijnsberg, R Reijnders, H Levering et al;

426 Black-throated Thrush / Zwartkeellijster *Turdus ruficollis atrogularis*, first-winter male, Harlingen, Friesland, 24 December 2002 (Marten van Dijk)

427 Pallas's Grasshopper Warbler / Siberische Sprinkhaanzanger *Locustella certhiola*, first-winter, Castricum, Noord-Holland, 21 September 2002 (Rienk Slings)

van Spanje et al 2002; Dutch Birding 24: 397, plate 376, 2002).

The submitted documentation did not allow identification to subspecies. The ringing station at Castricum is the only site in the Netherlands where this rare Siberian *Locustella* has ever been found. The first record (also trapped) was on 5 October 1991. Unfortunately for other interested birders, these skulking birds invariably disappear without a trace after release.

Lanceolated Warbler / Kleine Sprinkhaanzanger

Locustella lanceolata 2,0,1

20 September, Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland, first-winter, ringed, photographed (F J Koning, H Vader, T M van Spanje et al; van Spanje et al 2002; Dutch Birding 24: 388, plate 357, 397, plate 374, 2002).

Only the third record of this very elusive *Locustella*. One can only speculate how many go undetected. In contrast with Belgium, with five records in 1988-2000 (Verbelen en De Smet 2003), the Netherlands have three records in 90 years: 11 December 1912, Haamstede, Zeeland (found dead); 20 September 1958, off Vlissingen, Continentaal Plat (found dead); and 20 September 2002. A bird trapped on Texel, Noord-Holland, in September 2001 is still in circulation.

River Warbler / Krekeltzanger

Locustella fluviatilis 6,28,0

2001 16-23 June, Brettenpad, Amsterdam, Noord-Holland, singing, sound-recorded, videoed (N Zijlmans, P J Marcus, G J ter Haar et al).

May and June are the best months, with 15 and 13 records respectively. A report on 21 May at Wageningen, Gelderland, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002). A previously accepted sighting from 20-26 August 1955 on Terschelling, Friesland (Mörzer Bruijns & Rooth 1955, van den Berg 1984, cf van den Berg & Bosman 2001), has been rejected after review (see Rejected records).

Melodious Warbler / Orpheusspotvogel

Hippolais polyglotta 2,32,1

5-26 June, Tongerlo, Sevenum, Limburg, singing, photographed, sound-recorded, videoed (M Berlijn, T Bakker, M van Dijk et al; Dutch Birding 24: 251, plate 221, 2002).

2000 29 June to 2 July, Heibloem, Heythuysen, Limburg, singing, sound-recorded (F Engelen, R M van Dongen et al).

1997 15-16 May, Holypark, Vlaardingen, Zuid-Holland, singing, videoed (B van As, P van Rij, B van den Broek et al); 5-7 June, Waalbroek, Simpelveld, Limburg, singing, sound-recorded (the late J-P Onge-nae, R M van Dongen, J J F Jansen et al).

Booted Warbler / Kleine Spotvogel

Acrocephalus caligatus 0,10,0

2001 22 September, Veldiger Buitenland, Hasselt, Overijssel, ringed, photographed (A J Dijkstra, J Breden-beek; Dutch Birding 23: 378, plate 440, 2001).

There are 10 records, all since 1982. Sight records will be reviewed to exclude possible confusion with Sykes's Warbler *A. rama*.

Subalpine Warbler / Baardgrasmus

Sylvia cantillans 5,34,2

3-4 May, Maasvlakte, Rotterdam, Zuid-Holland, male, photographed (W van Rijswijk, H Zevenhuizen et al); 13 May, Hargen, Schoorl, Noord-Holland, male, photographed (W E M van der Schot, H Niesen et al; Dutch Birding 24: 178, plate 154, 2002).

The totals include birds identified to subspecies. The announced review (van der Vliet et al 2002) has been postponed due to the loss of documentation in the mail. The results will be published in next year's report.

Greenish Warbler / Grauwe Fitis

Phylloscopus trochiloides 6,24,2

28-29 August, Westkapelle, Veere, Zeeland (J Luiten, P Beeke, P A Wolf et al); 31 August, Maasvlakte, Rotterdam, Zuid-Holland (D Groenendijk, A Vink, W B Janssen et al).

September is apparently the best month, with 15 out of 32 individuals, followed by August with nine. A report from June 2002 is still in circulation. Other reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 16 June, Oostvoorne, Zuid-Holland; and 28 August, Maasvlakte, Zuid-Holland.

Pallas's Leaf Warbler / Pallas' Boszanger

Phylloscopus proregulus 9,82,-

1989 15 October, Kobbeduinen, Schiermonnikoog, Friesland, two, ringed, photographed (G J Gerritsen, W Gerritse).

The species is no longer considered since 1 January 1997 but the CDNA welcomes all reports before this date.

Hume's Leaf Warbler / Humes Bladkoning

Phylloscopus humei 2,20,0

2000 10 November, Neeltje Jans, Veere, Zeeland (T Koppejan, P A Wolf, P P de Vries et al).

None was reported in 2002.

Dusky Warbler / Bruine Boszanger

Phylloscopus fuscatus 1,25,1

10 November, Hollum, Ameland, Friesland, photographed (T Mank).

The only record for 2002. After the first in 1978, records became almost annual between 1986 and 2002, with 26 records involving 27 individuals, but blank years were 1991, 1993, 1996, 1998 and 2001.

Western Bonelli's Warbler / Bergfluitier

Phylloscopus bonelli 5,23,0

1989 19 August, Westplaat, Westvoorne, Zuid-Holland, photographed (A Meijer, T J C Luijendijk, M van Weeghel).

Previously accepted as bonelli's warbler *P. bonelli/orientalis* only. However, its call was well described, enabling acceptance as Western Bonelli's Warbler.

428 Roodkopklauwier / Woodchat Shrike *Lanius senator*, Katwijk, Zuid-Holland, 16 May 2002 (*Leo J R Boon/Cursorius*) **429** Turkestan Shrike / Turkestaanse Klauwier *Lanius phoenicuroides*, adult male, Bleekersvallei, Texel, Noord-Holland, 23 August 2002 (*Marten van Dijl*) **430** Turkestan Shrike / Turkestaanse Klauwier *Lanius phoenicuroides*, adult male, Bleekersvallei, Texel, Noord-Holland, 14 August 2002 (*René Pop*)

Siberian Chiffchaff / Siberische Tjiftjaf

Phylloscopus collybita tristis -,14,1

30 December to 26 January 2003, Hoogkerk, *Groningen*, Groningen, photographed, sound-recorded (M P Olthoff, M Jonker, D Brinkhuizen et al; Dutch Birding 25: 146, plate 150, 2003).

This is still a difficult taxon to identify. Good quality photographs and/or sound-recordings of the song are prerequisites for acceptance. A report on 28 October at Koarnwerterstân (Kornwerderzand), Friesland, has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

Iberian Chiffchaff / Iberische Tjiftjaf

Phylloscopus ibericus 2,9,2

8-29 April, Harkema, *Achtkarspelen*, Friesland, singing, sound-recorded (E Oosterveld, F Hoekema, T Bakker et al); 15-20 May, De Stulp, Lage Vuursche, *Baarn*, Utrecht, singing, photographed, sound-recorded, videoed (H R Russer, P Koken, R F J van Beusekom et al).

The first year with more than one record.

Turkestan Shrike / Turkestaanse Klauwier

Lanius phoenicuroides 0,1,1

13-27 August, Bleekersvallei, *Texel*, Noord-Holland, adult male, photographed, sound-recorded, videoed (L Batenburg, D Sparreboom, A Wassink et al; Birding World 15: 319, 2002, 16: 38, 2003, Dutch Birding 24: 316, plate 272-273, 2002).

The fifth isabelline shrike *L. isabellinus/phoenicuroides* on Texel and the second Turkestan Shrike for the island. This bird resembled the bird of October 2000 on the same island closely – both were adult males showing characters of the ‘*karelini*’-type – and there is even a possibility that it concerned the same individual.

Woodchat Shrike / Roodkopklauwier

Lanius senator -,64,3

16 May, Zuidduinen, *Katwijk*, Zuid-Holland, adult male, videoed (M Berlijn, L J R Boon et al); 25 May, Earnewâld (Eernewoude), *Tytsjerksteradiel*, Friesland (J Dijkstra, R Kleefstra et al); 25 June to 12 July, Katwijk aan Zee, *Katwijk*, Zuid-Holland, second calendar-year, photographed, videoed (J den Hertog et al; Dutch Birding 24: 249, plate 215, 2002).

An average year. The best years since 1957 were 1997 with six records and 2000 with seven. A report on 2 May on Schiermonnikoog, Friesland, has not yet been submitted (van Dongen et al 2002). From 1 January 2004, the nominate subspecies *L. s. senator* will no longer be considered by the CDNA. Observers are kindly requested to submit all records for 2003 and earlier years.

House Crow / Huiskraai

Corvus splendens 0,15,4

At Hoek van Holland, *Rotterdam*, Zuid-Holland, numbers had increased to at least 12 in September 2002 (A Vink et al; Ottens & Ryall 2003; Birding World 15: 196, 2002, Dutch Birding 24: 120, plate 108, 2002, 25: 314, plate 340, 2003).

2000 28 March, *Schiermonnikoog*, Friesland, adult, photographed (C A van der Wal, T Talsma; Ottens & Ryall 2003; Dutch Birding 25: 317, plate 343, 2003).

1999 13-14 June, Renesse, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland (T Koppejan).

The 12 birds at Hoek van Holland add four more individuals to the totals. Ottens & Ryall (2003) and Ryall (2003) contributed to the knowledge of this tiny population, including several photographs (Dutch Birding 25: 169, plate 173-174, 170, plate 175-176, 314, plate 340, 2003). The 1999 individual relates to a second individual for this site, where another individual stayed from November 1994 until its death in May 2001 (Ottens & Ryall 2003).

Rose-coloured Starling / Roze Spreeuw

Sturnus roseus 21,52,41

3 June, Eemshaven-Oost, *Eemsmond*, Groningen, two, adult, photographed (H Schooneveld); 3 June, Lies, *Terschelling*, Friesland, adult (A Ouwerkerk); 3 June, Noordpunt, De Cocksdorp, *Texel*, Noord-Holland, two, adult summer, photographed, videoed (W van Rijswijk, L J R Boon, A Wassink et al; Dutch Birding 24: 243, plate 207, 249, plate 214, 2002); 5 June, Berkheide, *Katwijk*, Zuid-Holland, adult summer, photographed, videoed (M Wielstra, R van Rossum, R Olivier et al; Dutch Birding 24: 249, plate 216, 2002); 6 June, Praamweg, *Lelystad*, Flevoland, adult (J-H Denee); 8 June, Eemshaven, *Eemsmond*, Groningen, adult (H Blijleven); 8 June, Westerplas, *Schiermonnikoog*, Friesland, adult (M van der Aa); 8 June, Maasvlakte, *Rotterdam*, Zuid-Holland, two, adult summer, photographed (D Groenendijk, E B Ebels, J den Hertog et al); 9 June, Nummer Eén, *Oostburg*, Zeeland, adult (P Dhaluin); 10 June, De Slufter, *Texel*, Noord-Holland, adult summer (A Wassink); 14 June, Eemshaven-Oost, *Eemsmond*, Groningen, adult, photographed (J Bosma, E Koops et al); 14 June, Zurich, *Wünseradiel*, Friesland, female or first-summer (S Bernardus); 14 June, Berkheide, *Katwijk*, Zuid-Holland, adult summer (M Wielstra, A W J Meijer, F van Duijvenvoorde); 14 June to 10 August, *Vlieland*, Friesland, adult male (J Poelstra, M van Dijk, C Zuhorn); 15 June, Foxwolde, *Noordenveld*, Drenthe, adult summer (P Oosterhof, M P Olthoff, E de Weerd et al); 17-18 June, Boschplaat, *Terschelling*, Friesland, adult, photographed (A Ouwerkerk); 18 June, Nollédijk, *Vlissingen*, Zeeland, adult (J Luiten, C Beeke, T Luiten et al); 19 June, NIOZ-strand, *Texel*, Noord-Holland, adult (P Duiven); 22 June, *Heerenveen*, Friesland, adult (R Beunen); 4 July, Prins Hendrikpolder, *Texel*, Noord-Holland, adult (P Duiven); 13-16 July, De Cocksdorp, *Texel*, Noord-Holland, adult (H Blom); 16 July, *IJsselmuiden*, Overijssel, adult (J Cardouw); 18 July, ‘t Horntje, *Texel*, Noord-Holland, adult (P Duiven); 27 July, Hongerige Wolf, *Reiderland*, Groningen, adult summer (J J F J Jansen, W Nap, A Boven et al); 7 August, Oerderduinen, *Ameland*, Friesland, adult (W M Wiegant); 14-16 August, Oudeschild, *Texel*, Noord-Holland, adult, videoed (M Boom, M Plomp, A Wassink et al); 16-18 August, Jan Thijssensduin, *Terschelling*, Friesland, adult (A Ouwerkerk); 24 August to 2 Septem-

Rare birds in the Netherlands in 2002

ber, Koarnwertersân (Kornwerderzand), *Wûnseradiel*, Friesland, adult summer, photographed (L van Welie, H Lanter, P Zuidhof et al); 25 August to 9 September, Posthuis (J Poelstra), and 15-19 September, Ankerplaats and Stortemelk, *Vlieland*, Friesland, juvenile (A Schafenaar, R de Beer, N L M Gilissen et al); 2 September, *Castricum*, Noord-Holland, adult summer (G O Keijl); 5 September, Kobbenduinen, *Schiermonnikoog*, Friesland, juvenile (L P Heemskerk); 6-29 September, Starrevaat, *Leidschendam*, Zuid-Holland, adult, photographed (H Keijzer, T J C Luijendijk, M Berlijn et al); 9-11 September, Lauwersoog, *De Marne*, Groningen, two, adult (H Gartner); 13 September, Maasvlakte, *Rotterdam*, Zuid-Holland, adult winter (W van Rijswijk); 14 September, Dintelhaven, *Rotterdam*, Zuid-Holland, adult summer (D Groenendijk, A Vink, W B Janssen); 2 October, Muy and Slufter, Texel, Noord-Holland, two, juvenile, photographed (W Hartholt et al).

By far the best year ever. All adult-types during this invasion have been accepted, even if they had not been formally submitted. Juveniles, however, were still reviewed; so far, only four were submitted of the 10 reported during the autumn. The 2002 invasion is fully documented in Ottens (2003). Due to its recent increase, especially large numbers in 2001 and a real invasion in 2002, as well as the limited difficulties in identifying this species, the CDNA decided to no longer consider this species from 1 January 2003.

Arctic Redpoll / Witstuitbarmsijs

Carduelis hornemanni exilipes 43,53,1

31 March, Eemshaven, *Eemmond*, Groningen, first-winter or female, photographed (D Brinkhuizen, M P Olthoff, E Klunder).

2001 17 December to 12 January 2002, Zuid-Eierland, *Texel*, Noord-Holland, maximum of four (one on 17-20 December, three from 20 December to 12 January, four

431 Rose-coloured Starling / Roze Spreeuw *Sturnus roseus*, adult, met Spreeuw / Common Starling *S vulgaris*, juvenile, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 5 June 2002 (René van Rossum)

on 29 December), photographed, sound-recorded, videoed (Dutch Birding 24: 117, plate 100, 2002).

A bird reported at Westduinen, Texel, Noord-Holland, on the same day as the Eemshaven bird (31 March) has not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002).

Two-barred Crossbill / Witbandkruisbek

Loxia leucoptera 37,205,8

20 August, Selwerderhof, *Groningen*, Groningen, juvenile, photographed (D Brinkhuizen, L Brinkhuizen, E Koops et al; Dutch Birding 24: 318, plate 276, 2002); 28 August, Westenschouwen, *Schouwen-Duiveland*, Zeeland, first calendar-year male, ringed, photographed (M Schildwacht, W Vuyk); 15 September to 22 February 2003, IJzeren Veld, *Huizen*, Noord-Holland, male, photographed, sound-recorded, videoed (R F J van Beusekom, M Berlijn, E B Ebels et al; Dutch Birding 25: 146, plate 147, 2003); 12 November, Dwingeloo, *Westerveld*, Drenthe, female, ringed, photographed (K van Eerde); 16 November, Loenermark, *Loenen*, Gelderland, female (D Groenendijk, A Vink, W B Janssen); 20 November, IJzeren Veld, *Huizen*, Noord-Holland, female (W Schep, F Derriks, B H Logtmeijer et al); 23 November, Sellinger, *Vlagtwedde*, Groningen, adult male (N de Vries); 23-24 November, De Zeven Linden, *Baarn*, Utrecht, female, photographed, videoed (K de Vries, T J C Luijendijk, P Koken et al; Dutch Birding 25: 69, plate 55, 2003).

Another good year. Between 1900 and 1990, this species was an extreme rarity with only six records. After 1990, however, several invasions took place, with 15 birds in 1990-91 and 20 records involving 181 birds in 1997-98. Reports from Terschelling, Friesland, on 24-25 September and Lage Mierde, Noord-Brabant, on 27-29 December are still in circulation. Several reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 3 February, *Castricum*, Noord-Holland; 17 February, *Castricum*; 3 November, Kuinderbos, *Flevoland*; 20 November, Steenwijk, *Overijssel*; and 21 November, Heide van Duurswoude, Friesland.

Parrot Crossbill / Grote Kruisbek

Loxia pytyopsittacus 15,581,-

1991 9-16 March, Meinweg, *Herkenbosch*, Limburg, two, male and female (J Boeren et al).

1990 9 November, Meinweg, *Herkenbosch*, Limburg, two males (W Renema); 25 December, Geulpark, Valkenburg, *Valkenburg aan de Geul*, Limburg, male (K Lemmens); 29-30 December, Vijlenerbos, *Vaals*, Limburg, three (at least one male and one female) (F Schepers, K Lemmens, L Linnartz).

Although reports of this species were no longer considered since 1 January 1993, the CDNA decided to consider reports of this species again since 1 January 2002.

Rustic Bunting / Bosgors

Emberiza rustica 13,50,1

5-8 April, Kennemerduinen, *Bloemendaal*, Noord-Holland, male, singing, photographed, sound-record-

432 Rustic Bunting / Bosgors *Emberiza rustica*, male,
De Kennemerduinen, Noord-Holland, April 2002
(Leo J R Boon/Cursorius)

ed, videoed (H Groot, A B van den Berg, R Slaterus et al; *Birding World* 15: 151, 2002, *Dutch Birding* 24: 185, plate 166, 186, plate 167, 2002).
1994 21 October, IJmuiden, Velsen, Noord-Holland (L B Steijn).

A poor year. This was the second record for April. Two reports have not (yet) been submitted (cf van Dongen et al 2002): 27 September, Terschelling, Friesland; and 8 October, Eemshaven, Groningen.

Little Bunting / Dwerggors

Emberiza pusilla 27,66,1

25-26 September, Groene Glop, Schiermonnikoog, Friesland, first-winter, ringed, photographed (A J van Loon, J W M van de Staaij; *Dutch Birding* 24: 392, plate 369, 2002).

2001 27 April, Breezanddijk, Wûnseradiel, Friesland (S Bernardus, M Brandsma, T van der Horn); 12 October, Westerschouwen, Schouwen-Duiveland, Zeeland, first-winter, ringed, photographed (T van Ree, L van Ree).

A poor year. One report from 1997 is still in circulation. A report from Hulsel, Noord-Brabant, on 14 September 2002 has recently been submitted. Three other reports in 2002 have not yet been submitted (cf van Dongen et al 2002, 2003): 30 September, Maasvlakte, Zuid-Holland; 20 October, Den Haag, Zuid-Holland; and 5 December, Petten, Noord-Holland.

Systematic list of rejected records

This list contains all records not accepted by the CDNA. Records marked with @ were rejected by all committee members in the first or second voting. Most records were rejected because the identification was not fully established (often due to lack of documentation) or when the bird showed signs of captivity, such as dubious rings, excessive wear or aberrant behaviour. Species for which the CDNA unanimously decided that all records up to now refer to birds of captive origin are indicated with *. This includes records of birds of which all ancestors are assumed to be of captive origin (introduced species of British category C).

*** Cackling Canada Goose / Kleinste Canadese Gans**

Branta hutchinsii minima 27 December, Simonshaven, Bernisse, photographed (@ identification accepted, considered escape).

* **Cinnamon Teal / Kaneeltaling** *Anas cyanoptera* 23 April to 8 June, Nederweert, Limburg, adult male, photographed (@ identification accepted, considered escape).

* **Marabou Stork / Maraboe** *Leptoptilos crumeniferus* 30 September into November, Deventer, Overijssel, photographed (@ identification accepted, considered escape).

Short-toed Eagle / Slangenarend *Circus gallicus* 13 September, Westerschouwen, Schouwen-Duiveland, Zeeland (@ description incomplete).

Pallid Harrier / Steppiekiekendief *Circus macrourus* 21 April, Beijum, Groningen, Groningen, adult female (@ description incomplete).

Golden Eagle / Steenarend *Aquila chrysaetos* 12 August, Oirschot, Noord-Brabant, juvenile (@ poor description).

Booted Eagle / Dwergarend *Hieraetus pennatus* 2 and 16 June, Bakkeveen, Opsterland, Friesland, dark phase (@ description incomplete).

Saker Falcon / Sakervalk *Falco cherrug* 13 January, Heegermeer, Wymbritseradiel, Friesland (@ description incomplete); 7 May, Seeryp, Terschelling, Friesland (@ description incomplete).

Broad-billed Sandpiper / Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus* 20-29 August, Veerdam, Ameland, Friesland (@ poor description).

Great Snipe / Poelsnip *Gallinago media* 13 May, Kralingerpolder, De Lier, Zuid-Holland (@ description incomplete).

Greater Yellowlegs / Grote Geelpootruiter *Tringa melanoleuca* 8 August, Philipsdam, Bruinisse, Schouwen-Duiveland, Zeeland (@ description incomplete).

Roseate Tern / Dougalls Stern *Sterna dougallii* 10 May, De Slufter, Texel, Noord-Holland, adult, photographed (@ hybrid not safely excluded).

Snowy Owl / Sneeuwuil *Nyctea scandiaca* 7-10 January, Meerssen, Limburg, adult, trapped on 10 January, dead on 11 January, skin retained at ZMA, photographed, videoed (Ebels & Berlijn 2002; *Dutch Birding* 24: 74, plate 61, 2002) (@ identification accepted, moult pattern pointed towards an escaped individual).

Pallid Swift / Vale Gierzwaluw *Apus pallidus* 21 May, Wageningen, Gelderland, found dead, photographed (@ considered Common Swift).

A *apus*). **White-backed Woodpecker** / **Witrujspecht** *Dendrocopos leucotos* 13 February, Ter Borg, Vlagtwedde, Groningen, female (@ description incomplete). **Red-rumped Swallow** / **Roodstuitzwaluw** *Hirundo daurica* 8 May, Neeltje Jans, Veere, Zeeland (@ description does not rule out hybrid Barn Swallow x Common House Martin *H. rustica* x *Delichon urbica*); 31 October, Wieringerwerf, Wieringermeer, Noord-Holland, juvenile (@ description does not rule out hybrid Barn Swallow x Common House Martin). **Cetti's Warbler** / **Cetti's Zanger** *Cettia cetti* 28-29 July, Odijk, Bunnik, Utrecht (@ poor description). **Sardinian Warbler** / **Kleine Zwartkop** *Sylvia melanocephala* 11 May, Noordwijk, Zuid-Holland, male summer (@ poor description). **Eastern Bonelli's Warbler** / **Balkanbergfluit** *Phylloscopus orientalis* 13 May, Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland, singing (@ description incomplete). **Siberian Chiffchaff** / **Siberische Tjiftjaf** *Phylloscopus collybita tristis* 18 October, Koarnwerdersân (Kornwerderzand), Wûnseradiel, Friesland (@ field observations of this taxon can only be accepted if photographs and/or sound-recordings of song are available). **Collared Flycatcher** / **Withalsvliegenvanger** *Ficedula albicollis* 8 June, Doldersumse Veld, Westerveld, Drenthe, male (@ poor description). **Steppe Grey Shrike** / **Steppeklapekster** *Lanius pallidirostris* 6 January, Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland (@ description incomplete). **House Crow** / **Huiskraai** *Corvus splendens* 23 March, Utrecht, Utrecht (@ description incomplete). **Little Bunting** / **Dwerggors** *Emberiza pusilla* 29 September to 1 October, Vlieland-Oost, Vlieland, Friesland, photographed (@ photographs show Common Reed Bunting *E. schoeniclus*). **Black-headed Bunting** / **Zwartkopgors** *Emberiza melanocephala* 9 July, Spaarndam, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Noord-Holland, male (@ description incomplete).

2001

Pallid Harrier / **Steppekiekendief** *Circus macrourus* 24 April, Breskens, Oostburg, Zeeland, adult male (@ description incomplete). **Lesser Spotted Eagle** / **Schreeuwarend** *Aquila pomarina* 2 August, Rolde, Aa en Hunze, Drenthe, photographed (@ description incomplete; photograph not conclusive). **Booted Eagle** / **Dwergarend** *Hieraaetus pennatus* 29 June, Kollumerpomp, Kollumerland en Nieuwkruisland, Friesland, dark morph (@ description incomplete). **Roseate Tern** / **Dougalls Stern** *Sterna dougallii* 24 May to 9 June, Ferwerderadeelsbuitendijkspolder, Ferwerderadiel, Friesland (description incomplete). **Snowy Owl** / **Sneeuwuil** *Nyctea scandiaca* 24 October, Terneuzen, Zeeland, female, taken into care to 'De Mikke', Middelburg, Zeeland, photographed (Verbelen et al 2001; Dutch Birding 23: 397, plate 460, 2001) (@ identification accepted, considered to be ship-assisted); 31 October, Eemshaven, Eemmond, Groningen, two, first-winter female and first-winter male, taken into care at 'De Fûgelhelling', Ureterp, Friesland, photographed (Verbelen et al 2001; Dutch Birding 23: 397, plate 461, 2001) (@ identification accepted, known to have been ship-

assisted). **Red-rumped Swallow** / **Roodstuitzwaluw** *Hirundo daurica* 11 May, Paesens, Dongeradeel, Friesland (@ description incomplete). **Red-spotted Blue-throat** / **Roodsterblauwborst** *Luscinia svecica svecica* 6 September, IJsselstein, Utrecht, male, ringed (measurements inconclusive). **Little Bunting** / **Dwerggors** *Emberiza pusilla* 20 November, Workumerwaard, Nijefurd, Friesland (description incomplete).

2000

Pallid Harrier / **Steppekiekendief** *Circus macrourus* 6 May, Ibisweg, Lelystad, Flevoland, adult female (@ description incomplete, for instance head pattern); 13 May, Marnewaard, De Marne, Groningen, first-summer, photographed (@ description incomplete, photographs too blurry to determine plumage patterns).

1999

Ring-billed Gull / **Ringsnavelmeeuw** *Larus delawarensis* 22 September, Westkapelle, Veere, Zeeland, first-winter (@ description incomplete). **Baltic Gull** / **Baltische Mantelmeeuw** *Larus fuscus* 11 September, Hoogeveen, Drenthe, adult summer, photographed (description incomplete). **Melodious Warbler** / **Orpheusspotvogel** *Hippolais polyglotta* 15 June to 8 July, IJzerenbosch, Susteren, Limburg, singing, photographed, sound-recorded (Limb Vogels 10: 139, 1999 (photograph); song and structure appear to be intermediate between this species and Icterine Warbler *H. icterina*).

1998

Booted Eagle / **Dwergarend** *Hieraaetus pennatus* 15 September, Maria Hoop, Echt, Limburg, dark phase (description incomplete). **Demoiselle Crane** / **Jufferkraanvogel** *Anthropoides virgo* 16 August to 23 September, Maria Hoop, and 25 October, Koningsbosch, Echt, Limburg, adult, photographed, videoed (Dutch Birding 20: 249, plate 204, 1998) (identification accepted but, although an unringed individual, considered an escape because of confiding behaviour and at least three missing remiges).

1997

European Storm-petrel / **Stormvogeltje** *Hydrobates pelagicus* 13 September, Bloemendaal aan Zee, Bloemendaal, Noord-Holland (no description of underwing). **Little Bunting** / **Dwerggors** *Emberiza pusilla* 16 May, Abtskolk, Petten, Zijpe, Noord-Holland, adult (@ description of head only is insufficient for acceptance).

1996

pratincole / **vorkstaartplevier** *Glareola* 8 September, Hardinxveld-Giessendam, Zuid-Holland (@ description incomplete of a bird flying by).

1991

Steppe Grey Shrike / **Steppeklapekster** *Lanius pallidirostris* 21 October, Nolledijk, Vlissingen, Zeeland, photographed (description marginally incomplete; exact pattern on upperwing not described). **Parrot Crossbill** /

Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* 8 January, Randwyck, Maastricht, Limburg (bird was heard only); 9 March, Brunssummerheide, Heerlen, Limburg, male (no description); 12 March, Brunssummerheide, Heerlen, Limburg (no description).

1990

Parrot Crossbill / Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* 28 October, Elzetterbos, Epen, Wittem, Limburg, one or two (birds were heard only); 24 December, Vijlenerbos, Vaals, Limburg, at least one (bird was heard only).

1988

Alpine Swift / Alpengierzwaluw *Apus melba* 5 and 18 July, De Uithof, Utrecht, Utrecht (@ description incomplete).

1987

Golden Eagle / Steenarend *Aquila chrysaetos* 18 October, De Vulkaan, Kijkduin, Den Haag, Zuid-Holland, photographed (@ photographs too blurred to make a satisfactory identification).

1986

* **Bald Eagle / Amerikaanse Zeearend** *Haliaeetus leucocephalus* autumn 1986 to 29 July 1989, Zundert, Noord-Brabant, immature moulting to adult, taken into care in autumn 1986 (@ identification accepted, bird is of uncertain provenance).

1981

Eyebrowed Thrush / Vale Lijster *Turdus obscurus* 25-28 December, Huizum, Leeuwarden, Friesland, adult male (@ description incomplete). **Naumann's Thrush / Naumanns Lijster** *Turdus naumanni naumanni* 20 December to 8 January 1982, Harlingen, Friesland, adult male (@ description incomplete).

1979

Dalmatian Pelican / Kroeskoppelikaan *Pelecanus crispus* 6 March, Enkhuizen, Noord-Holland, two (@ poor description).

1975

Red-spotted Bluethroat / Roodsterblauwborst *Luscinia svecica svecica* 26 April, Knardijk, Lelystad, Flevoland, male (description incomplete).

1972

Red-headed Bunting / Bruinkopgors *Emberiza bruniceps* 7 May, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, male (description incomplete).

1969

Long-billed Dowitcher / Grote Grijs Snip *Limnodromus scolopaceus* 21 December, Harlingen, Friesland, adult winter (@ poor description).

1955

River Warbler / Krekeltzanger *Locustella fluviatilis* 20-26 August, Oosterend, Terschelling, Friesland

(@ description partly wrong for this species, suggesting Common Grasshopper Warbler *L. naevia* in several details; song, described as resembling that of Corn Bunting *Emberiza calandra*, points towards autumn song of Common Grasshopper Warbler).

1936

Red-spotted Bluethroat / Roodsterblauwborst *Luscinia svecica svecica* 18 September, Westkapelle, Veere, Zeeland, male and female, skins retained at NNM, Leiden, Zuid-Holland (@ measurements inconclusive in male; female identified as White-spotted Bluethroat *L. s. cyanecula*) (one of six bluethroats found dead as lighthouse victims at Westkapelle on 18 September remains accepted as Red-spotted Bluethroat (ie, conform van den Berg & Bosman 2001, contra van den Berg & Bosman 1999); apparently, three appear to be lost (cf Smulders & Joosse 1969)).

1930

Red-spotted Bluethroat / Roodsterblauwborst *Luscinia svecica svecica* 7 September, Kampen, Overijssel, male, skin retained at NNM, Leiden, Zuid-Holland (measurements inconclusive).

1924

Red-spotted Bluethroat / Roodsterblauwborst *Luscinia svecica svecica* 26 September, Haamstede, Schouwen-Duiveland, Zeeland, probably female, skin retained at NNM, Leiden, Zuid-Holland (measurements inconclusive).

Acknowledgements

We want to thank Hans Russer and Arend Wassink for correcting some mistakes from the previous report. Justin Jansen kindly reviewed an earlier version of this report. Also, Gert Ottens, Jelmer Poelstra, AW and Carl Zuhorn were most helpful with sorting out the records of Rose-coloured Starling. The late Jeffrey Lee Pierce (and the Gun Club) is thanked for his inspiration during many nightly hours. Bram Rijksen kindly provided the drawing of the Golden Eagle *Aquila chrysaetos* on p 361.

References

- van den Berg, A B 1984. Voorkomen van Krekeltzanger in Nederland. Dutch Birding 6: 105-107.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1999, 2001. Zeldzame vogels van Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. First, second edition. Haarlem.
- Cramp, S & Simmons, K E L (editors) 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- van Dijk, M 2003. DB Actueel: Zwartkeellijster in Harlingen. Dutch Birding 25: 73-75.
- van Dijk, M & Boele, A 2002. DB Actueel: Witstaartkieveit op herhaling. Dutch Birding 24: 259.
- van Dongen, R M, Haas, K & de Rouw, P W W 2002.

Rare birds in the Netherlands in 2002

- Recente meldingen Nederland: januari-oktober 2002. Dutch Birding 24: 114-121, 181-186, 245-252, 311-319, 382-392.
- van Dongen, R M, Haas, K & de Rouw, P W W 2003. Recent meldingen Nederland: november-december 2002. Dutch Birding 25: 64-70.
- Ebels, E B 2002a. DB Actueel: Lammergier bekroont giereninflux. Dutch Birding 24: 191-192.
- Ebels, E B 2002b. DB Actueel: Wederom Siberische Strandloper in Ezumakeeg. Dutch Birding 24: III.
- Ebels, E B & Berlijn, M 2002. DB Actueel: Triest einde voor Sneeuwuil in Limburg. Dutch Birding 24: 73-74.
- Gantlett, S 2003. Photo-forum – identification of orange-billed terns. Birding World 16: 285-304.
- Hoekstein, M, Lilipaly, S, Luiten, J & Wolf, P 2002. DB Actueel: Wilsons Stormvogeltje langs Westkapelle. Dutch Birding 24: 399-400.
- Janssen, W B 2002. DB Actueel: Geelsnavelkoekoek op Texel. Dutch Birding 24: 398-399.
- Keizer, R & Ebels, E B 2002. DB Actueel: Pleisterende Alpengierzwaluw in Wageningen. Dutch Birding 24: 400-401.
- Koops, E 2002. DB Actueel: Alpengierzwaluw in Lauwersmeer – geen 1-aprilgrap. Dutch Birding 24: 190-191.
- Maassen, E & van den Berg, A B 2003. Mongoolse Pieper te Bloemendaal in november 2002. Dutch Birding 25: 44-48.
- Millington, R 2002. The orange-billed terns in summer 2002. Birding World 15: 287-290.
- Mörzer Bruijns, M F & Rooth, J 1955. Een Grote Krekeltzanger, *Locustella fluviatilis* (Wolf) op Terschelling. Ardea 43: 271-274.
- Mulder, R 2002. DB Actueel: Steenarend in Midden-Drenthe. Dutch Birding 24: 123-124.
- Olthoff, M P 2002. DB Actueel: Kleine Topper op vloedvelden van Groningen. Dutch Birding 24: 191.
- Ottens, G 2003. Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002. Dutch Birding 25: 385-393.
- Ottens, G & Ryall, C 2003. House Crows in the Netherlands and Europe. Dutch Birding 25: 312-319.
- den Outer, T, Hooijmans, W-J & van der Spek, V 2002. DB Actueel: 'Oranjesnavelige stern' langs Hollandse kust. Dutch Birding 24: 256-259.
- Plomp, M Boon, L J R, Olivier, R, Berlijn, M, van Dam, P, Jansen, L, Menkveld, E, Opperman, E & Sallaets, G 2003. Dutch Birding video-jaaroverzicht 2002. Videocassette. Linschoten.
- Ryall, C 2003. Notes on ecology and behaviour of House Crows at Hoek van Holland. Dutch Birding 25: 167-171.
- Smulders, B J & Joosse, A 1969. Avifauna van Walcheren. Hoogwoud.
- van Spanje, T M, Reijnders, R & Levering, H 2002. DB Actueel: Drie oostelijke *Locustella*-zangers binnen één week gevangen. Dutch Birding 24: 396-398.
- Sponselee, R & Wolf, P 2002. DB Actueel: 'Klein Amerika' bij Wissenkerke: Amerikaanse Goudplevier en Franklins Meeuw. Dutch Birding 24: 259-260, III.
- Teixeira, R M 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. 's-Graveland.
- Verbelen, D & De Smet, G 2003. Vijf Kleine Sprinkhaanzangers in België in 1988-2000 en voorkomen in Europa. Dutch Birding 25: 221-234.
- Verbelen, D, Wieland, A & Kok, D 2001. DB Actueel: Sneeuwuilen uit Canada en Groenland per schip naar Noordwest-Europa. Dutch Birding 23: 396-398.
- van der Vliet, R E, van der Laan, J & CDNA 2001, 2002. Rare birds in the Netherlands in 2000; in 2001. Dutch Birding 23: 315-347; 24: 325-349.
- Wassink, G 2003. Eerste broedgeval van Oehoe *Bubo bubo* in de Achterhoek. Limosa 76: 1-10.
- van Welie, L 2002. DB Actueel: Havikarend op Vlieland. Dutch Birding 24: 322-323.

Roland E van der Vliet, Adenauerlaan 113, 3527 RC Utrecht, Netherlands
 Jan van der Laan, Brouwerstraat 19, 1814 HX Alkmaar, Netherlands
 CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Netherlands (cdna@dutchbirding.nl)

Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002

Gert Ottens

In de zomer van 2002 vond een omvangrijke invasie van Roze Spreeuwen *Sturnus roseus* plaats in Europa. Vooral in Oost-Europa werden hoge aantallen waargenomen. Ook in West-Europa, waaronder Nederland, werden vanaf eind mei recordaantallen gezien. Het hoogste Nederlandse jaaraantal voor 2002 was zeven in 2001, terwijl zes meldingen voor dat jaar (nog) niet werden ingediend (van der Vliet et al 2002). In juni-oktober 2002 werden 37 adulte en 10 juveniele gemeld, waarvan inmiddels 41 zijn aanvaard door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA). In dit artikel wordt een gedetailleerd overzicht gegeven van het verloop van de invasie en wordt de invasie elders in Europa samengevat.

Beoordeling van Nederlandse gevallen in 2002

Waarnemingen van Roze Spreeuwen tot en met 2002 worden beoordeeld door de CDNA. De CDNA heeft op 20 september 2003 besloten om voor de invasie van 2002 een 'generaal pardon' uit te spreken voor Roze Spreeuwen in adult en eerste zomerkleed (Bert de Bruin & Roland van der Vliet in litt). Dit betekent dat alle meldingen van adult-type Roze Spreeuwen in de periode juni-oktober 2002 automatisch zijn aanvaard, onafhankelijk van de vraag of voor ieder individueel geval voldoende documentatie beschikbaar is (cf Ebels et al 1998). De overweging hierbij is dat van de totale invasie voldoende vogels door beschrijvingen en/of foto- of videomateriaal zijn gedocumenteerd en dat de waarnemingen met

433 Roze Spreeuwen / Rose-coloured Starlings *Sturnus roseus*, adult en eerste-zomer, Texel, Noord-Holland, 3 juni 2002 (Leo J R Boon/Cursorius)

Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002

434 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, met Spreeuwen / Common Starlings *S. vulgaris*, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 5 juni 2002 (René van Rossum)

435 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, Koarnwertersân, Friesland, augustus 2002 (Roef Mulder)

summiere of ontbrekende documentatie hierop kunnen 'meeliften'. Het feit dat de kans op foutieve determinaties bij Roze Spreeuwen in adult of eerste zomerkleed zeer klein is, vormt hierbij een belangrijke motivatie. Eén melding uit 2002 is desondanks niet opgenomen in de totalen. Het betreft een vogel te Philippine, Zeeland, op 12 augustus waarvan naderhand bleek dat het om een foute determinatie ging (Alex Wieland in litt). Het 'generaal pardon' geldt niet voor juveniele, omdat hierbij de kans op foute determinatie groter is vanwege verwarring met bleekgekleurde juveniele Spreeuwen *S vulgaris* (cf van den Berg 1982, Conings 1996). In het overzicht (tabel 1) zijn alle meldingen in juni-oktober 2002 opgenomen. Voor de juveniele vogels is aangegeven of de waarneming is ingediend en/of aanvaard. De CDNA heeft in dezelfde vergadering van 20 september 2003 besloten om Roze Spreeuw met ingang van 1 januari 2003 (dus met terugwerkende kracht) af te voeren van de lijst van beoordeelsoorten. Dit betekent dat het invasiejaar 2002 tevens het laatste jaar is waarvoor deze soort door de CDNA beoordeeld wordt. Op het moment van afronding van dit artikel waren formeel 15 waarnemingen (van 17 exemplaren) ingediend en aanvaard of nog in roulatie (Roland van der Vliet in litt). Dankzij het generaal pardon konden in één klap 37 adulte of eerste-zomer vogels worden aanvaard; daarnaast zijn vier juveniele ingediend en/of aanvaard. Daarmee komt het totale aantal aanvaardbare exemplaren op 41. Indien alle overige gemelde juveniele alsnog worden ingediend kan het totaal voor 2002 uitkomen op 47 exemplaren. Bovenstaande getallen geven aan dat zonder het generaal pardon weliswaar nog steeds sprake zou zijn van een recordjaar maar dat het aantal aanvaarde gevallen een veel schever beeld zou geven ten opzichte van aantal meldingen.

Bronnen

Waarnemingen werden verzameld door de rubriek Recente meldingen in Dutch Birding te raadplegen (van Dongen et al 2002), en verder via de website Vogels in het Lauwersmeer (www.lauwersmeer.com), Skor (tijdschrift Vogelwerkgroep Texel), de Dutch Birding-vogellijn, de e-mailgroep EuroBirdNet Nederland (EBNNL) en verscheidene andere e-mailgroepen, websites en semafoonberichten. Ook kwamen via het Bijzondere Soorten Project – niet broedvogels (BSP-nb) van SOVON Vogelonderzoek Nederland en de Dutch Birding Association enkele waarnemingen binnen, hoewel het een CDNA-beoordeelsoort betreft die normaliter niet binnen het BSP-nb

wordt geregistreerd. De tijdelijke 'algemeenheid' van de soort zal hieraan debet zijn geweest. Enkele waarnemingen werden gepubliceerd in lokale vogeltijdschriften (eg, de Bruin 2002, Wielstra 2002, Luiten 2003). Dankzij al deze bronnen en door het opvallende uiterlijk van de soort mag worden verondersteld dat de invasie goed in beeld is gebracht.

Gevallen in Nederland

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van alle bekende waarnemingen in 2002. Indien bekend is het geslacht en/of de leeftijd vermeld. Het verschil tussen een adult vrouwtje en een adult mannetje is zeer gering en heeft betrekking op de lengte van de kuif, de meer of minder diepzwarte kleur van de bovendelen en vleugel en het zwart op de ondersnavelbasis. Bij eerste-zomer vogels (mannetjes en vrouwtjes) zijn de zwarte veerpartijen valer en bruiner gekleurd en de roze veerpartijen 'vuiler' (meer bruinachtig en vlekkelig); de kuif is bij eerste-zomers vrijwel afwezig (Cramp & Perrins 1994, Feare & Craig 1999). In de meeste gevallen zijn vogels alleen als 'adult' doorgegeven, zonder aanduiding van het geslacht. Bij vogels die zijn doorgegeven als 'eerste-zomer of vrouwtje' mag worden aangenomen dat het om eerste-zomers ging en niet om adulte (vrouwtjes). Roze Spreeuwen zijn reeds in hun eerste zomer geslachtsrijp (Glutz von Blotzheim & Bauer 1993).

De verspreiding van Roze Spreeuwen tijdens de invasie van 2002 wordt weergegeven in figuur 1. Hierbij is duidelijk dat deze overeenstemt met het voorkomen in 1800-1996 (cf van den Berg & Bosman 2001). Dat wil zeggen dat het merendeel van de gevallen afkomstig is uit de kuststrook, waarbij vooral de Waddeneilanden eruit springen met 17 gevallen (van 19 exemplaren). Vermoedelijk wordt dit onder meer bepaald door stuwung van de trek. Het relatief beperkte aantal binnenlandwaarnemingen in 2002 kwam met name van het noorden van het land (omgeving Groningen, Groningen), waar wellicht meer oplettende waarnemers waren dan elders. In Brittannië werd het merendeel van de waarnemingen in het zuidwesten gedaan. Het merendeel van de overige Britse gevallen kwam van de noordelijke Noordzeekust (Gantlett 2002); dit kan net als bij de Waddeneilanden zijn bepaald door stuwung van de trek. In dit verband zijn ook de c 23 gevallen in 2002 in het zuidwesten van Noorwegen interessant (Solbakken 2002; zie onder).

Door Glutz von Blotzheim & Bauer (1993) worden tijdens invasies drie fasen onderscheiden: 1 van eind mei tot eind juni gaat het om 'door-

Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002

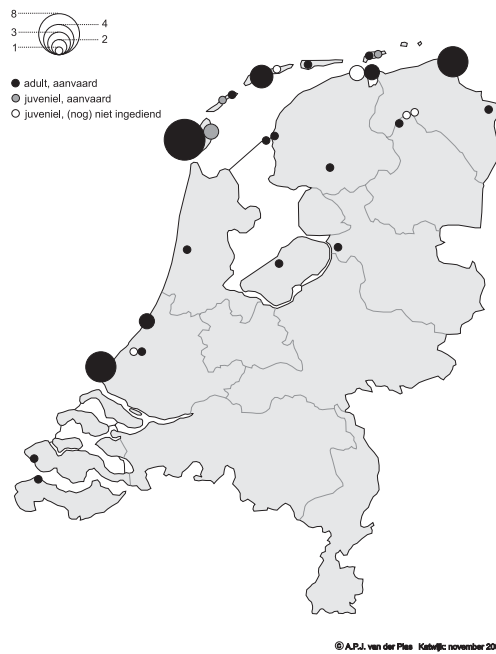
TABEL 1 Waarnemingen van Roze Spreeuwen *Sturnus roseus* in Nederland in 2002 / Observations of Rose-coloured Starlings in the Netherlands in 2002

Datum	Plaats en provincie	Atlas-blok	Aantal	Leeftijd/kleed	Ontdekker(s)/ waarnemers(s) en/of bron	Foto/ video	Status
3 juni	Eemshaven, Groningen	03-47	2	adult en eerste-zomer/vrouwte	H Schooneveld; Grauwe Gors 30: 125, 146, 2002	x	automatisch aanvaard
3 juni	Noordpunt, Texel, Noord-Holland	04-54	2	adult en eerste-zomer	W van Rijswijk, L J R Boon, A Wassink et al; Skor 21 (3), 2002; Dutch Birding 24: 243, plaat 207, 249, plaat 214, 2002	x	ingediend en aanvaard
3 juni	Lies, Terschelling, Friesland	01-53	1	adult	A Ouwerkerk (pers meded)	x	automatisch aanvaard
5 juni	Katwijk, Zuid-Holland	30-26	1	adult	M Wielstra, R van Rossum et al; Duinstag 17 (2): 12-14, 2002; Dutch Birding 24: 249, plaat 216, 2002	x	automatisch aanvaard
6 juni	Praambult, Lelystad, Flevoland	26-14	1	adult	J-H Denée		ingediend en aanvaard
8 juni	Eemshaven, Groningen (langsvliegend richting oost)	03-47	1	adult	H Blijleven, E Koops et al; Grauwe Gors 30: 125, 146, 2002	x	automatisch aanvaard
8 juni	Maasvlakte, Zuid-Holland	37-31	2	adult	D Groenendijk, E B Ebels, J den Hertog et al		ingediend en aanvaard
8 juni	Westerplas, Schiermonnikoog, Friesland	02-46	1	adult	M van der Aa		automatisch aanvaard
9 juni	Nummer Eén, Zeeland	48-53	1	adult	P Dhaluin (in litt)		ingediend en aanvaard
10 juni	Slufter, Texel, Noord-Holland	09-14	1	adult	A Wassink; Skor 21 (3), 2002		ingediend en aanvaard
14 juni	Oostelijk Eemshaventerrein, Groningen	03-47	1	adult	J Bosma, E Koops et al; Grauwe Gors 30: 125, 146, 2002	x	automatisch aanvaard
14 juni	Katwijk, Zuid-Holland	30-26	1	adult	M Wielstra, A W J Meijer, F van Duijvenvoorde; Duinstag 17 (2): 12-14, 2002		ingediend en aanvaard
14 juni	Zurich, Friesland	10-23	1	eerste-zomer/vrouwte	S Bernardus		automatisch aanvaard
14 juni tot 10 augustus	Vlieland, Friesland (verschillende locaties)	04-27/36/37	1+	adult mannetje	J Poelstra, M van Dijk, C Zuhorn (in litt)		automatisch aanvaard
15 juni	Foxwolde, Drenthe	07-52/12-12	1	adult	P Oosterhof, M P Olthoff, E de Weerd et al		ingediend en aanvaard
17-18 juni	Tweede Duintjes, Boschplaat, Terschelling, Friesland	01-55	1	adult	A Ouwerkerk (pers meded)	x	automatisch aanvaard
18 juni	Nolledijk, Vliissingen, Zeeland (langsvliegend richting zuid)	48-32	1	adult	J Luiten, C Beeke, T Luiten et al; Luiten (2002)		automatisch aanvaard
19 juni	NIOZ-strand, Texel, Noord-Holland	09-44	1	adult	P Duiven; Skor 21 (3), 2002		automatisch aanvaard
22 juni	A-7, Heerenveen, Friesland	11-53	1	adult	R Beunen		automatisch aanvaard
4 juli	Prins Hendrikpolder, Texel, Noord-Holland	09-44	1	adult	P Duiven; Skor 21 (3), 2002		automatisch aanvaard

Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002

Datum	Plaats en provincie	Atlas-blok	Aantal	Leeftijd/kleed	Ontdekker(s)/ waarnemers(s) en/of bron	Foto/ video	Status
13-16 juli	Noordpunt, Texel, Noord-Holland	04-54	1	eerste-zomer/ vrouwkje	H Blom; Skor 21 (3), 2002		automatisch aanvaard
16 juli	IJsselmuiden, Overijssel	21-43	1	adult	J Cardouw (in litt)		automatisch aanvaard
18 juli	't Horntje, Texel, Noord-Holland	09-44	1	adult	P Duiven; Skor 21 (3), 2002		automatisch aanvaard
27 juli	Hongerige Wolf, Carel Coenraadpolder, Groningen	08-32	1	adult	J J F Jansen, W Nap et al; Grauwe Gors 30: 125, 146, 2002		ingediend en aanvaard
7 augustus	Oerderduinen, Ameland, 02-42 Friesland		1	adult	W M Wiegant		automatisch aanvaard
14-16 augustus	Oudeschild, Texel, Noord-Holland	09-34	1	adult mannetje	M Boom, M Plomp, A Wassink et al; Skor 21 (3), 2002	x	automatisch aanvaard
16-18 augustus	Jan Thijssensduin, Terschelling, Friesland	01-54	1	adult	A Ouwerkerk (pers meded);		automatisch aanvaard
24 augustus tot 2 september	Koarnwerterân (Kornwerderzand), Friesland	10-33	1	adult	L van Welie, H Lanter et al	x	ingediend en aanvaard
25 augustus tot 19 september	Posthuis, Ankerplaats en Stortemelk, Vlieland, Friesland	04-36/ 04-27	1+	juveniel	J Poelstra (in litt), R de Beer, A Schaftenaar, N L M Gilissen, C Zuhorn (in litt)		ingediend en aanvaard
2 september	Vinkenbaan, Castricum, Noord-Holland	19-41	1	adult	G O Keijl (in litt)		ingediend en aanvaard
5 september	Kobbeduinen, Schiermonnikoog, Friesland	02-36	1	juveniel	L P Heemskerk		ingediend en aanvaard
6-29 september	Starrevaart, Leidschen- dam, Zuid-Holland	30-46	1	adult	H Keijzer, T J C Luijendijk, M Berlijn et al	x	ingediend en aanvaard
9-11 september	Robbenoort, Lauwers- oog, Groningen	02-57	4	twee adulte en twee juveniele	H Gartner; www.lauwersmeer.com		adulte auto- matisch aan- vaard (juve- niele niet ingediend)
10-20 september	Starrevaart, Leidschen- dam, Zuid-Holland	30-46	1	juveniel	www.xs4all.nl/~sjaak/vwgv (Vogelwerkgroep Vlietlanden)		niet ingediend
10 september	NS-station, Groningen, Groningen	07-43	1	juveniel	www.lauwersmeer.com		niet ingediend
11-14 september	Groene Strand, Terschel- ling, Friesland	05-11	1	juveniel	A Ouwerkerk (pers meded)	x	niet ingediend
13 september	Maasvlakte, Zuid-Holland	37-31	1	adult winter- kleed	W van Rijswijk		ingediend en aanvaard
14 september	Dintelhaven, Zuid-Holland	37-22	1	adult	D Groenendijk, W B Janssen & A Vink		ingediend en aanvaard
18 september	Hoogkerk, Groningen	07-43	1	juveniel	R Nuiver; Grauwe Gors 30: 175, 2002		niet ingediend
2 oktober	Muy en Slufter, Texel, Noord-Holland	09-14	2	juveniel	W Hartholt (in litt); www.dutchbirding.nl	x	ingediend
Totaal			47				

Invasie van Roze Spreeuwen in Nederland in 2002

FIGUUR 1 Verspreiding van Roze Spreeuwen *Sturnus roseus* in Nederland in 2002 / Distribution of Rose-coloured Starlings in the Netherlands in 2002

schieters' vanuit de wintergebieden, zowel adulte als eerste-zomer vogels; 2 in juli en augustus vindt dispersie plaats vanuit de (Oost-Europese) broedgebieden; hierbij gaat het om adulte en juveniele vogels; 3 van eind augustus tot en met september (soms oktober) trekken de vogels naar de overwinteringsgebieden; waarnemingen in West-Europa hebben dan meestal betrekking op juveniele vogels. Deze dispersie en trek vinden overigens gescheiden per leeftijdsgroep plaats, waarbij de adulte beduidend eerder wegtrekken dan de juveniele (Feare & Craig 1999). Figuur 2 geeft het verloop van de invasie in de periode juni-oktober 2002 per decade weer. Hieruit blijkt dat het patroon voor een belangrijk deel overeenkomt met bovengenoemde fasen, al lag de nadruk in 2002 duidelijk op de eerste decade van juni. Vier waarnemingen hadden betrekking op meer dan één adult(-type) vogel: drie keer werden twee adulte of eerste-zomers samen waargenomen, alle in de eerste dagen van de invasie: twee in de Eemshaven, Groningen, op 3 juni, twee op Texel, Noord-Holland, op 3 juni en twee op de Maasvlakte, Zuid-Holland, op 8 juni. Daarnaast werden van 9 tot 11 september in Lauwersoog, Groningen, twee adult-type en twee juveniele

vogels gemeld. Omdat deze waarneming niet is ingediend en omdat het 'generaal pardon' niet geldt voor juveniele, kan deze waarneming niet beschouwd worden als de grootste groep ooit in Nederland. Meldingen in West-Europa van één of meer adulte vogels samen met juveniele zijn overigens zeer zeldzaam, omdat oude en jonge vogels verschillende trekpatronen en -perioden hebben (Feare & Craig 1999). Tweemaal eerder had een waarneming in Nederland betrekking op meer dan één vogel; twee adulte werden op 9 mei 1997 gezien bij Noordwijk aan Zee, Zuid-Holland, en maximaal twee juveniele waren van 10 tot 12 oktober 1997 aanwezig bij Oost-Vlieland op Vlieland, Friesland (van den Berg & Bosman 2001). De eerste juveniele vogel in 2002 verscheen op 25 augustus bij het Posthuis, Vlieland, Friesland, en bleef op het eiland tot 19 september. Na een juveniele te Koarnwerterzân (Kornwerderzand), Friesland, van 19 tot 26 augustus 2001 is dit (samen met een exemplaar op Terschelling op 25 augustus 1990) één van de vroegste juveniele voor Nederland ooit (cf van den Berg & Bosman 2001, van der Vliet et al 2002). Vanaf begin september werd het merendeel van de meldingen gevormd door juveniele vogels, met als laatste waarneming twee op 2 oktober in de Muy en de Slufter op Texel. Adulte vogels werden tot medio september vastgesteld.

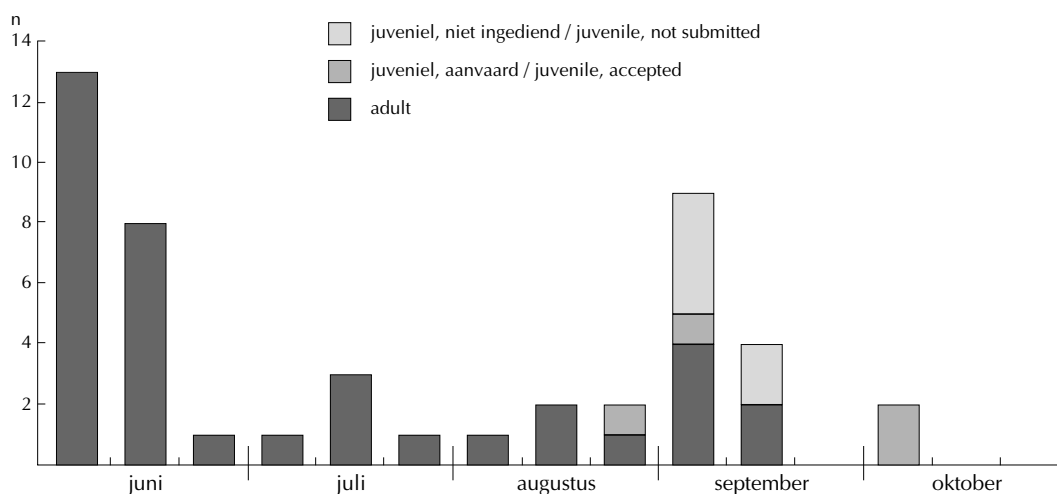
Opvallend is dat ondanks het recordaantal gevallen in 2002 geen sprake was van late najaarsgevallen. Dit terwijl voor andere jaren gevallen uit de tweede helft van oktober tot en met begin december bekend zijn van (eerstejaars) vogels die langdurig blijven hangen en soms zelfs proberen te overwinteren. Voorbeelden hiervan zijn een juveniele van 18 november tot 12 december 1997 in Anjum, Friesland, en een juveniele van 9 oktober tot 22 november 1999 bij Camperduin, Noord-Holland, die daar naar eerste winterkleed ruide (van der Vliet et al 1999, van den Berg & Bosman 2001). In overeenstemming met Glutz von Blotzheim & Bauer (1993) bleven de meeste adult(-type) Roze Spreeuwen in 2002 slechts één tot twee dagen op dezelfde plek, in tegenstelling tot juveniele. Uitzonderingen waren een exemplaar op Vlieland van 14 juni tot 10 augustus (waarnemingen op 14 en 25 juni, 6 en 17 juli en 10 augustus, Carl Zuhorn in litt; de kans bestaat echter dat het hier om meer dan één exemplaar en misschien zelfs om vijf exemplaren gaat), op de noordpunt van Texel van 13 tot 16 juli, bij Oudeschild, Texel, van 14 tot 16 augustus, in het Jan Thijssensduin op Terschelling van 16 tot 18 augustus, op Koarnwerterzân van 24 augustus

tot 2 september, en bij Starrevaat van 6 tot 29 september. Voor Texel zijn in totaal zeven adult-type vogels aanvaard maar de kans bestaat dat het hier om minder exemplaren ging die langere tijd op het eiland verbleven en daarbij verschillende locaties bezochten; de eerste en laatste datum van adult-type vogels waren 3 juni en 16 augustus (Arend Wassink in litt). Vrijwel alle Roze Spreeuwen hadden zich bij groepen Spreeuwen aangesloten en slechts enkele werden solitair gezien. Zang of andere territoriale uitingen werden voor zover bekend niet waargenomen.

Invasie in overig Europa

De invasie van 2002 was in Europa vooral een zuidoostelijke aangelegenheid. Het hoogste aantal op één locatie betrof 28 000 vogels op 28 juni in het Murighiol-gebied, Roemenië. In Roemenië werden bovendien c 14 000 broedparen vastgesteld, verspreid over drie kolonies (in 2003 kwamen zelfs 16-18 000 paren tot broeden die voor c 45 000 uitgevlogen jongen zorgden) (Szabo-Szeley 2003). In Bulgarije gingen c 2400 paren tot broeden over (Nyagolov et al 2003). Hongarije moest het zonder broedvogels stellen, al bevonden zich er in juni wel c 10 000 vogels (Gantlett 2002). Elders in Europa werden ook relatief hoge aantallen – vooral adult-type vogels – waargenomen maar broedgevallen deden zich daar niet voor. Zo werden er in Italië vanaf 26 mei c 250 geteld. In Frankrijk ging het om c 150 adulte waaronder een groep van 35 op 29 mei en daar-

naast nog meerdere juveniele. Voor het tweede opeenvolgende jaar werden ook in Brittannië veel Roze Spreeuwen vastgesteld; in 2002 werden ten minste 128 adulte en enkele 10-tallen juveniele gezien (Gantlett 2002). Hier arriveerden de eerste adult-type vogels eind mei, terwijl tot in december op enkele plekken exemplaren aanwezig bleven en twee zelfs tot in 2003. Ook in Noorwegen (62 exemplaren, waaronder een groep van 17 net ten noorden van de Poolcirkel bij Leira op 14 juni; Solbakken 2002, Alula 8: 113, 2002), Denemarken (39), Faeröer (acht tot 10 gevallen; Nielsen 2003), Ierland (12 in juni) en Zweden (52; Nielsen 2003) werden hoge aantallen waargenomen. De situatie in Duitsland is niet helemaal duidelijk maar in juni werden op Helgoland, Schleswig-Holstein, ten minste twee adulte vogels vastgesteld. Daarnaast waren op Helgoland in augustus-september twee adulte en zes juveniele aanwezig (Ornithol Jahresber Helgoland 13: 63, 2003). De invasie bleek grotendeels voorbij te gaan aan Finland (drie gevallen in juni-augustus en enkele juveniele in het najaar), Zwitserland (een juveniele in oktober), Oostenrijk (een adulte begin juni, Birding World 15: 277, 2002) en België (drie in juni). Uitzonderlijk waren de waarnemingen in IJsland (c 12, voornamelijk adulte; Birding World 15: 418, 2002) en de vogels die in Spanje (drie) en Portugal (twee juveniele samen in september; Birding World 15: 420, 2002) werden vastgesteld. Deze verspreiding kan erop duiden dat er sprake is geweest van een langeafstandsver-

FIGUUR 2 Verloop van invasie Roze Spreeuwen *Sturnus roseus* in Nederland in juni-oktober 2002 per decade (1-10, 11-20 en 21-30/31); alleen aankomstdatum is opgenomen / Course of invasion of Rose-coloured Starlings in the Netherlands in June-October 2002 per 10-day period (1-10, 11-20, 21-30/31); only arrival date is included

436 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, Eemshaven, Groningen, 14 juni 2002
(Eric Koops)

437 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, adult, Lies, Terschelling, Friesland, 3 juni 2002
(Arie Ouwerkerk)

plaatsing in noordwestelijke richting die vaak pas aan kusten stopte. In dat licht bezien is de eerste waarneming van een Roze Spreeuw voor Zuid-Korea, een juveniele op het eiland Eocheong op 1 september 2002, opmerkelijk (Moore 2002) en een aanwijzing dat dispersie in meerdere richtingen plaats kan vinden.

Verspreiding en voorkomen

Roze Spreeuwen kennen een nomadisch voorkomen, voornamelijk in Centraal-Azië (Feare & Craig 1999). De wintergebieden liggen in het Indisch Subcontinent. De verspreiding in het broedseizoen wordt bepaald door de voedselsituatie, vooral omdat de belangrijkste voedselbronnen (sprinkhanen, krekels en andere grote insecten) een sterk wisselende verspreiding en populatiegrootte hebben. Met enige regelmaat, ongeveer eenmaal in de acht tot 10 jaar (Munteanu 1997), vinden invasies in Europa plaats, waarbij vooral in Oost-Europa tot broeden wordt overgegaan. Zo kennen Bulgarije, Griekenland, Hongarije, voormalig Joegoslavië, Oekraïne, Roemenië en Turkije en meer naar het westen ook Italië een lange geschiedenis van dergelijke invasies (Cramp & Perrins 1994, Handrinos & Akriotis 1997). In het oosten van Turkije is de soort een regelmatige broedvogel. Recent is bekend geworden dat hij ook in Bulgarije tot de jaarlijkse broedvogels moet worden gerekend (Nyagolov et al 2003).

Vaak worden in het broedseizoen volgend op een invasiejaar dezelfde broedplaatsen weer opgezocht. Wanneer de voedselomstandigheden hier, of in de oorspronkelijke broedgebieden, zijn verslechterd, ondernemen Roze Spreeuwen erratische

trekbewegingen in willekeurige (maar vooral westwaartse) richtingen. Ook van vogels die een broedpoging hebben zien mislukken is dit bekend. Een voorbeeld hiervan is het eerste geval voor Nederland: een adult vrouwtje met broedplek, verzameld te Bloemendaal, Noord-Holland, op 14 juli 1856 (Glutz von Blotzheim & Bauer 1993, van den Berg & Bosman 2001). Samen met dit eerste geval werden in Nederland tot en met 2001 71 gevallen (73 exemplaren) door de CDNA aanvaard (van den Berg & Bosman 2001, van der Vliet et al 2002). Ook in 2001 vond in Europa een invasie plaats, die zoals eerder vermeld in Nederland voor een (in vergelijking met 2002 bescheiden) recordaantal van ten minste zeven exemplaren zorgde. De invasie van 2002 past in een trend van toenemende aantallen en sneller opeenvolgende invasies in West-Europa. In 2003 werden wederom hoge aantallen Roze Spreeuwen in Nederland gemeld, waarbij de nadruk in tegenstelling tot 2002 op juveniele vogels in het najaar lag.

Het massale voorkomen in Europa, althans gedurende invasiejaren, mag bijzonder worden genoemd indien de veronderstelling juist is dat de wereldpopulatie van de soort in de 20e eeuw sterk in aantal is afgenomen door veelvuldig gebruik van pesticiden in de voormalige Sovjet-Unie (Munteanu 1997).

Dankwoord

Ik dank Marc van der Aa, Max Berlijn (CDNA), Sietse Bernardus, Raoul Beunen, Jan Bisschop, Bert de Bruin (CDNA), Rommert Cazemier, Jan-Hendrik Dennee, Pieter Dhaluin, Harvey van Diek (SOVON), Anne van Dijk, Marten van Dijk, Arjan van Egmond, Guido Keijl, Eric Koops, Roef Mulder, Kenneth

Rude Nielsen, Jeroen Nienhuis (SOVON), Martin Olthoff, Arie Ouwerkerk, Jelmer Poelstra, Willem van Rijswijk, René van Rossum, Roland van der Vliet (CDNA), Arend Wassink, Wim Wiegant, Alex Wieland en Carl Zuhorn voor hun medewerking bij het verzamelen van gegevens of het beschikbaar stellen van fotomateriaal. André van der Plas verzorgde het overzichtskaartje. Enno Ebels was zeer behulpzaam bij het redigeren en aanvullen van de tekst. Fred Hustings (SOVON) voorzag een eerdere versie van opbouwende kritiek.

Summary

INVASION OF ROSE-COLOURED STARLINGS IN THE NETHERLANDS IN 2002 The summer of 2002 was characterized by a major invasion of Rose-coloured Starlings *Sturnus roseus* in Europe. This article gives a detailed overview of this invasion in the Netherlands, where record numbers were observed. Both the temporal and spatial distribution are described (figure 1-2), as well as the course of the invasion. Most of the up to 47 individuals were recorded in coastal areas, mostly on the Frisian islands. The pattern of occurrence shows a peak at the beginning of June for adult and first-summer birds. In early June, two birds were present together in three instances (a happening witnessed only twice before in the Netherlands). At the end of August, the first juveniles were seen and from early September onwards most were juveniles. Despite the high numbers in 2002, no birds were reported in late autumn. Most individuals were associated with Common Starlings *S vulgaris*.

To minimize the 'loss' of records in this invasion year, all (37) adults and first-summer birds have been accepted by the Dutch rarities committee (CDNA), even when no or only limited documentation was available. In addition, four juveniles (out of 10 reported) have been submitted and/or accepted. The total number of birds for 2002 in the Netherlands is therefore at least 41 and probably 47. The best year before 2002 was 2001 with seven records (and six birds not submitted). From 1 January 2003, Rose-coloured Starling is no longer considered by the CDNA.

The occurrence of Rose-coloured Starlings during 2002 in the rest of Europe is also described, with estimated numbers given for most western European countries. However, by far the highest numbers were recorded in south-eastern Europe, where breeding took place as well. An estimated 14 000 pairs were found breeding in Romania and well over 2 000 pairs in Bulgaria. In Hungary, c 10 000 birds were seen but no breeding was established. In western Europe, several 100s of birds were observed, mainly in Britain and France (both over 150), Italy (c 250) and Scandinavia. Even Iceland recorded c 12 individuals. By contrast, only a few records were reported from (other) central European countries, Belgium and Finland, or from

Portugal and Spain. This could be attributed to the north-westerly bias in the birds' migration which may have come to a halt in coastal areas.

Verwijzingen

- van den Berg, A B 1982. Identification of juvenile Rose-coloured Starling. Dutch Birding 4: 60-62.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 2001. Zeldzame vogels in Nederland – Rare birds of the Netherlands. Avifauna van Nederland 1. Tweede druk. Haarlem.
- de Bruin, B 2002. Roze Spreeuwen in Groningen in de zomer van 2002. Grauwe Gors 30: 146-147.
- Conings, A 1996. 'Biscuitkleurige' Spreeuw in nest bij Weerselo in mei 1995. Dutch Birding 18: 244-245.
- Cramp, S & Perrins, C M (redactie) 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- van Dongen, R M, Haas, K & de Rouw, P W W 2002. Recente meldingen Nederland: mei-november 2002. Dutch Birding 24: 245-252, 311-319, 382-391.
- Ebels, E B, van Beusekom, R F J & Robb, M S 1999. Invasion of Two-barred Crossbills in the Netherlands and Europe in 1997/98, with notes on identification, vocalizations and ecology. Dutch Birding 21: 82-96.
- Feare, C & Craig, A 1999. Starlings and mynas. Londen.
- Gantlett, S 2002. The Rose-coloured Starling invasion of summer 2002. Birding World 15: 284-286.
- Glutz von Blotzheim, U N & Bauer, K M (redactie) 1993. Handbuch der Vögel Mitteleuropas 13/3. Wiesbaden.
- Handrinos, G & Akriotis, T 1997. Birds of Greece. Londen.
- Luiten, J 2003. Adulte Roze Spreeuw over de Nollledijk op 18 juni 2002. Zwelmpje 18: 7-9.
- Moore, N 2002. Rose-coloured Starling: 01 September 2002: Eocheong Island. Website: www.wbkenglish.com/rosy27.asp.
- Munteanu, D 1997. Rose-coloured Starling. In: Hagemeier, W J M & Blair, M J (redactie), The EBCC atlas of European breeding birds, Londen, p 691.
- Nielsen, K R 2003. Invasion av Rosenstær. Fugle i felten 9: 32-33.
- Nyagolov, K, Profirov, L, Michev, T & Dimitrov, M 2003. Observations on breeding Rosy Starlings in Bulgaria. Br Birds 96: 242-246.
- Solbakken, K A 2002. Masseforekomst av rosenstær i Norge i 2002: Rosenstærens år. Vår Fuglefauna 25: 127-128.
- Szabo-Szeley, L 2003. Rose-coloured Starlings breeding in Romania. Birding World 16: 327-330.
- van der Vliet, R E, de Bruin, A, van der Laan, J & CDNA. 1999. Rare birds in the Netherlands in 1999. Dutch Birding 22: 251-271.
- van der Vliet, R E, van der Laan, J & CDNA 2002. Rare birds in the Netherlands in 2001. Dutch Birding 24: 325-349.
- Wielstra, M 2002. Roze Spreeuwen, nieuw voor Katwijk. Duinstag 17: 12-14.

Masters of Mystery

Solutions of fifth round

IX This mystery bird received quite a broad range of answers, including species of different size. Most extreme were Rock Pipit *Anthus petrosus* and Eurasian Golden Oriole *Oriolus oriolus*, both receiving 4% of the votes. Quite popular were canaries *Serinus* (14%: 8% for Atlantic Canary *S. canaria*, 2% for European Serin *S. serinus* and 4% for Citril Finch *S. citrinella*). Others went for European Greenfinch *Chloris chloris* (2%), Common Crossbill *Loxia curvirostra* (10%) or Common Rosefinch *Carpodacus erythrinus* (14%). Answers that approached the true identity of the bird more closely were Cinereous Bunting *Emberiza cineracea* (6%) and Corn Bunting *E. calandra* (2%). All these species, however, do not show the combination of a complete pale eye-ring, an all-dark tail, rather broad and evenly pale-fringed tertials and wing-coverts, rather plain and uniform greyish upperparts and yellowish rump. In addition, the structure (wing length, for example) is wrong for species like Eurasian Golden Oriole and Common Crossbill.

The only two species that show the above mentioned combination of characters, are Red-headed Bunting *E. bruniceps* and Black-headed Bunting *E. melanocephala* in female or immature plumage. These species are known to be variable and, therefore, identification can be very difficult or in some cases impossible. The photograph

was taken in May, so the bird must be at least in its second calendar-year. As first-winter birds moult to adult plumage on their wintering grounds, the bird shown here is identical to an adult female. The somewhat less contrasting pale fringes to the tertials and wing-coverts support this conclusion. In first-winter birds, the centre of these feathers is darker and the pale edge more clear-cut. In spring, subtle differences between Red-headed and Black-headed can be found in the streaking on the mantle. In Red-headed, these streaks are black, while in Black-headed, they are more diffuse and dark brownish. The mystery bird shows diffuse, rather greyish brown streaks, pointing towards Black-headed. Furthermore, the colour of the mantle feathers in Black-headed is tinged slightly rusty red, whereas in Red-headed the mantle feathers are greyish brown. In the mystery bird, the central mantle feathers show a slight rusty red colour, which is in favour for Black-headed. Another feature can be found in the streaking on the forehead and crown. Red-headed tends to show a small number of ill-defined streaks. Especially the forehead is often almost unmarked. Black-headed tends to show more obvious streaking. In the mystery bird, as far as visible, some dark streaks can be seen, at least at the forehead, extending onto the crown, therefore favouring Black-headed. The fresh wing-coverts, secondaries and primaries show whitish fringes in Black-headed, while in

438 Black-headed Bunting / Zwartkopgors *Emberiza melanocephala*, female, Yumurtalik, Adana, Turkey, 29 April 1987 (Arnoud B van den Berg)

439 Red-headed Bunting / Bruinkopgors *Emberiza bruniceps*, adult female, Chokpak Pass, Kazakhstan, September 2003 (Arend Wassink)

440 Black-headed Bunting / Zwartkopgors *Emberiza melanocephala*, female, Lesvos, Greece, April 2001
(René Pop)

Red-headed these are more buffish. The feathers of the mystery bird are a few months old and most are buffish, but note that the median coverts show almost white fringes, which is again in favour for Black-headed. In all plumages, there is a slight difference between both species in primary projection. In Red-headed, this is c 60%, with four to five visible primary tips. In Black-headed, the primary projection is c 70%, with five to six visible primary tips. Although it is hard to judge from the mystery photograph, there are five and maybe even six visible primary tips, indicating Black-headed. The absence of white in the tail supports the identification as Black-headed, which probably never shows white in the tail, while Red-headed may show some white, albeit rarely.

This Black-headed Bunting was photographed by Mark Zekhuis on Lesvos, Greece, in May 2003. It was correctly identified by only 8% of the entrants, indicating the difficulty of this mystery photograph. Red-headed Bunting received 36% of the votes.

X On the tail of the raptor in mystery photograph X, one can see two broad dark bands. Three groups of raptors show spaced, broad and

dark tail-bands: honey buzzards *Pernis*, 'ringtail harriers' (female and immature Hen *Circus cyaneus*, Pallid Harrier *C macrourus* and Montagu's *C pygargus*) and hawks *Accipiter*. Both 'ringtail harriers' and hawks show evenly, moderately spaced tail-bands, without narrow bands between these broad bands. The mystery bird, however, shows such narrow bands, leaving only both WP species of honey buzzard (European Honey Buzzard *P apivorus* and Crested Honey Buzzard *P ptilorhyncus*) as candidates. The small head and long neck are other pointers towards the honey buzzards.

The space between the central and the subterminal tail-band of the mystery bird is rather large and the subterminal tail-band is well-defined. This excludes female European Honey Buzzard, which shows a more diffuse subterminal tail-band and a narrower space between the bars. Female Crested Honey Buzzard and male European show narrower central tail-bands than male Crested. In the mystery bird, both the central and the subterminal tail-band are very broad and well-defined, identifying this bird as a male Crested Honey Buzzard.

Plate 441 shows the same individual. In this photograph, the characteristic pale throat, bor-

441 Crested Honey Buzzard / Aziatische Wespandief
Pernis ptilorhyncus, adult male, Goa, India, March 2002
(Diederik Kok)

dered by a dark line, can be seen. Sometimes, as in this bird, a central throat-line is present, too. A feature that supports the sexing as a male is the grey head with a dark eye (females show a pale iris). The blue cere supports the ageing as an adult.

This Crested Honey Buzzard was photographed by Diederik Kok at Goa, India, in March 2002. It was correctly identified by 48% of the entrants. As expected, most others went for European Honey Buzzard (36%). 'Ringtail harriers' received 8% and hawks 6% of the votes.

In this fifth round of the 2003 competition, there were 50 entrants. Only Ruud van Beusekom and

Axel Halley (Germany) managed to identify both mystery birds correctly. As there were two prizes to win, no draw was needed. Both will receive a copy of *Pigeons and doves* by David Gibbs, Eustace Barnes and John Cox, donated by GMB-uitgeverij. With 10 correct identifications, they are also in the lead of the overall competition. They are closely followed by Joris Elst (Belgium), Martin Kühn (Germany) and Clemens Portofée (Germany), who identified nine mystery birds correctly and Tobias Eppe (Germany), Martin Fichtler (Germany) and Paavo Liimatta (Finland) with eight correct answers. Furthermore, there are six entrants with seven and six with six correct identifications. The names of entrants with five or more correct identifications can be viewed at www.dutchbirding.nl.

Sixth round 2003

Photographs XI and XII represent the sixth and final round of the 2003 competition. Please, study the rules (Dutch Birding 25: 54, 2003) carefully and identify the birds in the photographs. Solutions can be sent in three different ways:

- by *postcard* to Dutch Birding Association, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands
- by e-mail to masters@dutchbirding.nl
- from the website of the Dutch Birding Association at www.dutchbirding.nl

Entries for the sixth round have to arrive by **1 January 2004**. From those entrants having identified both mystery birds correctly, one person will be drawn who will receive a copy of the new Dutch *Atlas van de Nederlandse broed-*

Mystery photograph XI (September)

Mystery photograph XII (May)

vogels, edited and donated by SOVON Vogelonderzoek Nederland. Swarovski Benelux generously agreed to sponsor this competition, this

time with a pair of marvellous SLC 10x50 WB binoculars. The overall winner after this round will win these Swarovski binoculars.

Rob S A van Bemmelen, Gouwzee 20, 1423 DV Uithoorn, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)
Dick Groenendijk, Elzenstraat 14, 4043 PB Opheusden, Netherlands (masters@dutchbirding.nl)

CDNA-mededelingen

Recente CDNA-besluiten Op de 'zomervergadering' van de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA) op 20 september 2003 zijn verschillende besluiten genomen. Naast de al eerder aangekondigde en nog lopende herzieningen (zie Dutch Birding 25: 121, 2003) zullen twee nieuwe herzieningen plaatsvinden. De eerste betreft alle gevallen van Steppebuizerd *Buteo buteo vulpinus*, met gebruikmaking van nieuwe inzichten die in Polen zijn opgedaan, waar recent onderzoek is verricht naar de veronderstelde intergradatiezone tussen *B b buteo* en *B b vulpinus*. Nederlandse gevallen betreffen museumexemplaren. Ten tweede zullen van Steppiekendief *Circus macrourus* alle voorjaarsgevallen van 'ringtails' worden herzien. De problematiek rond de eerste-zomer Grauwe Kiekendief *C pygargus* van de Hoge Veluwe, Gelderland, in juni 2003 (cf Dutch Birding 25: 283-284, 2003), geeft hiertoe aanleiding. Bij de al eerder aangekondigde herziening van Siberische Tjiftjaf *Phylloscopus collybita tristis* zullen nieuwe bevindingen van Lars Svensson worden meegenomen.

Voor Roze Spreeuw *Sturnus roseus* geldt als nog een 'generaal pardon' voor adulte en eerste-zomer exemplaren in juni-oktober 2002 (contra

Dutch Birding 25: 121, 2003; zie het CDNA-jaarslag 2002 in dit nummer). Bovendien wordt deze soort samen met Breedbekstrandloper *Limicola falcinellus* met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2003 afgevoerd van de lijst van beoordeelsoorten. Vanaf 1 januari 2004 wordt ook Roodkopklauwier *Lanius senator* niet langer beoordeeld. Van genoemde drie soorten zijn jaarlijks relatief veel gevallen; bovendien leveren deze soorten in het algemeen weinig determinatieproblemen op.

IJslandse Brilduiker *Bucephala islandica* wordt toegevoegd aan de lijst met soorten waarvoor de 'omgekeerde bewijslast' geldt, hetgeen inhoudt dat met zekerheid moet worden vastgesteld dat een exemplaar geen ringen of verknijpte vleugels heeft voordat een waarneming voor aanvaarding in aanmerking komt.

Momenteel wordt onderzocht of de CDNA gevallen via een internetsite kan gaan beoordelen. Naast minder kans op kwijtraken van pakketten of gevallen, zijn andere voordelen van een dergelijke werkwijze een kortere roulatietijd en minder archiverwerk. In Spanje functioneert een dergelijk systeem al naar tevredenheid. BERT DE BRUIN & NILS VAN DUIVENDIJK

Recensies

DICKINSON, E. C. (EDITOR) 2003. *The Howard and Moore complete checklist of the birds of the world*. Third edition. Christopher Helm/A&C Black Publishers Ltd, 37 Soho Square, London W1D 3QZ, UK; e-mail ornithology@acblack.com, website www.acblack.com. 1039 pp. ISBN 0-7136-6536-X. GBP 60 (hardback).

Richard Howard and the late Alick Moore published the first 'Howard & Moore checklist' in 1980, when it was the first compact list of birds of the world to include all subspecies. A second edition came out in 1991. This third edition is completely revised and enlarged. Essentially, it is a new work by a new team including an editor (Edward Dickinson) and two compilers (Norbert Bahr and Nigel Cleere) while Howard (who wrote a foreword) and Moore are no longer mentioned in the colophon. The work benefited from the input of five regional consultants, Edward Dickinson for Asia, David Pearson for Africa, Van Remsen for the Americas, Kees Roselaar for the Palearctic and Richard Schodde for Australasia. Their views were followed for range statements and vernacular names but not always in the contexts of taxonomic judgements (for which special advice was sought from family experts). The list also adds an author and a date to every taxon, not only to the (nominate) species but also to all subspecies. As in that other world checklist frequently used by birders, James Clements' *Birds of the world: a checklist* (fifth edition, 2000), the range of each taxon is summarized, largely ignoring details on vagrancy and introductions.

The checklist offers a high standard of nomenclatural accuracy with grammatically correct scientific names. For instance, all recent recommendations by David & Gosselin (Bull Br Ornithol Cl 122: 14-49, 257-282, 2002) appear to be accepted without exception (as in, eg, Egyptian Goose *Alopochen aegyptiaca*, Rock Ptarmigan *Lagopus muta*, Spotted Sandpiper *Actitis macularius* and House Martin *Delichon urbicum*). Compared with Clements' checklist, the third Howard & Moore offers three important structural advantages: a modern and more phylogenetically sound family order, information on the author and publication year of each taxon, and a taxon index comprising subspecies. The conceptual heart of this Howard & Moore is a succinct chapter of six pages on avian higher-level phylogenetics by Joel Cracraft, Keith Barker and Alice Cibois. They explain how currently accepted hypotheses of relationships are reflected in a linear sequence of families and subfamilies (rankings higher than family are disregarded). It is stressed that often the best evidence of relationships available is only of a single kind (eg, morphology or molecular) and it is suggested that understanding of avian relationships may change rapidly due to the current unprecedented activity in avian systematics. An update with corrigenda will be offered on the www.Naturalis.nl website. And, meanwhile, Norbert Bahr (xenoglaux@t-online.de) is working on

the fourth edition which is expected in 10 years.

For many taxonomists, the often arbitrary distinction between species and subspecies is rather irrelevant having at most an administrative value. However, the attention of many birders will focus on these subspecies decisions. The Howard & Moore team decided to place the burden of proof for changes in lower-level hierarchies on modern workers far more than on those of the past. In the introductory texts, it is emphasized that Peters' *Check-list of birds of the world 1-7* (1931-51) is used as a base from where changes should be accepted only by published recommendations. Odd as it may seem, since many decisions in Peters' era were based merely on studying a range of skins while no separate papers were published on decisions. This policy is defended by stating that to replace Peters' lumping by an arbitrary re-elevation to species status does no more than continue an anarchic process as two wrongs do not make a right. This sounds good, but is it? In Peters' days, there was a lack of knowledge on subjects like DNA hybridization distances and vocalizations while there were no computers available for analyses. Should not more weight be put on modern views of researchers in labs and observers in the field who take advantage of these new techniques? It also seems inappropriate that new views are taken seriously only when papers are published in English and in a limited number of refereed journals. Should not content be valued more highly than presentation? Perhaps, the real reason to implement a conservative policy at species level lies in the fear that a popular audience does not have the stamina to accept an ever-changing taxonomy.

Dutch birders will be somewhat bemused to see Kees Roselaar mentioned as consultant for Palearctic birds while many of the species-level decisions by the committee for avian systematics (CSNA), of which he is a member, appear to have been ignored. One may wonder when, why and by whom his taxonomic preferences were overruled. Only in a few taxa, a footnote indicates the alternative view though it remains unclear who authored each footnote. Some examples may shed light on the decision-making process. Below 'Cory's Shearwater' *Calonectris diomedea* one can read 'now often treated as three species, but we believe these views need to gain acceptance'. Apart from the fact that it is unclear who is 'we' (presumably just the editor), one may also wonder how it is to be decided that a stage of sufficient 'acceptance' has been reached. A similarly troubling footnote can be found for Corsican Finch *Serinus corsicana* (becomes *corsicanus*; cf Ibis 144: 153-159, 2002), which is listed as *Carduelis citrinella corsicana* with the message 'we are not convinced that this should be split', despite publication of a detailed scientific rationale and acceptance by the Association of European Records Committees (Ibis 142: 487-490, 2000; 144: 153-159, 2002). It is

also quite curious that, despite the alleged use of the Biological Species Concept (BSC), the editor overlooked or ignored proposed splits of, eg, Tundra Bean Goose *Anser serrirostris*, Pale-bellied Brent Goose *Branta hrota*, Black Brant *B. nigricans* and Green-winged Teal *Anas carolinensis*. A detailed case for specific status of Tundra Bean Goose under the BSC has been published in Dutch Birding 18: 310-316, 1996; Pale-bellied Brent Goose and Black Brant breed sympatrically on Prince Patrick Island, Canada, and this is documented by specimens (Wilson Bull 62: 128-132, 1950); Common Teal *A. crecca* and Green-winged Teal are not each other's closest relatives and, even under the BSC, lumping them would misrepresent evolutionary relationships (Br Birds 94: 218-224, 2001). It is remarkable that no specific changes are applied for *Porphyrio* taxa despite convincing molecular evidence (cf Dutch Birding 19: 294-300, 1997). Given the rate of change in gull taxonomy, it is perhaps not surprising that the treatment of large gulls seems quite outdated despite a footnote for Herring Gull *Larus argentatus* stating 'we have accepted the split of *L. cachinnans*'. Thayer's Gull *L. thayeri* and Armenian Gull *L. armenicus* are listed as species but, beyond that, taxa like *brachyrhynchus*, *vetula*, *smithsonianus*, *vegae*, *michahellis*, *cachinnans*, *barabensis*, *mongolicus* and *heuglini* are (still) listed as subspecies of various taxa. After the treatment chosen by Per Alström & Krister Mild (2003) in their book on pipits and wagtails, it comes as no surprise that the yellow wagtail complex is still divided in just two species, *Motacilla flava* and *M. citreola* while all white wagtails are still considered subspecies of *M. alba*. The widely accepted splits in stonechats *Saxicola* by Ewan Urquhart in *Stonechats: a guide to the genus Saxicola* (2002) are footnoted as 'unsatisfactory if only in how the forms are ascribed to species'. Hardly any specific changes are applied to wheatears *Oenanthe* either except for the split of Persian Wheatear *O. chrysopygia* and (western) Red-tailed Wheatear *O. xanthopyrmyna*. Specific changes put forward in *Sylvia* warblers: *identification, taxonomy and phylogeny of the genus Sylvia* by Shirihai et al (2001) appear to be ignored without footnote (although Hume's Whitethroat *Sylvia althaea* is listed as a species). In WP species alone, there are too many examples in which

widely accepted changes at species level were ignored without even a footnote, such as Greater Flamingo *Phoenicopterus roseus* (still retained as subspecies of *P. ruber*), Wilson's Snipe *Gallinago delicata* (still subspecies of *G. gallinago*), Iberian Green Woodpecker *Picus sharpei* (still subspecies of *P. viridis*), African Blue Tit *Parus teneriffae* (still subspecies of *P. caeruleus*) and Iberian Azure-winged Magpie *Cyanopica cooki* (still subspecies of *C. cyanus*). In other cases, a footnote presents information, sometimes rather concealed, which makes clear that a taxon 'may be a distinct species'. WP examples are Hudsonian Whimbrel *Numenius hudsonicus* (still subspecies of *N. phaeopus*), Madeira Kinglet *Regulus madeirensis* (still subspecies of *R. ignicapilla*), Taiga Flycatcher *F. albicilla* (still subspecies of *F. parva*), Atlas Pied Flycatcher *Ficedula speculigera* (still subspecies of *F. hypoleuca*), Turkestan Shrike *Lanius phoenicuroides* (still subspecies of *L. isabellinus*), Steppe Grey Shrike *L. pallidirostris* (still subspecies of *L. meridionalis*), Hooded Crow *Corvus cornix* (still subspecies of *C. corone*) and Azores Bullfinch *Pyrrhula murina* (still subspecies of *P. pyrrhula*). Of course, there are also many recent species-level changes that have been approved in Howard & Moore, such as in Macqueen's Bustard *Chlamydotis macqueenii*, Pharaoh Eagle Owl *Bubo (bubo) ascalaphus* (still a subspecies in Dutch Birding), Rock Pipit *Anthus petrosus*, White's Thrush *Zoothera aurea*, Oriental Reed Warbler *Acrocephalus orientalis*, Iberian Chiffchaff *Phylloscopus ibericus* and Two-barred Warbler *P. plumbeitarsus*. Interestingly, Booted *A. caligatus*, Sykes's *A. rama* and Olivaceous Warbler *A. pallida* are incorporated in the genus *Iduna* (Western Olivaceous Warbler *A. opaca* still being regarded as subspecies of *I. pallida*), leaving four Hippolais warblers (Upcher's *H. languida*, Olive-tree *H. olivetorum*, Melodious *H. polyglotta* and Icterine Warbler *H. icterina*).

Despite the odd conservatism and lack of consistent application of their adopted criteria at species level, this Howard & Moore checklist is an excellent tool for quick reference of family and species sequences, nomenclature and vernacular names and as such possibly a worthy successor to Sibley's *Birds of the world* (1996, Version 2.0) (cf Dutch Birding colofon). ARNOUD B VAN DEN BERG

Corrigendum

Bij de plaat van de Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla* (Dutch Birding 25: 352, plaat 398, 2003) werd helaas niet de juiste fotograaf vermeld. De foto werd gemaakt door Koen Verbanck.

In the captions of the plate of the Greater Short-toed Lark *Calandrella brachydactyla* (Dutch Birding 25: 352, plate 398, 2003) unfortunately the wrong photographer was mentioned. The photograph was taken by Koen Verbanck.

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic mainly in **late September-October 2003** and focuses on north-western Europe. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by the rarities committee of the relevant country. Observers are requested to submit records to each country's rarities committee. Corrections are welcome and will be published.

GEESE TO DUCKS A record 78 **Lesser White-fronted Geese** *Anser erythropus* were seen south of Anjum near Lauwersmeer, Friesland, the Netherlands, in late October with at least 54 still present on 1 November. Two **Greenland White-fronted Geese** *A albitrons flavirostris* stayed on Ouessant, Finistère, France, on 11-21 October. On 2 November, an adult white-morph **Ross's Goose** *A rossii* had returned to Korendijkse Slikken, Zuid-Holland, the Netherlands. The one in Aberdeenshire, Scotland, was already seen on 23 October. By October, the male **Redhead** *Aythya americana* had returned to Glamorgan, Wales. At least three single **White-headed Ducks** *Oxyura leucocephala* stayed in England during September; a juvenile remained in Sussex into November. The individual staying from

7 September at Rieselfelder Münster, Nordrhein-Westfalen, Germany, was trapped on 24 September and turned out to be a first-winter (not an adult female; cf Dutch Birding 25: 334, 2003). A moulting male **Harlequin Duck** *Histrionicus histrionicus* (returning from 2002) was at Stad, Sogn og Fjordane, Norway, from 23 August to at least late September. The male **Black Scoter** *Melanitta americana* at Llanfairfechan, North Wales, had returned by 28 September; it was first seen on 19-28 January 2001 (Dutch Birding 23: 99, 2001). The third **American Black Duck** *Anas rubripes* for Norway was at Tønsberg, Vestfold, on 18-21 September and the fourth (if a hybrid can be excluded) was a female at Surnadal, Møre og Romsdal, from 7 October into November. In England, the male on Tresco, Scilly, remained into November while another was seen at Helston, Cornwall, from 23 September. In Iceland, the long-stayer at Gardur remained through September while another was at Selvogur on 4 October.

FULMAR TO SPOONBILL A **Northern Fulmar** *Fulmarus glacialis* and a **White-faced Storm-petrel** *Pelagodroma marina* were seen off Punta Calaburras, between Fuengirola and Marbella, Malaga, Spain, on 10 Octo-

442 American Coot / Amerikaanse Meerkoet *Fulica americana*, Lagoa das Furnas, São Miguel, Azores, 1 November 2003 (Kris De Rouck)

443 Semipalmated Plover / Amerikaanse Bontbekplevier *Charadrius semipalmatus*, Terceira, Azores, 27 October 2003 (Kris De Rouck)

444 Solitary Sandpiper / Amerikaanse Bosruiter *Tringa solitaria*, Ouessant, Finistère, France, September 2003 (Aurélien Audevard)

445 Pygmy Cormorants / Dwergaalscholvers *Microcarbo pygmeus*, Po delta, Italy, 29 September 2003
(Sandro Brina)

ber and 30 October, respectively. Between 15 August and 11 October, five **Cory's Shearwaters** *Calonectris borealis* were seen off southern Sweden. The first for Estonia was at Rista on 18 August. The third for Poland stayed for two hours at c 75 m distance at the Wisla river mouth, Bay of Gdansk, on 20 August. On 7-11 October, there were six sightings off north-western Germany. On 8 October, one was seen off Texel, Noord-Holland, the Netherlands. The first **Sooty Shearwater** *Puffinus griseus* for Switzerland was flying over Bodensee at Triboltingen on 8 October and was mostly seen on the German side of the lake. A record 1400 **Pygmy Cormorants** *Microcarbo pygmeus* were counted at a single nocturnal roost in the Po delta in the northern inner lagoons south of Venice, Italy, on 25 September (there are also one or two roosts north of Venice). The first successful breeding of **Sacred Ibis** *Threskiornis aethiopicus* for the Netherlands occurred in Utrecht this summer (semi-wild populations have been established in France since 1991). Three individuals of a group of 10 juvenile **Eurasian Spoonbills** *Platalea leucorodia* on Corvo, Azores, from 8 October had been colour-ringed in the Netherlands in 2003 on 18 May (female) and 7 June (male) on Schiermonnikoog, Friesland, and on 13 June (female) at Markiezaat, Noord-Brabant; on 10 October, the flock had moved to Flores where five were found dead on 20 October (including the colour-ringed male).

RAPTORS Raptor totals for the northern valleys of Israel between 7 August and 15 October included 311 316 **European Honey Buzzards** *Pernis apivorus*, 11 **Crested Honey Buzzards** *Pptilorhynchus*, 6 363 **Short-toed Eagles** *Circaetus gallicus* (a northern valleys record), an autumn record of 2054 **Western Marsh Harriers** *Circus aeruginosus*, an autumn record of 137 **Pallid Harriers** *C. macrourus*, 541 **Eurasian Sparrowhawks** *Accipiter nisus*, 80 479 **Levant Sparrowhawks** *A. brevipes* (the highest-ever count, with a peak of 14 000 on 19 September), 81 797 **Lesser Spotted Eagles** *Aquila pomarina* (with a maximum of 16 268 in one day), 89 **Greater Spotted Eagles** *A. clanga*, 49 **Steppe Eagles** *A. nipalensis*, 12 **Imperial Eagles** *A. heliaca*, 642 **Booted Eagles** *Hieraetus pennatus*, three **Bonelli's Eagles** *H. fasciatus* and 12 **Eleonora's Falcons** *Falco eleonora*. The second **Black-winged Kite** *Elanus caeruleus* for Austria was at Mariaschnee, Ober-Österreich, from 19 September to 8 October. Another was seen near Avignon, Orange, France, on 16 October. Escaped **Rüppell's Griffon Vultures** *Gyps rueppellii* were at Hiddensee, Mecklenburg-Vorpommern, Germany, from 10 September and in Drôme, France, from 20 September (trapped and released). At least 35 **Lappet-faced Vultures** *Torgos tracheliotus* were feeding on camel carcasses at Bir Shalatein, Egypt, on 18 September. The sixth **Western Marsh Harrier** for Iceland was a male at Höfn on 4 November. The successful breeding of a male and a female **Pallid Harrier** at Vaala this summer was the

446 Eurasian Pygmy Owl / Dwerguil *Glaucidium passerinum*, Sūkajoki, Finland, 1 October 2003
(William Velmala)

447 Probable Pintail Snipe / waarschijnlijke Stekelstaartsnip *Gallinago stenura*, Kfar Ruppin, Israel,
September 2003 (James P Smith)

WP reports

448 American Wigeon / Amerikaanse Smient *Mareca americana*, female or first-winter, Sete Cidades, Lagoa Azul, São Miguel, Azores, 31 October 2003 (*Kris De Rouck*) **449** Greenland White-fronted Goose / Groenlandse Kolgans *Anser albifrons flavirostris*, Ouessant, Finistère, France, 12 October 2003 (*Kris de Rouck*) **450** Cory's Shearwater / Kuhls Pijlstormvogel *Calonectris borealis*, Gdansk, Poland, 20 August 2003 (*P Zielinski*) **451** Crab Plovers / Krabplevieren *Dromas ardeola*, Hamata mangroves, Egypt, 17 September 2003 (*Kris De Rouck*) **452** Wilson's Phalarope / Grote Franjepoot *Phalaropus tricolor*, Kilcoole, Wicklow, Ireland, 3 October 2003 (*Paul Kelly*) **453** Stilt Sandpiper / Steltstrandloper *Micropalama himantopus*, Burnham Wood Lagoon, Dingle, Kerry, Ireland, 17 September 2003 (*Michael O'Keefe*)

454 White-headed Duck / Witkopeend *Oxyura leucocephala*, first-winter, Rieselfelder Münster, Nordrhein-Westfalen, Germany, 24 September 2003 (Andreas Buchheim) **455** Steppe Eagle / Stepparend *Aquila nipalensis*, Falsterbo, Skåne, Sweden, 13 October 2003 (Wolter van Dijk) **456** American Golden Plover / Amerikaanse Goudplevier *Pluvialis dominica*, Swords Estuary, Dublin, Ireland, 19 September 2003 (Paul Kelly) **457** American Golden Plover / Amerikaanse Goudplevier *Pluvialis dominica*, Sandwick, Shetland, Scotland, September 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife) **458** Short-billed Dowitcher / Kleine Grijs Snip *Limnodromus griseus*, Terceira, Azores, 26 October 2003 (Kris De Rouck) **459** Pallas's Grasshopper Warbler / Siberische Sprinkhaanzanger *Locustella certhiola*, Castricum, Noord-Holland, Netherlands, 12 September 2003 (Arnold Wijker)

WP reports

species' second for Finland (contra Dutch Birding 25: 336, 2003); in addition, three hybrids of a male paired with a female **Montagu's Harrier** *C pygargus* were raised in 1993 (Dutch Birding 17: 102-106, 1995). This autumn, c 35 **Pallid Harriers** were seen in Sweden. A **Swainson's Hawk** *Buteo swainsoni* photographed at Pont d'Ardres, Pas-de-Calais, France, during 13-27 September was again reported on 5 and 21 October. A first-winter **Long-legged Buzzard** *B rufinus* was noted on Sylt, Schleswig-Holstein, Germany, on 5-6 September. In Denmark, a first-year was at Jedsted Enge, Ribe, from 5 October into November. In the Netherlands, one was reported from Elten, Gelderland, flying over the German border on 12 October. In the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, one was present from 14 October onwards. An immature **Steppe Eagle** stayed at Falsterbo, Skåne, Sweden, on 13-15 October. On Öland, Sweden, a subadult **Imperial Eagle** was seen on 9-13 October. A juvenile **Bonelli's Eagle** near Paris, France, in late September wore a ring from Provence. A male **Lesser Kestrel** *F naumanni* was reported near Mellingen, Thüringen, Germany, on 21 September. If accepted, an adult male **Amur Falcon** *F amurensis* passing Afula with four Red-footed Falcons *F vespertinus* on 3 October will be the first for Israel. In France, (late) **Eleonora's Falcons** occurred in the Camargue on 4 October and in Alpes-Maritimes (two or three) on 4-6 October. At Abu Simbel, Egypt, six **Sooty Falcons** *F concolor* were seen on 24 September. In Denmark, a **Gyr Falcon** *F rusticolus* with Swedish rings stayed on Nyord, Møn, from 25 October into November.

COOTS TO WADERS An adult **American Coot** *Fulica americana* was present at Lagoa das Furnas, São Miguel, Azores, from 31 October to at least 11 November. In Hungary, a record 82 000 **Common Cranes** *Grus grus* were counted in the Hortobágy on 17 October. On 17 and 19 September, respectively, 144 and 80 **Crab Plovers** *Dromas ardeola* were counted at Hamata mangroves, Egypt, including numerous pairs with begging juveniles. At Khor al-Beida, United Arab Emirates (UAE), 157 were present with nine **Great Knots** *C tenuirostris* in the first week of October. If accepted, a **Spotted Thick-knee** *Burhinus capensis* at Maqta from 25 October to at least 10 November will be the first for the UAE. The second **American Golden Plover** *Pluvialis dominica* for Norway was a juvenile on Røst, Nordland, on 26-30 September. Single **Sociable Lapwings** *Vanellus gregarius* were found at Lübben, Cottbus, Germany, on 6 October (a first-year) and at Étang du Lindre, Moselle, France, on 19 October. In Israel, a total of nine at three sites were seen during October. One **White-tailed Lapwing** *V leucurus* was noted at Kfar Ruppin on 23-25 September and two were at El Gouna, Egypt, on 25 September. On 10-11 October, a **Semipalmated Plover** *Charadrius semipalmatus* was present on Arranmore Island, Donegal, Ireland. At least 13 **Kittlitz's Plovers** *C pecuarius* and 20 **African Pied Wagtails** *Motacilla aguimp* (mostly in pairs) were counted in the vicinity of Abu

Simbel at lake Nasser, Egypt, on 21-23 September. Also in Egypt, 120 **Greater Sand Plovers** *C leschenaultii* present at Hamata mangroves on 17 September was a high count. A record 514 **Eurasian Dotterels** *C morinellus* were counted at the Hortobágy in late September. The first **Semipalmated Sandpiper** *C pusilla* for Sweden was at Ottenby, Öland, on 22-23 August. A juvenile stayed on St Agnes, Scilly, on 16-17 September. In Ireland, after c 10 during September, one was still present at Dungarvan, Waterford, on 3 October. A late **White-rumped Sandpiper** *C fuscicollis* was a juvenile at Revtangen, Klepp, Rogaland, Norway, on 31 October and 1 November. After four juvenile **Baird's Sandpipers** *C bairdii* in Britain and Ireland in early September, one stayed at Nosterfield, North Yorkshire, on 20-23 September. In Finistère, France, three singles were present at Plovan on 24 September, on Sein from 25 September into October and at Guyssény on 6-10 October. In Baden-Württemberg, Germany, a juvenile/first-winter was seen on 25-26 September. In Austria, possibly the same bird stayed at Vorarlberg from 27 September to at least 9 October. In Europe, an unprecedented number of **Pectoral Sandpipers** *C melanotos* occurred (mostly) in September including not only more than 150 in Britain during September but also, for instance, five in Italy from 7 to 29 September and a total of eight in Hungary. A juvenile **Sharp-tailed Sandpiper** *C acuminata* stayed at Lidköping, Västergötland, Sweden, on 5-9 October. The first for Italy was reported from the Po delta on 5 October. In Ireland, an adult-summer **Stilt Sandpiper** *Micropalama himantopus* was present at Lough Beg, Cork, on 6-10 August and a first-winter at Burnhamwood Lagoon, Kerry, on 14-25 September. In addition to many sightings in countries bordering sea coasts, up to five **Buff-breasted Sandpipers** *Tryngites subruficollis* were seen inland in Europe, ie, in Austria, south-eastern France, southern Germany and Switzerland during 18-27 September. On 2-11 September, a presumed **Pintail Snipe** *Gallinago stenura* was present at Kfar Ruppin, Israel (Swinhoe's Snipe *G megala* could not be excluded). A **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* was (again) reported from Porto Lagos, Greece, during October. The fifth **Solitary Sandpiper** *Tringa solitaria* for France stayed on Ouessant on 10-19 September. Another was present on Lewis, Outer Hebrides, Scotland, on 23-25 October. A **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* was found at Barrow Gurney, Somerset, England, on 2 November. After singles in September in France and Ireland, another **Wilson's Phalarope** *Phalaropus tricolor* was seen at Kilpoole, Wicklow, Ireland, on 2-4 October. Rare wader species on Terceira, Azores, from September to early November included three **Semipalmated Plovers** (two first-years and an adult from 3 September into November), at least one adult **Least Sandpiper** *C minutilla* (on 5-18 September), at least two juvenile **Semipalmated Sandpipers**, a **Western Sandpiper** *C mauri* (in late October), two **Baird's Sandpipers** (in late October), a **Short-billed Dowitcher** *L griseus* (an adult winter on 3-6 September and possibly the same from 25 October

460 Alder Flycatcher / Elzenfeetiran *Empidonax alnorum*, Kverkin, Eyjafjöll, Iceland, 10 October 2003
(Daniél Bergmann)

461 Least Flycatcher / Kleine Feetiran *Empidonax minimus*, Stokkseyri, Iceland, 6 October 2003
(Jóhann Óli Hilmarsson)

WP reports

to at least 2 November), a **Hudsonian Godwit** *Limosa haemastica* (on 6 September), one **Greater Yellowlegs** *T melanoleuca*, two **Lesser Yellowlegs** *T flavipes* and an adult summer **Spotted Sandpiper** (on 4 September; also, two juveniles were seen on São Miguel).

GULLS TO TERNS A second-winter **Laughing Gull** *Larus atricilla* stayed near Nice, Alpes-Maritimes, on 4-6 October. A first-winter was on St Mary's, Scilly, from at least 6 November. The fourth **Sabine's Gull** *L sabini* for Hungary was an adult at the Hortobágy on 8 November. An adult **Bonaparte's Gull** *L philadelphia* was found at Sennen, Cornwall, on 30 October. In Spain, a **Royal Tern** *Sterna maxima* was seen at the mouth of the Guadalhorce, Malaga, on 30 October. A **Forster's Tern** *S forsteri* was observed in Wexford, Ireland, on 26 October. Reportedly, **American Black Terns** *Chlidonias niger surinamensis* flew in Smerwick Harbour, Kerry, Ireland, in September and off Bardsey, Gwynedd, Wales, on 16 October.

OWLS TO WAXWINGS The northernmost of three breeding pairs of **Eurasian Eagle Owls** *Bubo bubo* in the Netherlands, at Achterhoek, Gelderland, produced three young this summer (last year, two young were raised); in southern Limburg, one pair raised two young while the pair at Maastricht failed as the male died (cf Sovon-nieuws 16 (3): 14, 2003). In Scotland, the immature male **Snowy Owl** *Nyctea scandiaca* on North Uist, Outer Hebrides, remained from 14 August through late October. By 31 October, 331 **Pygmy Owls** *Glaucidium passerinum* had been trapped at Hanko Bird Observatory in Finland as part of a massive influx. By 25 October, three individuals had reached Sjælland, Denmark. The fifth **Oriental Turtle Dove** *Streptopelia orientalis* of the subspecies *S o meena* for Israel was an adult at Kfar Ruppin on 2 and 8 September and the sixth was a juvenile on 12 October. Another first-year **Oriental Turtle Dove** was found at Leppäjärvi, Finland, on 9 November. The fifth **Belted Kingfisher** *Ceryle alcyon* for Iceland was a male on Heimaey, Vestmannaeyjar, on 11 October. The first **Alder Flycatcher** *Empidonax alnorum* for the WP was discovered in the field and later trapped in Eyjafjöll, Iceland, on 11 October. The first **Least Flycatcher** *E minimus* for the WP flew into a house at Stokkseyri, Iceland, in the evening of 6 October and was released on 7 October. The only previous *Empidonax* record for the WP concerned an *Acadian Flycatcher* *E virescens* found dead at Selfoss, Iceland, on 4 November 1967. In France, five **Richard's Pipits** *Anthus richardi* were present in the Crau, Bouches-du-Rhône, on 16 October and a **Blyth's Pipit** *A godlewskii* was on Ouessant on 28 October. An early Blyth's Pipit was present at Ona, Møre og Romsdal, Norway, from 27 September to 5 October. Also in Norway, six **Olive-backed Pipits** *A hodgsoni* were seen from 27 September to 16 October, including three at Titran, Sør-Trøndelag. In Sweden, three singles occurred in Uppland on 4-9 October, one was in Gotland on 14 October and one in Skåne on 22 October. On Helgoland, Schleswig-

Holstein, several were present from 17 to 21 October. The 12th for the Netherlands was found on Vlieland, Friesland, on 19 October and the 13th was sound-recorded while migrating past IJmuiden, Noord-Holland, on 5 November. In France, one was discovered on Hoedic, Morbihan, on 20 October. In Britain, the autumn's first was on Out Skerries, Shetland, from 29 September and eight were seen in the third week of October alone. In Norway, **Pechora Pipits** *A gustavi* were found at Ona on 27 September and on Utsira on 4-7 October. On Fair Isle, Shetland, Scotland, one remained on 5-12 October. Another was in Shetland on Foula on 7-17 October. An unprecedented number of more than 50 **Water Pipits** *A spinoletta* occurred in southern Sweden from the last week of October onwards. The second **Cedar Waxwing** *Bombycilla cedrorum* for Iceland was discovered on Heimaey on 8 October (the first was at Reykjanes in April 1989).

THRUSHES The second **Siberian Rubythroat** *Luscinia calliope* for Fair Isle and the fourth for Britain was a first-winter female on 17-19 October. In Sweden, a female **Red-flanked Bluetail** *Tarsiger cyanurus* was reported at Grisslehamn, Uppland, on 30 September. In Scotland, singles were present on Fetlar, Shetland, on 28 September, at Crail, Fife, on 15-17 October, and on Fair Isle on 16 October. The third for France stayed on Ouessant from 24 October into November. Another was reported at Caister-on-Sea, Norfolk, England, on 27 October. If accepted, a male **Eastern Black Redstart** *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* at IJmuiden, Noord-Holland, on 22-23 October (possibly already seen on 21 October) will be the first for the Netherlands and, after reviews, it may turn out to be the first well-documented record for western Europe as well. Another male occurred on Guernsey, Channel Islands, from 28 October onwards and was examined in the hand. If accepted, an **Isabelline Wheatear** *Oenanthe isabellina* briefly seen at Zeebrugge, West-Vlaanderen, on 13 October will be the first for Belgium. The fourth for Norway turned up on Utsira on 16 October. The sixth to eighth for Sweden were found between 17 October and 4 November. On Helgoland, one was reported on 22 October. If accepted, a first-winter **Pied Wheatear** *O pleschanka* near Oberweiden on 19 September would be the second for Austria. The fifth for Armenia was recorded on 6 August. In Britain, first-winters were seen on St Mary's, Scilly, on 15-17 October, in Norfolk on 23-26 October and on 1 November, and at Collieston, Aberdeenshire, on 25-28 October. On 19-26 October, a first-year male was present on Helgoland. From 26 October to 2 November, an influx of four first-winters occurred in Sweden. On 1 November, one turned up at Cap de la Hague, Manche, France. The eighth for Norway was at Sangvik, Vest-Agder, on 9 November. An **Eastern Black-eared Wheatear** *O melanoleuca* was reported from Säppi ringing station, Luvia, Finland, on 2 October. A female-type **Desert Wheatear** *O deserti* was at Les Moutiers-en-Retz, Loire-Atlantique, on 18-20 October. In Finland, a first-year was seen at Tampere

462 Alder Flycatcher / Elzenfeetiran *Empidonax alnorum*, Kverkin, Eyjafjöll, Iceland, 10 October 2003 (Daniél Bergmann) **463-464** Pechora Pipit / Petsjorapieper *Anthus gustavi*, Fair Isle, Shetland, Scotland, October 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife)

465 Taiga Flycatcher / Taigavliegenvanger *Ficedula albicilla*, first-year, Dales Lea, Shetland, Scotland, October 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife) **466** White's Thrush / Goudlijster *Zoothera aurea*, Korverskooi, Texel, Noord-Holland, Netherlands, 10 October 2003 (Christof Zijm) **467** Grey-cheeked Thrush / Grijswangdwerglijster *Catharus minimus* (right), with Song Thrush / Zanglijster *Turdus philomelos*, Tresco, Scilly, England, October 2003 (Steve Young/Birdwatch)

468 Pied Wheatear / Bonte Tapuit *Oenanthe pleschanka*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 19 October 2003 (*Bas van den Boogaard*)

469 Siberian Stonechat / Aziatische Roodborsttapuit *Saxicola maura*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 17 October 2003 (*Bas van den Boogaard*)

WP reports

on 18 October. On 9-10 November, a total of six included two in Norfolk, one in West Sussex, one on Texel, one in Halland, Sweden, and one in Fife, Scotland. The first **Blue Rock Thrush** *Monticola solitarius* for the Netherlands at Westkapelle, Zeeland, on 20 September was not seen subsequently. A **White's Thrush** *Zosterops aurea* found at Sumburgh, Shetland, on 28 September flew into a window but could be released after it had been taken into care. The 15th for the Netherlands was trapped at Korverskooi, Texel, on 10 October and the 16th was seen migrating past observers at two separate sites near Wassenaar, Zuid-Holland, on 12 October. In France, one was discovered at Beauduc in the Camargue on 12 October. In Orkney, Scotland, one trapped on North Ronaldsay on 17 October was seen again on 19 October. **Grey-cheeked Thrushes** *Catharus minimus* occurred on Foula, Shetland, on 27-29 September and on Tresco, Scilly, on 11-19 October. **Swainson's Thrushes** *C. ustulatus* were present on Unst, Shetland, on 27-30 September and 15 October and on Bryher, Scilly, on 21 October. In the Netherlands, a male **Black-throated Thrush** *Turdus ruficollis atrogularis* was briefly seen on Vlieland on 8 October. In Shetland, first-winters stayed on Foula on 10-18 October, on Fair Isle on 16 October and at Busta on 16 October. The fourth **American Robin** *T. migratorius* for Iceland was found on Heimaey on 6 October. In Wales, one turned up on Bardsey on 11 November.

WARBLERS If accepted, a **Zitting Cisticola** *Cisticola juncidis* at Ängsnäset, Skåne, on 20 August will be the second for Sweden. The fourth **Pallas's Grasshopper Warbler** *Locustella certhiola* ever for the Netherlands and also the fourth for Castricum, Noord-Holland, was trapped on 12 September. The eighth for Norway was found on Utsira on 30 September. The third for France was at Tardighen, Pas-de-Calais, on 2 October. In Shetland, one trapped at Skaw, Whalsay, on 28 September remained into October. In Sweden, a **Lanceolated Warbler** *L. lanceolata* was ringed in Uppland on 29 September and the seventh for Norway was photographed at Fedje, Hordaland, on 15 October. In Scotland, five singles were discovered on Fair Isle on 8, 11, 21, 28 and 29 September; moreover, one was on North Ronaldsay on 8 September, one on Sanday, Orkney, on 29 September and one on Out Skerries from 30 September into October. The first **Savi's Warbler** *L. luscinioides* in autumn for Shetland was on Fair Isle on 30 September and showed characters of the eastern subspecies *L. l. fusca*. In addition to the **Paddyfield Warblers** *Acrocephalus agricola* already mentioned for August and the first part of September in Dutch Birding 25: 343, 2003, further records were in Södermanland, Sweden, on 8 September, at Dungeness, Kent, England, on 9-10 September (not 9 August; contra Dutch Birding 25: 343, 2003), at Falsterbo on 12 September (the 16th for Sweden), at Pianosa, Italy, on 13 September (an **Eastern Olivaceous Warbler** *A. pallidus* was reported here on 14 September), at Willebroek, Antwerpen, Belgium, on 19 September, on Barra, Outer Hebrides, on 26-27

September, on Foula on 29 September, at Castricum, Noord-Holland, on 2 October (the second here after one on 12 September), and in Garonne, France, on 3 October; moreover, in Shetland, the species was present on Foula from 29 September to 7 October, at Kergord, Mainland, on 12 October, and on Fair Isle on 14 October. In Orkney and Shetland, after five on 11-29 September, **Blyth's Reed Warblers** *A. dumetorum* were seen on North Ronaldsay and on Foula on 1 October and on Unst on 5-7 October. On 1 October, one was found on Isle of May, Fife. On 9 October, another was trapped at Willebroek, Antwerpen, Belgium. On 17 October, the fourth and fifth for Iceland were found. In the Netherlands, singles were observed (not trapped) on Vlieland on 28-30 September and at Makkum, Friesland, from 25 October onwards and one was trapped at Castricum on 30 September. The successful breeding of **Booted Warbler** *A. caligatus* at Simpele, Ånkilä, with five chicks ringed on 19 July, was the fourth for Finland, not the first, after two in 2000 and one in 2002 (contra Dutch Birding 25: 343, 2003). A juvenile ringed at Segerstad, Öland, on 28 September remained until 30 September. In Denmark, one was seen at Lyngvig Fyr, Ringkøbing, on 14 October. Inland in France, singles stayed at Miribel-Jonage, Lyon, on 5-6 October and at St-Just-St Rambert, Loire, on 18 October. In Ireland, one was present on Tory Island, Donegal, on 27 September. In September, six were seen in Britain. In Orkney, a **Sykes's Warbler** *A. rama* was trapped on North Ronaldsay on 29 September and remained until 1 October. In Shetland, one trapped on Unst on 5 October stayed until 7 October. The fifth **Dartford Warbler** *Sylvia undata* for the Netherlands and the first for the Frisian islands was at De Cocksdorp, Texel, on 13 October (also reported on 12 and 17 October). A **Sardinian Warbler** *S. melanocephala* remained at Skegness, Lincolnshire, England, from 2 October into November. An orphean warbler *S. crassirostris/hortensis*, presumably a **Western Orphean Warbler** *S. hortensis*, stayed in suburban Arnestein, Middelburg, Zeeland, from 29 October to 5 November. It could constitute this year's eighth new taxon for the Netherlands after Canvasback *A. valisineria*, Audouin's Gull *L. audouinii*, African Chaffinch *Fringilla coelebs africana* (unless a sound-recorded female in 1999 will be accepted), Trumpeter Finch *Bucanetes githagineus*, Blue Rock Thrush, Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni* and Eastern Black Redstart; the previous best year was 1987 with six new taxa, including one subspecies. The first **Barred Warbler** *S. nisoria* for Sardinia, Italy, was a male photographed on San Pietro in late August. A **Desert Whitethroat** *S. minula* was reported on North Ronaldsay on 16-18 October. On 8 November, one was found at Filey, North Yorkshire. The third **Two-barred Warbler** *Phylloscopus plumbeitarsus* for England was on Bryher, Scilly, on 27-28 September. A rather late **Greenish Warbler** *P. trochiloides* was found on Hoedic, Morbihan, on 20 October and a late **Arctic Warbler** *P. borealis* on St Martin's, Scilly, on 28 October. In France, a **Bright-green Warbler** *P. nitidus* was reported at Audhingen,

- 470 Booted Warbler / Kleine Spotvogel *Acrocephalus caligatus*, Tory Island, Donegal, Ireland, 27 September 2003 (Paul Kelly)
 471 Steppe Grey Shrike / Steppeklapekster *Lanius pallidirostris*, Kfar Ruppin, Israel, 3 October 2003 (James P Smith)
 472 Cedar Waxwing / Cederpestvogel *Bombycilla cedrorum*, Heimaey island, Vestmannaeyjar, Iceland, 8 October 2003 (Yann Kolbeinsson) 473 Common Yellowthroat / Maskerzanger *Geothlypis trichas*, Loop Head, Clare, Ireland, 4 October 2003 (Paul Kelly) 474 Siberian Rubythroat / Roodkeelnachtegaal *Luscinia calliope*, Fair Isle, Shetland, Scotland, October 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife) 475 Siberian Rubythroat / Roodkeelnachtegaal *Luscinia calliope*, Fair Isle, Shetland, Scotland, 17 October 2003 (Chris Batty)

476 Blackpoll Warbler / Zwartkopzanger *Dendroica striata*, Ouessant, Finistère, France, October 2003
(Kris de Rouck)

477 Yellow Warbler / Gele Zanger *Dendroica petechia*, Thorbjörn, Grindavík, Iceland, 12 September 2003
(Gunnar Thor Hallgrímsson)

478 Black-throated Blue Warbler / Blauwe Zwartkeelzanger *Dendroica caerulescens*, adult female, Heimaey, Vestmannaeyjar, Iceland, 17 October 2003 (*Daniél Bergmann*) **479** Blackpoll Warbler / Zwartkopzanger *Dendroica striata*, Ouessant, Finistère, France, 14 October 2003 (*Arie Ouwerkerk*) **480** Black-throated Blue Warbler / Blauwe Zwartkeelzanger *Dendroica caerulescens*, adult female, Heimaey, Vestmannaeyjar, Iceland, 17 October 2003 (*Daniél Bergmann*)

481 Ovenbird / Ovenvogel *Seiurus auricapilla*, Beiningen, Karmøy, Rogaland, Norway, 26 October 2003
(Andreas Gullberg)

482 Olive-backed Pipit / Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany,
17 October 2003 (Bas van den Boogaard)

483 Baltimore Oriole / Baltimoretroepiaal *Icterus galbula*, first-year male, Eyrarbakki, Iceland, 8 October 2003
(Dániel Bergmann)

484 Savannah Sparrow / Savannahgors *Passerculus sandwichensis*, Fair Isle, Shetland, Scotland, October 2003
(Hugh Harrop/Shetland Wildlife)

485 Booted Warbler / Kleine Spotvogel *Acrocephalus caligatus*, Quendale, Shetland, Scotland, September 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife) **486** Pallas's Leaf Warbler / Pallas' Boszanger *Phylloscopus proregulus*, Southwold, Suffolk, England, 25 October 2003 (Bill Baston) **487** Lanceolated Warbler / Kleine Sprinkhaanzanger *Locustella lanceolata*, Fair Isle, Shetland, Scotland, September 2003 (Hugh Harrop/Shetland Wildlife)

488 Eastern Black Redstart / Oosterse Zwarte Roodstaart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, first-year male, IJmuiden, Noord-Holland, Netherlands, 23 October 2003 (Patrick Palmen)

489 Hume's Leaf Warbler / Humes Bladkoning *Phylloscopus humei*, Gibraltar Point, Lincolnshire, England, 26 October 2003 (Graham Catley)

490 Presumed Western Orphee Warbler / vermoedelijke Westelijke Orpheusgrasmus *Sylvia hortensis*, Middelburg, Zeeland, Netherlands, 30 October 2003 (Bas van den Boogaard)

Pas-de-Calais, on 20-21 September. This autumn, exceptionally high numbers of **Pallas's Leaf Warblers** *P. proregulus* were noted for, eg, Britain (more than 150 since 11 October), Finland (125 until 31 October), France (11 from 17 October) and Germany (eight on Helgoland on 20 October). Also, unprecedented numbers of **Yellow-browed Warblers** *P. inornatus* were seen in, eg, Britain (140 until mid-October alone, with 15 on Fair Isle on 30 September), Denmark, Finland (192 until 14 October), France (on Ouessant, eg, 22 on 13 October and 17 on 24 October), Iceland (four until 19 October), the Netherlands (eg, at least 19 on Vlieland on 27 September alone) and Norway (up to 20 on Utsira on 1 October alone). In Malta, singles were seen on 11 and 18-21 October. The first two **Hume's Leaf Warblers** *P. humei* for Utsira were found on 4 and 19 October. Record numbers occurred in Britain (with more than 10 already in October), Denmark (five until 5 November), Finland (seven of which four on 17-19 October), France (five from 26 October to 11 November), the Netherlands (six until 6 November, including the second-ever trapped), Norway (seven) and Sweden (seven until 9 November). On 2 November, one was ringed at Ventes Ragas, Lithuania. In Ireland, a **Radde's Warbler** *P. schwarzi* was found on Tory Island, Donegal, on 2 October. The second for Hungary was trapped at Ocsa on 22 October. The fifth for Fair Isle was found on 13 October. After six in Britain in the second week of October, a late individual was reported on Isle of Man

on 2 November. On Helgoland, singles were seen on 12 and 16 October. From the last week of October into November, high numbers of **Dusky Warbler** *P. fuscatus* were seen in, eg, Britain (10 on 10-11 November alone) and the Netherlands (seven). The first **Taiga Flycatcher** *Ficedula albicilla* for Scotland was a first-winter at Sandgarth, Shetland, on 12-15 October.

SHRIKES TO ICTERIDS First-winter **Daurian Shrikes** *Lanius isabellinus* were seen on Texel on 24-25 September (the fourth for the Netherlands), on St Martin's, Scilly, on 23-26 October and near Burnham Norton, Norfolk, on 26-27 October. A first-winter **Steppe Grey Shrike** *L. pallidirostris* was at Kfar Ruppin, Israel, from 27 September to 5 October. In Denmark, one was seen at Gilleleje, Sjælland, on 26 October. In Sweden, an amazing 30 600 **European Blue Tits** *Parus caeruleus* were counted at Falsterbo on 28 September. In Scotland, a **Red-eyed Vireo** *Vireo olivaceus* stayed at Barra, Outer Hebrides, on 5-7 October. In Scilly, singles were present on St Mary's on 11-14 October and on St Martin's on 13-14 October. The seventh for the Netherlands was trapped at Castricum on 22 October (the six previous records dated from 24 September to 19 October). The first **Hornemann's Redpoll** (from northern Greenland and Baffin and Ellesmere Islands, Canada) for the Netherlands was a presumed adult at Huisduinen, Noord-Holland, on 11-15 October. This record coincided with an unprecedented influx of up to

10 in Orkney and Shetland from 22 September onwards, of which one remained into November. The seventh to 11th for Norway were all trapped at Titran, Sør-Trøndelag, on 26 September and 6, 15 and (two) 18 October. Moreover, on 12 October, a **Greenland Redpoll** *C flammea rostrata* was trapped at Titran (which means that five redpoll taxa were ringed at this site this autumn). In Iceland, **Common Rosefinches** *Carpodacus erythrinus* were seen, eg, on 17 October on Heimaey and on 20 October on Myrar. A male **Long-tailed Rosefinch** *Uragus sibiricus* discovered at Huizen, Noord-Holland, on 24 October was presumed to be an escape. The third **Northern Parula** *Parula americana* for Ireland was a first-year male trapped at Brownstown Head, Waterford, on 5 October. A **Myrtle Warbler** *Dendroica coronata* was feeding on apples in a garden at Dale, Mainland, Orkney, from 31 October to 2 November. The third **Yellow Warbler** *D. petechia* for Iceland was a first-winter female at Grindavík on 10-12 September. The second **Black-throated Blue Warbler** *D. caerulescens* for Iceland and the WP was on Heimaey on 17-18 October (the first dated from 14-19 September 1988). The (first or) second **Black-throated Green Warbler** *D. virens* for Iceland was a first-winter or female at Grindavík on 27-28 October; the only previous records for Europe were on Helgoland on 19 October 1858 (a collected first-winter male; often erroneously cited as an adult male on 19 November 1858) and one found dead on a ship at Reykjavík, Iceland, on 19 September 1984. First-winter **Blackpoll Warblers** *D. striata* were on Ouessant on 6-22 October, on South Uist, Outer Hebrides, on 17-20 October and on Sein, Finistère, on 27 October. The first **Ovenbird** *Seiurus aurocapilla* for Norway (and the fourth ever to be seen alive in Europe) was at Beiningen, Karmøy, Rogaland, on 25-27 October. The first **Common Yellowthroat** *Geothlypis trichas* for Ireland was a first-winter male at the lighthouse compound of Loop Head, Clare, on 3-4 October. The third **Savannah Sparrow** *Passerculus sandwichensis* for Britain was on Fair Isle on 14-19 October. On Røst, a **White-throated Sparrow** *Zonotrichia albicollis* thought to be the same first seen as the second for Norway on 17-24 June was again present on 21-24 September. On Helgoland, a first-year male **Pine Bunting** *Emberiza leucocephalos* stayed on 19-20 October. In Shetland, a male was present at Haroldswick, Unst, from 31 October to 1 November. On 7 November, a female was trapped at Merksplas, Antwerpen. **Yellow-breasted Buntings** *E. aureola* were seen, eg, at Tel Yosef, Jizreel valley, Israel, on 11 September, at Awirs, Flemalle, Liège, Belgium on 22 September (trapped) and on Helgoland on 26 September. In Britain, seven were recorded during September. **Bobolinks** *Dolichonyx oryzivorus* were present on Cape Clear, Cork, Ireland, on 11 October and, in Scilly, on Bryher on 16-17 October and on St Mary's on 19-20 October. There was also a report from Portugal. The fourth **Baltimore Oriole** *Icterus gal-*

bula for Iceland (and the first since 1971) was a first-year male at Eyraðbakki, west of Stokkseyri, on 7-13 October.

NORWEGIAN LIST After a review by the Norwegian rarities committee, the following taxa were deleted from the Norwegian list (Ornis Norvegica 25: 64-92, 2003): **Red-footed Booby** *Sula sula*, **Lesser Spotted Eagle**, **Booted Eagle**, **Lesser Sand Plover** *C. mongolus*, **Baird's Sandpiper**, **Pallas's Gull** *L. ichthyæetus*, **Sooty Tern** *S. fuscata*, **Brown Noddy** *Anous stolidus* (still accepted as noddy *Anous*), **Rock Dove** *Columba livia livia* (old records now being considered as ferals), **White-winged Lark** *Melanocorypha leucoptera* (however, a recent individual at Vardø, Finnmark, on 24-29 May 2001 has now been accepted), **Moroccan Wagtail** *M. subperso-nata*, **Eastern Black-eared Wheatear** *O. melanoleuca*, **Black Wheatear** *O. leucura*, **Red-throated Thrush** *T. r. ruficollis*, **American Robin**, **Continental Long-tailed Tit** *Aegithalos caudatus europaeus*, **Southern Grey Shrike** *L. meridionalis meridionalis* and **Blue Grosbeak** *Guiraca caerulea*. Some of the more remarkable vagrants still on the Norwegian list include **Dalmatian Pelican** *Pelecanus crispus* (in category D, though), **Swainson's Hawk** (category D), **Kittlitz's Plover**, **Short-billed Dowitcher**, **Royal Tern**, **White-rumped Swift** *Apus cafer*, **Lesser Short-toed Lark** *Calandrella rufescens*, **Rufous-tailed Scrub Robin** *Cercotrichas galactotes*, **Evening Grosbeak** *Coccothraustes vespertinus*, **Dickcissel** *Spiza americana* and **Yellow-headed Black-bird** *Xanthocephalus xanthocephalus* (category D) (see also 'Norgeslisten' at <http://www.nskf.org>).

For a number of reports, Birding World, British Birds, World Birdwatch and www.birdguides.com were consulted. I wish to thank Vasil Ananian (Armenia), Simon Aspinall, Chris Batty, Ruud van Beusekom, Jan Bisschop, Leo Boon, Andreas Buchheim, Vegard Bunes, Alain Chappuis, Rolf Christensen, Tony Clarke (Canarian Nature Tours), Andrea Corso (Italy), Kris De Rouck, Gunter De Smet, Jochen Dierschke, Philippe Dubois, Hugues Dufourny (Azores and Egypt), Enno Ebels, David Erterius, Raymond Galea (Malta), Barak Granit, Marcello Grussu (Sardinia), Ricard Gutiérrez (Spain), Axel Halley (Azores), Bernd Hälterlein (Schleswig-Holstein), Martin Helin, Peter Hellyer, Gaukur Hjartarson (Iceland), Remco Hofland, Justin Jansen, Erling Jirle (Sweden), Adrian Jordi, Szabolcs Kókay, Yann Kolbeinsson (Iceland), Mark Lawlor, Pierre Le Maréchal (France), Steve Lister, André van Loon, Heikki Luoto, Frank Majoer, Anthony McGeehan, Peter Meininger, Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken (Norway), Paul Mollatt, Nial Moores, Killian Mullarney, H. H. Müller, Gerald Oreel, Otto Overdijk, Benoit Paepegaey, Menotti Passarella, Andrew Paterson, Samuel Peregrina, Yoav Perlman (IRDC), Stefan Pützke (Azores), Paco Rios, Magnus Robb, Luciano Ruggieri, Michael Sammut, Nir Sapir (Israel), Holger Schmitt, Roy Slaterus, James Smith, Vincent van der Spek, Frank Steinkjella, Joe Sultana, Magnus Ullman, Pierre Unge (Sweden), William Velmala (Finland), Dominique Verbelen, Keith Vinicombe, Ruud Vlek, Jusys Vytautas, Jan Wierda and Maxime Zucca (France) for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
(arnoud.vandenberg@planet.nl)

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **september-oktober 2003**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland, e-mail cdna@dutchbirding.nl. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres, of via de website van de DBA op www.dutchbirding.nl.

Nederland

GANZEN TOT VALKEN De eerste waarneming van **Dwergganzen** *Anser erythropus* betrof gelijk een groep van 32 en wel op 11 oktober bij Tibma, Friesland. Tot het eind van de maand bleef hier een grote groep aanwezig met maar liefst 78 als maximum. Verder werd de soort gezien op 12 oktober in de Oostvaardersplassen, Flevoland, op 16 oktober bij Gaast, Friesland, en vliegend langs de Blauwe Kamer bij Rhenen, Utrecht, vanaf deze datum ook op Schiermonnikoog, Friesland, op 19 oktober vliegend langs de IJmeerdijk, Flevoland, en op 18 en 19 oktober bij Zwolle, Overijssel. Een **Roodhalsgans** *Branta ruficollis* pleisterde vanaf 26 oktober weer in de omgeving van Mijdrecht, Utrecht. De eerste **Witbuikrotgans** *B hrota* vloog op 8 oktober langs Westkapelle, Zeeland. Vanaf 17 oktober verbleef er één op Texel, Noord-Holland, en vanaf 21 oktober één op Schiermonnikoog, in beide gevallen in gezelschap van een **Zwarte Rotgans** *B nigricans*. Op 22 oktober werd een tweede Zwarte Rotgans gezien op Texel. Leuke aantallen **Krooneenden** *Netta rufina* werden weer eens uit het IJsselmeergebied gemeld: begin oktober 30 op het Veluwemeer bij Nunspeet, Gelderland, en op 12 oktober ruim 175 op de Gouwe bij Monnickendam, Noord-Holland, waar ook een **Witoogeend** *Aythya nyroca* zwom. Andere waarnemingen van Witoogeenden vonden plaats op 2 en 3 september bij Almere-stad, Flevoland, op 12 oktober bij Maarssen, Utrecht, en vanaf 28 oktober bij Naarden, Noord-Holland. Op 7 september werd weer een **Koningseider** *Somateria spectabilis* doorgegeven uit de omgeving van Scheveningen, Zuid-Holland. **Ijsduikers** *Gavia immer* vlogen op 27 september langs Schiermonnikoog, op 6 oktober (twee) en 17 oktober langs Texel, op 8 oktober langs Camperduin, Noord-Holland, en op 24 (twee) en 25 oktober langs Westkapelle. Op 22 oktober zwom er één aan het begin van de Zuidpier te IJmuiden, Noord-Holland. Een **Kuhls Pijlstormvogel** *Calonectris borealis* werd op 8 oktober gemeld langs Westerslag op Texel.

Grauwe Pijlstormvogels *Puffinus griseus* waren betrekkelijk schaars met ruim 100 meldingen, waarvan de meeste eind september en begin oktober, met als topaantal 25 op 6 oktober langs Texel. **Noordse Pijlstormvogels** *P puffinus* waren zoals tegenwoordig gebruikelijk nog veel schaarser, met in dezelfde periode slechts 14. Late **Vale Pijlstormvogels** *P mauretanicus* vlogen op 27 september langs IJmuiden en Vlieland, Friesland. **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus* werden gezien op 17 september in het haventje van Oudeschild op Texel, op 22 september langs Bloemendaal aan Zee, Noord-Holland, op 23 september langs Hoek van Holland, Zuid-Holland, tussen 4 en 11 oktober maar liefst acht langs Westkapelle, en op 9 oktober langs Texel. Met ruim 350 **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* was het een uitzonderlijk goed najaar voor deze soort. De piek lag tussen eind september en half oktober, met op 23 september 107, waarvan 77 langs Westkapelle, en op 7 oktober ruim 150, waarvan 60 langs Scheveningen. **Woudapen** *Ixobrychus minutus* werden waargenomen op 11 september bij Kinderdijk, Zuid-Holland, en op 14 september bij Gouda, Zuid-Holland. Op 6 september was een **Kwak** *Nycticorax nycticorax* kort ter plaatse in de Ezumakeeg, Friesland, van 12 tot 15 september verbleef er één bij Blaaksedijk, Zuid-Holland, en op 22 oktober één bij Krimpen aan de Lek, Zuid-Holland. Een **Koereiger** *Bubulcus ibis* vloog op 3 september over het Kennemermeer, Noord-Holland. De hoogste aantallen **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* werden geteld op 22 september bij Biervliet, Zeeland (32), op 27 september op Schiermonnikoog (36), en op 26 oktober in het Verdrongen Land van Saeftinge, Zeeland (15). De hoogste aantallen **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* werden gezien in de polders ten noorden van de Brabantse Biesbosch, Noord-Brabant: 22 op 13 september in de Spieringpolder, 37 op 16 oktober in polder Maltha, en op 25 oktober 17 in de Spieringpolder en 32 in polder Maltha. In de Millingerwaard verbleven er vanaf eind oktober nog eens 20. Op 8 september trokken in de avond 93 **Purperreigers** *Ardea purpurea* over Ridderkerk, Zuid-Holland. In totaal werden er dit najaar ruim 500 geteld, met als laatste datum 1 oktober (vorig jaar waren dat er tot 30 september 478). Behalve een 10-tal doortrekkers begin september, werden er nog pleisterende **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* gezien tot 5 september in de Mariapeel, Limburg (acht), en tot 12 september zes in De Banen, Limburg (in gezelschap van twee kleine en acht Grote Zilverreigers). Op 25 september vloog nog een late over Soesterberg, Utrecht. Slechts één **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* werd gemeld, en wel op 25 oktober bij Vierlingsbeek, Noord-Brabant. Nog een 30-tal **Rode Wouwen** *M milvus* werd gezien, met een kleine piek tussen 13 en 19 oktober. De adulte **Zeearend** *Haliaeetus albicilla* vloog op 7 september nog bij het Roggebotszand, Flevoland. Daarnaast werden zeker 17 onvolwassen exemplaren waargenomen, voornamelijk

491 Vorkstaartmeeuw / Sabine's Gull *Larus sabini*, juveniel, Noordzee ten noorden van Ameland, Continentaal Plat, 21 september 2003 (*Bas van den Boogaard*)

492 Grauwe Pijlstormvogel / Sooty Shearwater *Puffinus griseus*, Noordzee ten noorden van Ameland, Continentaal Plat, 21 september 2003 (*Bas van den Boogaard*)

Recente meldingen

493 Middelste Jager / Pomarine Jaeger *Stercorarius pomarinus*, Brouwersdam, Zeeland, 10 oktober 2003
(Vincent van der Spek)

494 Rosse Franjepoot / Red Phalarope *Phalaropus fulicarius*, Brouwersdam, Zeeland, 11 oktober 2003
(Bas van den Boogaard)

in oktober, met alleen al op 25 oktober twee bij het Ketelmeer, Overijssel, twee in de Rammelwaard bij Voorst, Gelderland, en twee in de Oostvaardersplassen. De **Slangenarend** *Circaetus gallicus* van De Hamert, Limburg, werd daar op 6 september voor het laatst gezien. Andere werden gemeld op 13 september over de Maashorst bij Uden, Noord-Brabant, en op 23 september bij Westbroek, Utrecht. Een overvliegende **Arend-buizerd** *Buteo rufinus* werd op 12 oktober gemeld van de telpost Elterberg bij Lobith, Gelderland. Tot in oktober, maar voornamelijk in de eerste twee weken van september, deden nog 65 **Visarenden** *Pandion haliaetus* Nederland aan, waaronder op 3 september vier of vijf bij het Ketelmeer. De juveniele **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* van Goedereede, Zuid-Holland, werd daar nog tot 10 september gezien. Andere verbleven op 6 september op de Bergerheide, Limburg, op 13 september op Vlieland en bij Nieuw-Lekkerland, Zuid-Holland, op 14 september twee in de Eemtpolder, Utrecht, en één over Heesch, Noord-Brabant, op 21 september bij de Groenlanden in de Ooytpolder, Gelderland, en een late op 12 oktober langs Lopik, Utrecht.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Na enkele solitaire pleisterraars en drie kleine groepjes in september, werden pas vanaf 14 oktober de eerste 10-tallen doortrekkende **Kraanvogels** *Grus grus* gemeld. **Steltkluten** *Himantopus himantopus* werden aangetroffen van 3 september tot zeker 5 oktober bij Borssele, Zeeland, en drie op 28 september in de Blauwe Kamer. Tot 9 oktober werden 20 **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* opgemerkt, waaronder acht op 6 september over de Maasvlakte, Zuid-Holland. Na minimaal zes in de vorige periode volgden in september nog eens 18 (!) **Gestreepte Strandlopers** *Calidris melanotos*, waaronder van 7 tot 18 september zeker vijf op de bollenveldjes in de kop van Noord-Holland en van 7 tot 23 september ten minste zes rond de Oostvaardersplassen. Op 12 oktober werd voorlopig de laatste gezien in de Lauwersmeer. Een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* werd op 13 september waargenomen in polder Breebaart, Groningen. Een juveniele **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* foerageerde van 23 september tot 6 oktober in de Prunjeppolder, Zeeland. Een **Poelsnip** *Gallinago media* werd op 30 september enkele malen opgestoten op het Oostelijk Eemshaventerrein, Groningen. Ook de volgende dag lukte dit nog enkele malen. Een late **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* werd op 17 september gezien in de Lauwersmeer. In september volgden nog 40 **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus*, waaronder acht op 3 september in de Ezumakeeg. Late werden gemeld op 11 en 12 oktober op Texel en op 17 oktober bij de Oostvaardersplassen. Vanaf 23 september werden niet minder dan 74 **Rosse Franjepoten** *P. fulicarius* gezien, waarvan het leeuwendeel tussen 7 en 13 oktober. Alleen al op 7 oktober werden er acht langs Scheveningen geteld en 11 langs Texel. Tot begin oktober werden 26 **Kleinste Jagers** *Stercorarius longicaudus* opgemerkt en eind oktober nog eens twee. Op de topzeetrekdag 7 oktober werden langs Westkapelle ook 'zomaar' 87 **Grote Jagers** *S. skua* geteld. Van de 56 gemelde **Vorkstaartmeeuwen**

Larus sabini vloog het merendeel ook tot begin oktober voorbij. Nadat hij op 13 juli voor het eerst opdook, werd de trouwe **Ringsnavelmeeuw** *L. delawarensis* van Goes, Zeeland, vanaf 6 oktober weer regelmatig gezien. Een adulte **Kleine Burgemeester** *L. glaucoideus* vloog op 7 oktober langs Katwijk aan Zee, Zuid-Holland. De adulte **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* van Den Helder, Noord-Holland, werd daar vanaf 2 oktober weer gezien. Op 6 september werden nog 69 **Reuzensterms** *Sterna caspia* geteld bij de Workumerwaard, Friesland. Daarnaast werden er in september nog 17 elders gezien en op 9 oktober vloog de laatste langs Noordwijk, Zuid-Holland. Een **Witwangstern** *Chlidonias hybrida* vloog op 1 september langs Scheveningen. In oktober kwamen 16 **Kleine Alken** *Alle alle* langs. Op 8 oktober werden ten minste twee **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* gezien bij Camperduin, op 11 oktober vloog er één langs Texel, en op 25 oktober één langs Huisduinen, Noord-Holland.

GIERZWALUWEN TOT GORZEN Op 11 september werd een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* gemeld in Rotterdam-Noord, Zuid-Holland. **Hoppen** *Upupa epops* werden vastgesteld op 27 september bij Moddergat, Friesland, en op Texel op 28 september en 5 oktober bij de Cocksdoorp en 6 en 7 oktober bij Den Burg. Een vrij zekere **Rotszwaluw** *Hirundo rupestris* werd op 7 september korte tijd gezien in een grote groep zwaluwen op Rottumerplaat, Groningen. Dat de telpost Breskens, Zeeland, in het najaar ook nog wat op kan leveren, bewijst de melding van een langsvliegende **Roodstuit-zwaluw** *H. daurica* op 18 oktober. Vanaf 14 september, maar vooral vanaf de laatste dagen van deze maand, werden 84 **Grote Piepers** *Anthus richardi* gemeld. Op 2 oktober vlogen er niet minder dan negen over de Vulkaan in het Westduinpark bij Den Haag, Zuid-Holland. Zoals de laatste jaren gebruikelijk, werd in september slechts een klein aantal doortrekkende **Duinpiepers** *A. campestris* opgemerkt. Een late was op 12 oktober over het Kennemermeer. Een **Siberische Boompieper** *A. hodgsoni* werd op 19 oktober opgemerkt in het dennenbos bij Oost-Vlieland op Vlieland; vorig jaar bevond zich in oktober eveneens een exemplaar op Vlieland. De meeste van de 30 doorgegeven **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* vlogen langs gedurende de laatste dagen van september tot half oktober. Een **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* werd op 17 september gemeld ten zuiden van Groote Keeten, Noord-Holland. In oktober werden c 40 **Pestvogels** *Bombus garrulus* gezien, vooral in de tweede helft van de maand, met als grootste groep 15 op 28 oktober op Terschelling, Friesland. Een nieuwe ondersoort voor Nederland betrof het mannetje **Oosterse Zwarte Roodstaart** *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* dat op 22 en 23 oktober bij Ilmuiden verbleef (mogelijk al op 21 oktober). Een verbazingwekkende ontdekking was die van de eerste **Blauwe Rotslijster** *Monticola solitarius* voor Nederland op 20 september op het opslagterrein van Westkapelle. De vogel werd tot in de avond waargenomen maar was de volgende dag verdwenen. Spectaculair was de vangst van een **Goudlijster** *Zoothera aurea* op 10 oktober op Texel, maar nog uit-

Recente meldingen

495 Daurische Klauwier / Daurian Shrike *Lanius isabellinus*, Texel, Noord-Holland, 25 september 2003
(Leo J R Boon/Cursorius)

496 Blauwe Rotslijster / Blue Rock Thrush *Monticola solitarius*, Westkapelle, Zeeland, 20 september 2003
(Bas van den Boogaard)

497 Goudlijster / White's Thrush *Zosterops lateralis*, Korverskooi, Texel, Noord-Holland, 10 oktober 2003
(Arend Wassink)

498 Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus paludicola*, adult, Castricum, Noord-Holland,
2 oktober 2003 (Arnold Wijker)

Recente meldingen

499 Bruine Boszanger / Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, Driel, Gelderland, 26 oktober 2003
(Patrick Palmen)

500 Bruine Boszanger / Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 24 oktober 2003
(Marten van Dijl)

501 Pallas' Boszanger / Pallas's Leaf Warbler *Phylloscopus proregulus*, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 13 oktober 2003 (Eric Koops)

502 Dwerggors / Little Bunting *Emberiza pusilla*, Texel, Noord-Holland, 5 oktober 2003 (Bas van den Boogaard)

Recente meldingen

503 Struikrietzanger / Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*, Stortemelk, Vlieland, Friesland, 30 september 2003 (Han Zevenhuizen) **504** Provençaalse Grasmus / Dartford Warbler *Sylvia undata*, Texel, Noord-Holland, 13 oktober 2003 (René Pop) **505** Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus paludicola*, Groene Glop, Schiermonnikoog, Friesland, 6 september 2003 (Holmer Vonk) **506** Humes Bladkoning / Hume's Leaf Warbler *Phylloscopus humei*, Kroonspolders, Vlieland, Friesland, 22 oktober 2003 (Henri Bouwmeester) **507** Groenlandse Witstuitbarmsijs / Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, Huisduinen, Noord-Holland, 15 oktober 2003 (Jan den Hertog) **508** Dwerggors / Little Bunting *Emberiza pusilla*, Groningen, Groningen, 26 oktober 2003 (Eric Koops)

zonderlijker was de waarneming van een langstrekkend exemplaar op 12 oktober bij Wassenaar, Zuid-Holland, eerst langs het gebied Lentevreugd en een kwartier later over Meijndel. Een **Vale Lijster** *Turdus obscurus* werd op 14 september (te) kort gezien bij Zwarte Haan, Friesland, en een mannetje **Zwartkeellijster** *T. ruficollis atrogularis* op 8 oktober eveneens kort op Vlieland. **Cetti's Zangers** *Cettia cetti* werden gevangen bij Castricum, Noord-Holland, op 27 september (en teruggevangen op 17 oktober), op 12 oktober in het Verdrongen Land van Saeftinge en in oktober een paar keer bij Zandvoort, Noord-Holland, en op 19 oktober werd er weer eens één waargenomen bij vogelkijkhut 't Kiekgat bij Stellendam, Zeeland. **Graszangers** *Cisticola juncidis* werden nog gezien tot 14 september bij Diemen, Noord-Holland, tot 22 september één à twee bij Ooltgensplaat, Zuid-Holland, op 13 september over de Eemshaven (de eerste voor Groningen!), en op 17 september weer eens bij Paal, Zeeland. Op 12 september werd bij Castricum een **Siberische Sprinkhaanzanger** *Locustella certhiola* gevangen. Dit is niet alleen de vierde voor Nederland maar ook de vierde voor deze plek (in oktober 1991 de eerste en in september 2002 twee binnen één week). Tevens hing hier op deze dag een **Veldrietzanger** *Acrocephalus agricola* in de netten! Al op 6 september was een exemplaar gevangen op Schiermonnikoog, en op 2 oktober volgde er opnieuw één bij Castricum. Eveneens bij Castricum werd op 30 september een **Struikrietzanger** *A. dumetorum* gevangen. Een lastig te observeren exemplaar verbleef van 28 tot 30 september bij camping Stortemelk op Vlieland, en een nog lastigere van 25 oktober tot vermoedelijk 1 november bij camping de Holle Poarte te Makkum, Friesland. Na een goede augustusmaand hield het niet op met **Waterrietzangers** *A. paludicola*: waarnemingen tot 3 september bij het Kennemermeer en in polder IJdoorn, Noord-Holland, en op 13 en 14 september bij Budel-Dorplein, Noord-Brabant, en vangsten op 6 en 12 september in het Verdrongen Land van Saeftinge (nummer 10 en 11 van dit najaar aldaar) en zoals al eerder gemeld tot 22 september bij Castricum (waar de teller dit najaar op 29 bleef steken!). Een **Kleine Spotvogel** *A. caligatus* verbleef op 10 en 11 september bij de Jachthaven op Schiermonnikoog. Een **Provençaalse Grasmus** *Sylvia undata* bevond zich op 13 oktober in de tuintjes op Texel en werd de dag ervoor waarschijnlijk ook al even gezien. Op 17 oktober werd deze (of een andere) daar wéér waargenomen. **Sperwergrasmussen** *S. nisoria* waren betrekkelijk schaars met waarnemingen op 3 en 5 september en van 9 tot 10 oktober op Texel, op 3 en 12 september een vangst bij Castricum, op 13 september op Vlieland, van 27 september tot 1 oktober op de Stuifdijk op Maasvlakte, op 28 september bij IJmuiden en op 31 oktober in de Eemshaven. Late exemplaren werden nog gevangen bij Castricum op 12, 13 en 14 oktober. Een van onze betere 'lucky-birders' ontdekte vanachter zijn bureau zomaar een nieuwe soort voor ons land. Vanaf 29 oktober verbleef namelijk een vermoedelijke **Westelijke Orpheusgrasmus** *S. hortensis* in Middelburg, Zeeland. **Pallas' Boszangers** *P. proregulus* werden vaak

gezien, met vanaf 11 oktober al 18 exemplaren. Ook voor **Bladkoning** *P. inornatus* was het een uitzonderlijk goed najaar. Na enkele vroegelingen vanaf 13 september volgde een ware stortvloed vanaf 25 september tot in de tweede week van oktober. In totaal werden er ruim 200 doorgegeven. Ter illustratie: op 27 september verbleven er 19 op Vlieland en op 19 oktober werd nummer 21 van dit najaar voor het ringstation van Schiermonnikoog uit de netten gehaald. Ook **Humes Bladkoningen** *P. humei* waren 'algemener' dan ooit. Er waren waarnemingen op 11 en 12 oktober op Texel (de vroegste voor Nederland), van 14 tot 16 oktober in de Kobbeduinen op Schiermonnikoog, van 26 oktober tot 1 november in het Oostelijk Eemshaventerrein en op 28 en 29 oktober bij Huisduinen; en 12 oktober werd er één gevangen in de Kroonspolders op Vlieland. Vangsten van **Bruine Boszanger** *P. fuscatus* vonden plaats bij Castricum op 16 oktober (de volgende dag teruggevangen) en 19 oktober (de derde van het najaar volgde te Zandvoort op 6 november en de vierde opnieuw bij Castricum op 9 november); er waren waarnemingen op 24 oktober op de Maasvlakte en van 25 tot ten minste 26 oktober een verrassende binnenlandvogel langs de Rijn bij Driel, Gelderland. **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* waren vrij algemeen met van 27 september tot 18 oktober 18 exemplaren, waaronder drie op 1 oktober op de Maasvlakte. Een late volgde op 28 oktober bij het Kennemermeer. Op 18 oktober werden langs Breskens enkele 1000en langstrekkende mezen vastgesteld, vooral **Koolmezen** *Parus major* maar ook hoge aantallen **Pimpelmezen** *P. caeruleus* en **Zwarte Mezen** *P. ater*. Ook elders, met name in de kuststreek, werden medio oktober ongekend hoge aantallen mezen geteld. **Taigaboomkruipers** *Certhia familiaris* werden onder meer gemeld op 28 september en 17 en 18 oktober (in totaal drie) op Vlieland, op 30 september bij Wageningen, op 18 oktober in de Haagse Waterleidingduinen, Zuid-Holland, en op 27 en 28 oktober in Ridderkerk, Zuid-Holland. Een **Daurische Klauwier** *Lanius isabellinus* was op 24 en 25 september aanwezig bij de Horsmeertjes op Texel. **Notenkrakers** *Nucifraga caryocatactes* vlogen op 29 september over het Haringvliet, Zuid-Holland (twee), op 30 september bij Katwijk aan Zee, op 10 oktober over 's-Gravenpolder, Zeeland, en op 18 oktober bij Ouddorp, Zuid-Holland. Ook **Roze Spreeuwen** *Sturnus roseus* waren goed vertegenwoordigd met tussen 3 september en 21 oktober ruim 20. Vooral op Texel was de situatie onduidelijk met waarnemingen op zeven locaties. Bij het Kennemermeer verbleven er vanaf 17 september twee en op Terschelling op 20 september vier! Alsof er dit najaar nog niet genoeg zeldzaamheden waren voor de ringbaan van Castricum werd hier op 22 oktober ook nog eens een **Roodoogvireo** *Vireo olivaceus* gevangen, de zevende voor Nederland. Een **Groenlandse Witsuitbarmsijs** *Carduelis hornemanni hornemanni* werd van 11 tot 15 oktober waargenomen bij Fort Kijkduin te Huisduinen maar pas op de laatste dag als zodanig herkend. Op 15 en 18 oktober werden vier **Grote Kruisbekken** *Loxia pytyopsittacus* gezien en gefotografeerd op de Lemelerberg, Overijssel. Een **Roodmus** *Carpo-*

Recente meldingen

509 Kleine Vliegenvanger / Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva*, eerstejaars, Maasvlakte, Zuid-Holland, 1 oktober 2003 (Bas van den Boogaard)

510 Hop / Eurasian Hoopoe *Upupa epops*, De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, 28 september 2003 (René Pop)

511 Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, juveniel, met Spreeuwen / Common Starlings *S. vulgaris*, IJmuiden, Noord-Holland, 17 september 2003 (*Marten van Dijl*) **512** Oosterse Zwarte Roodstaart / Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, eerstejaars mannetje, IJmuiden, Noord-Holland, 23 oktober 2003 (*Leo J R Boon/Cursorius*) **513** Roze Spreeuw / Rose-coloured Starling *Sturnus roseus*, juveniel, 't Horntje, Texel, Noord-Holland, 16 oktober 2003 (*Ben Gaxiola*)

Recente meldingen

514 Struikrietzanger / Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*, Castricum, Noord-Holland, 30 september 2003 (*Arnold Wijker*) **515** Roodoogvireo / Red-eyed Vireo *Vireo olivaceus*, Castricum, Noord-Holland, 22 oktober 2003 (*Arnold Wijker*) **516** Woudaap / Little Bittern *Ixobrychus minutus*, juveniel, Gullegem, West-Vlaanderen, augustus 2003 (*Yves Baptiste*) cf Dutch Birding 25: 351, 2003

dacus erythrinus vloog op 28 september nog langs de Nollendijk bij Vlissingen, Zeeland, op 6 oktober verbleef er één op Vlieland, waar later die week een exemplaar gevangen werd, en op 13 oktober was er één kort ter plaatse bij de Westenschouweninlaag, Zeeland. Tot begin oktober werden nog 16 **Ortolanen** *Emberiza hortulana* waargenomen. **Bosgorzen** *E. rustica* werden gemeld op 1 oktober op de Maasvlakte, op 3 oktober bij Wageningen, Gelderland, op 5 oktober op Terschelling en op 12 oktober over de Haagse Waterleiding-

duinen. **Dwerggorzen** *E. pusilla* werden gezien op 28 september (twee) en op 6 en 20 oktober (één) op Vlieland, van 5 tot 11 oktober op Texel, op 13 oktober op Terschelling, op 15 oktober op de Maasvlakte, op 22 oktober langs het Westduinpark en van 24 tot 26 oktober op een binnenplaats in de binnenstad van Groningen, Groningen. Een **Wilgengors** *Emberiza aureola* werd op 8 september gemeld op Stortemelk op Vlieland. Mogelijk dezelfde of een andere vogel werd op 12 september op de oostpunt van dit eiland gezien.

Ruud M van Dongen, Taalstraat 162, 5261 BJ Vught, Nederland

Klaas Haas, Turkooisstraat 8, 9743 KZ Groningen, Nederland (klaas.haas@dutchbirding.nl)

Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland (prouw@maggmagroup.nl)

België

GANZEN TOT OOIEVAARS Bij Doel, Oost-Vlaanderen, werd op 30 oktober weer een blauwe **Sneeuwgans** *Anser caerulescens* waargenomen. Op 15 oktober trokken twee **Casarca's** *Tadorna ferruginea* over Munte, Oost-Vlaanderen. Een vrouwtje **Siberische Taling** *Anas formosa* van onbekende origine zwom op 15 oktober rond in Hof Ter Beke in Drongen, Oost-Vlaanderen. Een adult mannetje **Ringsnaveleend** *Aythya collaris* verscheen op 13 oktober op de Hamputten in Waasmunster, Oost-Vlaanderen, en bleef daar de hele maand aanwezig. Hoewel de Blokkersdijk-vogel nog niet opdook, gaat het hier met zekerheid om een ander exemplaar. Tot de absolute hoogtepunten van het najaar behoorde het mannetje **Koningseider** *Somateria spectabilis* in eclipskleed dat op 9 september in de Voorhaven van Zeebrugge pleisterde. De meeste vogelaars moesten zich echter tevreden stellen met een waarneming op bijzonder grote afstand. Het gaat hier waarschijnlijk om de vogel die eerder enkele malen bij Scheveningen, Zuid-Holland, Nederland, werd gezien. Op 23 oktober trok een **Ijseend** *Clangula hyemalis* langs Wenduine, West-Vlaanderen. Vanaf 27 oktober vertoefde een vrouwtje op de Skiput in De Pinte, Oost-Vlaanderen. De eerste **Roodkeelduiker** *Gavia stellata* voor het najaar trok op 12 september langs De Panne, West-Vlaanderen. Telkens één **Parelduiker** *G. arctica* vloog langs De Panne op 23 september en langs Oostende, West-Vlaanderen, op 4, 5 en 26 oktober (respectievelijk één, één en twee). Op 28 september werd een langstreckende **Kuhls Pijlstormvogel** *Calonectris borealis* waargenomen bij De Panne; daar was ook een melding op 4 oktober. Vanaf 24 september was er doortrek van **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* met maxima op 4 oktober (24 langs Oostende en 14 langs De Panne) en 7 oktober (29 langs De Panne). Voor een complete verrassing zorgde een exemplaar dat op 18 oktober over de Schelde landinwaarts vloog: eerst langs Hemiksem, Antwerpen, en iets later langs Steendorp, Oost-Vlaanderen. Bij De Panne werd op 7 oktober een **Vale Pijlstormvogel** *P. mauretanicus* opgemerkt. Vanaf 12 september was er doortrek van **Noordse Pijlstormvogels** *P. puffinus* met langs De Panne maxima van 15 op 23 september, acht op 4 oktober en

13 op 7 oktober. Langs Oostende vlogen er onder meer zeven op 7 oktober. Het najaar was bijzonder goed voor **Stormvogeltjes** *Hydrobates pelagicus*. Op 23 september vloog er één langs De Panne; op 28 september drie langs De Panne, één langs Raversijde, West-Vlaanderen, en één langs Zeebrugge, West-Vlaanderen; op 5 oktober was er telkens één langs De Panne en langs Oostende; en op 8 oktober vlogen er nog eens twee langs De Panne. Een exemplaar dat op 28 oktober de veerboot van Hull, Engeland, naar Zeebrugge volgde, verliet het vaarwater ter hoogte van Zeebrugge. Een 'donkerstuitig stormvogeltje' *Oceanodroma* vloog op 23 september langs De Panne. Hoewel er al vele West-Palearctische ringvangsten of vondsten (Israël) zijn van Chinees Stormvogeltje *O. monorhis* moet de eerste veldwaarneming nog steeds worden aanvaard. Al even intrigerend was de waarneming door verschillende waarnemers van een stormvogeltje met kenmerken van Madeirastormvogeltje *O. castro* langs De Panne op 4 oktober. **Vale Stormvogeltjes** *O. leucorhoa* werden gezien vanaf 10 september. Een superdag was 23 september met 91 langs Oostende en een deeltelling van 45 langs De Panne. Tot 8 oktober was er sprake van normale 'gespreide' doortrek. Op 13 oktober was er een binnenlandwaarneming van een exemplaar dat in Kluizen, Oost-Vlaanderen, verbleef. Langs Oostende trok op 26 oktober een **Kuifaalscholver** *Stictocarbo aristotelis*, de enige voor het najaar. Een **Kleine Pelikaan** *Pelecanus rufescens* amuseerde zich op 19 oktober in Zonhoven, Limburg. De hoogste telling van **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* (65) was op 21 oktober aan de slaappleats in Lissewege, West-Vlaanderen. **Grote Zilverreigers** *Casmerodius albus* blijven toenemen. Er waren waarnemingen in Aalter, Oost-Vlaanderen (drie); Antwerpen, Antwerpen; Blokkersdijk, Antwerpen; Ekeren, Antwerpen; Genk, Limburg (vier); Harchies-Hensies, Hainaut; Harelbeke, West-Vlaanderen; Kalmthout, Antwerpen (drie); Knokke, West-Vlaanderen (twee); Kruibeke, Oost-Vlaanderen; Lichtaart, Antwerpen; Lier, Antwerpen (drie); Oostduinkerke, West-Vlaanderen (10 over zee op 13 oktober); Stuivekenskerke, West-Vlaanderen; Verrebroek, Oost-Vlaanderen (twee); Viersel, Antwerpen (twee); Wintam, Antwerpen (twee); Zeebrugge; en Zonhoven (vier). Een groep van 13 **Purperreigers** *Ardea purpurea* vloog op

Recente meldingen

517 Grote Burgemeester / Glaucous Gull *Larus hyperboreus*, Oostende, West-Vlaanderen, 18 september 2003 (Roland François)

518 Sperwergrasmus / Barred Warbler *Sylvia nisoria*, Heist, West-Vlaanderen, 16 september 2003 (Koen Verbanck)

7 september over Kortrijk, West-Vlaanderen; op 11 september werden er drie waargenomen in Tienen, Vlaams-Brabant, op 22 september één in Gentbrugge, Oost-Vlaanderen, en op 25 september acht in Turnhout, Antwerpen. De laatste **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* werden gezien in Lier op 6 september (juveniël); in Torgny, Luxembourg, op 7 september; in Chaumont-Gistoux, Brabant-Wallon, zes op 13 september; en in Knokke op 13 september. Op 20 oktober pleisterde een groep van 18 **Ooievaars** *C. ciconia* in Berendrecht, Antwerpen.

WOUWEN TOT ALKEN Vanaf 19 september kwam de trek van **Rode Wouwen** *Milvus milvus* op gang. Aanvankelijk ging het om de klassieke gespreide waarnemingen. Op 15 en 16 oktober was er een trekpiek met op 15 oktober in totaal 17 alleen al over Vlaanderen. Vanaf 17 oktober verliep de trek weer normaal met solitaire exemplaren tot eind oktober. Op 7 september trokken **Grauwe Kiekendieven** *Circus pygargus* over de Werf van de Kluizendokken in Gent, Oost-Vlaanderen, en twee over Torgny, Luxembourg. In de tweede helft van oktober waren er vier doortrekkende **Ruigpootbuizerds** *Buteo lagopus*, meer dan in andere jaren. Op 16 oktober vloog zeer laag een juveniele **Steenarend** *Aquila chrysaetos* over Borsbeek, Antwerpen. Later op de dag vloog hij over het Groot Schietveld te Brecht, Antwerpen, maar verdere zoekacties leverden helaas geen resultaat meer op. De meeste **Visarenden** *Pandion haliaetus* passeerden rond half september. Het hoogste dagrecord waren de vier over Torgny op 7 september. Na 22 oktober waren er geen waarnemingen meer. Half oktober was er een doortrekpiek van **Smellekens** *Falco columbarius*, al ging het hier om normale aantallen. Op 14 september vloog een mogelijke **Sakervalk** *F. cherrug* over het Groot Schietveld in Brecht. Vanwege de mogelijkheid van ontsnapte hybriden blijft de determinatie onzeker. De enige **Porseleinhoenders** *Porzana porzana* werden opgemerkt op 12 september in Zelzate, Oost-Vlaanderen, en op 19 sep-

tember bij Verrebroek. Op 4 oktober werd een **Kwartelkoning** *Crex crex* waargenomen in de Gentbrugge Meersen, Oost-Vlaanderen, en op 18 oktober verbleef er één bij Semmerzake, Oost-Vlaanderen. Reeds op 8 september vlogen twee **Kraanvogels** *Grus grus* over Oud-Turnhout, Antwerpen. Daarna duurde het tot 12 oktober voordat er vijf over Bredene vlogen. Op 14 oktober trokken er nog eens twee over Kalmthout. Op 21 september vloog een **Morinelplevier** *Charadrius morinellus* over Bredene, West-Vlaanderen. Een **Temmincks Strandloper** *Calidris temminckii* werd op 7 september gezien op de Werf van de Kluizendokken bij Gent. Juveniele **Gestreepte Strandlopers** *C. melanotos* waren aanwezig in de Oude Vrede in Knokke van 5 tot 8 september en een andere op 16 september. In het Mechels Broek bij Mechelen, Antwerpen, was er een waarneming op 12 september. De eerste **Rosse Franjepoot** *Phalaropus fulicarius* passeerde langs De Panne op 29 september. Daar volgde een tweede waarneming op 8 oktober. Op 11 oktober pleisterde er één in de Achterhaven van Zeebrugge (tot 12 oktober) en waren er trekwaarnemingen in Duinbergen, West-Vlaanderen, en De Panne. Op 12 oktober vlogen er drie langs Zeebrugge en op 25 oktober nog één langs De Panne. **Vorkstaartmeeuwen** *Larus sabini* passeerden De Panne (drie op 4 oktober, twee op 12 september, telkens één op 28 september en 7 en 8 oktober); Nieuwpoort (één op 29 september); Oostende (telkens één op 26, 28 en 29 september); en Zeebrugge (één op 14 september). Vanaf 28 september verbleef de adulte **Grote Burgemeester** *L. hyperboreus* weer in de Haven van Oostende. Twee eerste-winter **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* waren op 13 september kortstondig aanwezig langs de Oostdam in Heist, West-Vlaanderen. Langs Oostende vloog op 14 september een **Witvleugelstern** *Chlidonias leucopterus*. Een juveniele **Kleinste Jager** *Stercorarius longicaudus* pleisterde op 1 september gedurende drie uur in het Mechels Broek. Op 21 oktober zwom een **Kleine Alk** *Alle alle* in de Voorhaven van Zeebrugge en op 25 oktober trok er één langs De

Panne. Een **Papegaaiduiker** *Fratercula arctica* die op 4 oktober langs Oostende trok, passeerde een klein uurtje later, tot grote vreugde van de reeds gealarmeerde waarnemers, langs De Panne. Op 7 oktober vlogen er langs deze laatste plaats nog twee.

UILEN TOT GORZEN De eerste **Velduil** *Asio flammeus* joeg op 14 september in Het Zwin te Knokke. Een **Hop** *Upupa epops* was op 30 oktober aanwezig in de polders bij Doel, Oost-Vlaanderen. **Draaihalzen** *Jynx torquilla* waren er vooral in de eerste week van september. De laatste waarneming gebeurde op het Groot Schietveld in Brecht van 13 tot 17 oktober. Op 27 september was er een ringvangst van een **Kortteenleeuwerik** *Calandrella brachydactyla* in Oosthoven, Antwerpen. Op 11 oktober vloog een roepende vogel over Sint-Eloois-Winkel, West-Vlaanderen. De eerste vijf **Strandleeuweriken** *Eremophila alpestris* werden op 5 oktober gezien bij Kallo, Oost-Vlaanderen. Vanaf 26 september werden op de volgende plaatsen **Grote Piepers** *Anthus richardi* waargenomen: Brecht (twee); De Panne; Dilsen, Limburg; Kalken, Oost-Vlaanderen (twee); Kalmthout; Leeftaal, Vlaams-Brabant; en Zeebrugge (twee). Tijdens de eerste helft van september werden **Duinpiepers** *A. campestris* waargenomen in Brecht (drie); Dilsen; op de Werf van de Kluizendokken in Gent; Heist; Leeftaal (twee); Muizen, Antwerpen; Oostmalle, Antwerpen; Pamel-Roosdaal, Vlaams-Brabant; Tienen; en Zeebrugge (vier). Op 28 en 29 september verbleef er nog één in Tienen en de laatste vloog op 12 oktober over Zeebrugge. **Roodkeelpiepers** *A. cervinus* werden gezien in Avelgem, West-Vlaanderen (17 oktober); Kalmthout (28 oktober); Knokke (28 september); Lier (drie op 26 september en één op 11 oktober); Mechelen (20 september); Pamel-Roosdaal (17 oktober); Wintam (28 september); en Zeebrugge (11 en 21 oktober). De eerste **Pestvogel** *Bombus garrulus* vloog op 19 oktober over Lier. Op 27 oktober vlogen er twee over Raversijde en op 30 oktober vijf over De Panne. Een eerste-winter mannetje **Aziatische Roodborsttapuit** *Saxicola maura* zat op 11 oktober in de strandbosjes bij Heist. De eerste **Izabeltapuit** *Oenanthe isabellina* voor België (indien aanvaard) werd op 13 oktober pas in de late namiddag ontdekt in de Voorhaven van Zeebrugge. Slechts vijf waarnemers konden de vogel nog zien en de volgende dag was hij gevlogen... Er waren nog waarnemingen van **Beflijsters** *Turdus torquatus* in Antwerpen; Genk (vijf); Glabbeek, Vlaams-Brabant; Heist; Lier (twee); Mechelen; Nassogne, Luxembourg (zeven) en Zeebrugge. In het Zeebrugse waren nog de nodige **Graszangers** *Cisticola juncidis* aanwezig. Bijzonder was de maximumtelling van 18 in de Achterhaven en klassiek is ook de verplaatsing van enkele (maximaal drie) naar de Voorhaven vanaf midden oktober. In de Achterhaven van Zeebrugge werd op 30 september een **Waterrietzanger** *Acrocephalus paludicola* waargenomen en op 12 oktober verbleef er nog één in de Voorhaven. Op 19 september mocht een jarige ringer in Willebroek, Antwerpen, een **Veldrietzanger**

A. agricola uit de netten halen. Later, op 9 oktober, ving hij op dezelfde plaats bovendien een **Struikrietzanger** *A. dumetorum*. Een eerste-winter **Sperwergrasmus** *Sylvia nisoria* liet zich van 3 tot 14 september goed bekijken in het Vuurtorenbosje in Heist. Op 13 september zaten er twee samen in Zeebrugge en op 15 september was er een waarneming in Gullegem, West-Vlaanderen. Op 18 en 19 oktober werd de eerste **Pallas' Boszanger** *Phylloscopus proregulus* van dit najaar gezien in Wenduine. Een tweede volgde daar op 28 oktober. Op 30 oktober werden twee vogels samen geringd in een tuin in Herselt, Antwerpen. Vanaf 27 september was het opeens prijs met **Bladkoningen** *P. inornatus*: er werden die dag vijf exemplaren waargenomen. Op 28 september volgden vier waarnemingen. Na 30 september was er een luwte zonder waarnemingen, maar van 11 tot 16 oktober werd weer een vijftal nieuwe vogels ontdekt. De laatste exemplaren verbleven van 24 tot 28 oktober in Heist en van 25 tot 27 oktober in het Mechels Broek. Een **Bruine Boszanger** *P. fuscatus* werd op 22 oktober geringd in Oud-Turnhout. Op 7 september was een **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* aanwezig in Heist, op 30 september waren er twee in Zeebrugge en op 17 oktober één in Blankenberge. Vanaf 10 oktober kwam een ware trek golf op gang van **Baardmannen** *Panurus biarmicus*. De grootste groep telde 70 exemplaren bij Verrebroek. Waarnemingen van **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* kwamen van Betekom, Vlaams-Brabant (twee); Genk (zes); Kruibeke; Lier (vier); Lokeren, Oost-Vlaanderen (vijf); Mechelen (twee); Tienen (22, waaronder een groep van 18 op 27 september); Vilvoorde, Vlaams-Brabant (twee); en Zonhoven (vier). Vanaf 9 oktober was er een uitzonderlijke trek van **Klapkesters** *Lanius excubitor*. Op de meeste trektelposten werden er één of meerdere opgemerkt. Op 7 september was de eerste **Ijsgors** *Calcarius lapponicus* aanwezig in de Achterhaven van Zeebrugge. Vanaf 24 september volgden dagelijks verschillende waarnemingen van één of meerdere, vooral langs de kust. Op 10 oktober vlogen de eerste twee **Sneeuwgorzen** *Plectrophenax nivalis* over Oud-Turnhout, op 12 oktober trokken er twee over Zeebrugge en vanaf 24 oktober verscheen de soort met vrijwel dagelijkse regelmaat. Er werden **Ortolanen** *Emberiza hortulana* gezien in Brecht; Bredene; Heist; Kruibeke; Oostmalle (vier); Sint-Eloois-Winkel en Westmalle, Antwerpen. Op 15 en 19 oktober trok telkens één roepende **Dwerg- of Bosgors** *E. pusilla/rustica* over De Maten in Genk. Een **Wilgengors** *E. aureola* werd op 22 september geringd bij Flemalle, Liège.

Deze waarnemingsrubriek kwam tot stand met medewerking van Peter Collaerts (Oost-Brabant), Ken Lossy (Natuurpunt-Vogellijn), Frank De Scheemaeker (Mergus), Koen Leysen (Limburg) en Willy Verschuere (Groenlink). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Natuurpunt-Vogellijn was hier onontbeerlijk. De Natuurpunt-Vogellijn is nu alleen vanuit België bereikbaar op het nummer 0900-00194 (EUR 0.45/min), de Natuurpunt-Inspreklijn is te bereiken op 0800-11194 (gratis).

Gerald Driessens, Pastoriestraat 16, 2500 Lier, België (gerald.driessens@pandora.be)

DB Actueel

New species of pygmy owl Although new bird species are regularly described from various parts of the globe, South America apparently holds most hidden ornithological treasures. Another example of this is the description of a new species of pygmy owl, **Pernambuco Pygmy Owl** *Glaucidium mooreorum* (da Silva, J M C, Coelho, G & Gonzaga, L P 2002. Discovered on the brink of extinction: a new species of Pygmy-Owl (Strigidae: *Glaucidium*) from Atlantic Forest of north-eastern Brazil. Ararajuba 10: 123-130). Its description was based on two study skins collected in Pernambuco, north-eastern Brazil. The skins were originally collected in 1980 and at the time thought to represent (a subspecies of) Least Pygmy Owl *G minutissimum* or Amazonian Pygmy Owl *G hardyi*, both from south-eastern Brazil. The vocalizations were first recorded in 1980 by Galileu Coelho, who did not realize that the owl that produced the calls was a distinct species. Only in 2000, José Maria Cardoso da Silva came across a stored specimen in a bird collection, compared it with similar species and concluded that it was new to science. After comparing the bird's song with those of closely related species, Luiz Pedreira Gonzaga supported Cardoso da Silva's hypothesis. In November 2001, the owl – then not yet identified as a new species – was observed and videoed in the wild for the first time. It is closely related to Least and Amazonian but differs in plumage colouration, shape and vocalizations (a sound-recording is posted on the internet: www.owlpages.com/species/glaucidium/mooreorum/Default.htm). It is the third new pygmy owl to be described for South America within a decade, after Subtropical Pygmy Owl *G parkeri* in 1995 and Cloud-forest Pygmy Owl *G nubicola* in 1999.

The new species is known from only two localities in Pernambuco and should be listed as 'critically endangered'. Its entire range is estimated to cover less than 100 km². The Atlantic Forest biodiversity hotspot in which it occurs is one of the most threatened in the world. The Pernambuco Center is biologically diverse even by Atlantic Forest standards, with 39 endemic bird species and subspecies and the largest number of threatened bird species in Brazil – 18 including Pernambuco Pygmy Owl and Alagoas Curassow *Mitu mitu*, a species now labeled 'extinct in the wild'. Only 1907 km² (5%) is left of 39 567 km² of original forest. The remaining forest is fragmented in more than 1400 parcels, most of which are less than 100 hectares and surrounded by agricultural and urban development.

The name *mooreorum* was chosen in honour of Gordon Moore, founder of the Intel company, and his wife Betty Moore, who have made significant contributions to conservation. In 2001, the Moore Foundation gave Conservation International 261 million USD in a series of grants over 10 years to implement a major global strategy for biodiversity conservation. ENNO B EBELS

New species of seedeater Blue seedeaters *Amaurospiza* are rare and little-known finches from Central and South America; two or three species have so far been recognized: Blue Seedeater *A concolor* (including Slate-blue Seedeater *A (c) relicta*) and Blackish-blue Seedeater *A moesta*. A new species has recently been described, **Carrizal Blue-black Seedeater** (or Carrizal Seedeater) *A carrizalensis*, named after the tiny islet where it was discovered (Lentino, M & Restall, R 2003. A new species of *Amaurospiza* blue seedeater from Venezuela. Auk 120: 600-606). Only three birds were found on Isla Carrizal in eastern Venezuela (07:54 N, 63:04 W) and it is unknown what size the population may be. The discovery was a surprise to the researchers, because the Caroni river area in the Orinoco basin has been relatively well-covered by surveys in the past and because no other *Amaurospiza* species have been recorded from Venezuela before. The reason the finch had not been discovered until now is probably because its habitat is impenetrable spiny bamboo vegetation and because Carrizal is an uninhabited islet in the middle of the Caroni river.

From examination of the three birds collected, Carrizal Blue-black Seedeater was identified as a separate species on basis of its larger bill compared with other finches and because of small differences in plumage. The male is dull greyish-blue, while the female is brownish. The blue seedeater group had never before been found in Venezuela – and northern South America – and the geographically closest member of the group, Blue Seedeater, lives on the other side of the Andes in Colombia and Ecuador. The new seedeater was only discovered because a Venezuelan electricity company, EDELCA, had commissioned a survey to assess local wildlife before commencing work on a dam across the nearby Caura river. Carrizal Island, as EDELCA property, was already scheduled for deforestation for development of the Tocoma Dam, part of a major hydro-electric project along the length of the Caroni river. Part of the reason for the survey was to see what could be done to compensate for the loss of spiny bamboo caused by razing the island, and, at that time, Carrizal Blue-black Seedeater had not been identified as a new species. As a result, the island was cleared before its ornithological importance was fully recognized. New surveys for the finch will now be undertaken in the vicinity where the same bamboo is also found. ENNO B EBELS

Goudlijster op trek in Zuid-Hollandse duinstreek Op zondag 12 oktober 2003 waren Jos van den Berg, Hans Brinks, René van Rossum en enkele anderen dagtrek aan het observeren op de trektpost De Puinhoop te Katwijk aan Zee, Zuid-Holland. Er was die dag een overweldigende trek van 10 000en Koperwieken *Turdus iliacus* die eerst zeer hoog overtrokken en later in de ochtend, met wat meer wind, lager gingen vliegen. Daar kwamen nog eens 1000en Kramsvogels *T pilaris*

en 10-tallen Grote Lijsters *T. viscivorus* bij. Onderweg van De Puinhoop naar de lunch in De Klip aan de Wassenare Slag bezochten JvdB, HB en RvR nog even het natuurontwikkelingsgebied Lentevreugd, Wassenaar, Zuid-Holland. Ook hier, een stuk verder landinwaarts, was de lijstertrek erg opvallend. RvR scande regelmatig de overtrekkende groepen. Om c 13:00 vlogen in een groep van c 300 Koperwieken twee Kramsvogels en een lijster waarvan RvR dacht 'dit is wat anders!' Hij attendeerde HB en JvdB op de vogel en ook zij vonden het een afwijkend beest. De lijster had een licht golvende vlucht en een opmerkelijk profiel. RvR was direct gealarmeerd en de gedachte aan een Goudlijster kwam op. RvR volgde de bewuste vogel met zijn 10x40-kijker op 70-80 m afstand, gedurende 45 seconden. De groep lijsters veranderde iets van vliegrichting waardoor plotseling de ondervleugeltekening twee maal te zien was. Deze bleek opvallend wit-zwart-wit en hierdoor werd RvR's vermoeden bevestigd: hier vloog een Goudlijster *Zoothera aurea*! Vol adrenaline piepte hij de waarneming door, waarna hij een stroom van telefoontjes ontving waaronder één van Rob ter Ellen die op trekpost De Vulkaan bij Den Haag, Zuid-Holland, stond. Helaas voor de mensen daar vloog de Goudlijster boven Lentevreugd te ver landinwaarts. Wel werd vanaf De Vulkaan gebeld met Adri Remeus die in Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, rondfietsde, c 5 km ten zuidwesten van Lentevreugd. AR sprong direct van zijn fiets en beklom opgewonden de hoogste duintop (c 2 m) die hij in zijn directe nabijheid kon vinden. Veel tijd om een strategie te bedenken was er niet, verder landinwaarts of juist naar de zeereep gaan was geen optie. Bovendien stond hij al in open duin met een vrij uitzicht. Wel realiseerde AR zich dat zijn exercitie waarschijnlijk hopeloos zou zijn, want hoe was de groep vanaf Lentevreugd doorgelopen? Richting de zeereep of juist verder landinwaarts?

Inmiddels vlogen de Koperwieken gestaag door en vloog er af en toe wat groters tussen (Kramsvogels en/of Grote Lijsters). Om c 13:15 kwam vanuit het noordoosten en iets vanuit het binnenland een groep van c 300 Koperwieken aanvlagen. Deze groep passeerde op c 80 m ten westen van AR, op een hoogte van c 30 m. Met de zon in de rug besloot AR ook deze groep grondig te scannen. In de groep zag hij een 'groot exemplaar' maar... dit was anders dan wat hij in al zijn vogeljaren gewend was. Het profiel was topzwaar (vooral de borst was 'aangezet') en sprong er direct uit. Plotseling, één keer, en toen nog een keer, liet de lijster tijdens zijn licht golvende vlucht het doorslaggevende ondervleugelpatroon zien, en dat nog wel door de zon beschenen: een duidelijke zwarte baan, scherp omlijst door helder wit! Hij verdween in zuidwestelijke richting uit beeld. AR belde onmiddellijk de trektellers op De Vulkaan maar de vogel werd niet meer opgepikt.

Opmerkelijk genoeg werd twee dagen eerder, op 10 oktober 2003, een Goudlijster gevangen in de Korverskooi op Texel, Noord-Holland. Het is mogelijk dat dit dezelfde vogel was. Er zijn tot en met 2002 14 gevallen in Nederland. Het is een opmerkelijk toeval dat één van deze gevallen een raamslachtoffer betreft dat op 24

oktober 1986 werd opgeraapt op nog geen 300 m van RvR's woning in Katwijk aan Zee. Deze vogel werd opgezet en bevindt zich thans in het Museum in Den Haag. RENÉ VAN ROSSUM & ADRI REMEUS

WHITE'S THRUSH On 12 October 2003, during very strong migration of 10 000s of Redwings *Turdus iliacus*, 1000s of Fieldfares *T. pilaris* and 10s of Mistle Thrushes *T. viscivorus*, a White's Thrush *Zoothera aurea* was picked out by three observers from a passing group of mostly Redwings and some Fieldfares at Lentevreugd, Wassenaar, Zuid-Holland, the Netherlands. Alarmed by a phonecall, another observer managed to see the bird at Meijndel, Wassenaar, Zuid-Holland, c 5 km to the south-west. Remarkably, a White's Thrush was trapped and ringed two days earlier, on 10 October, at Korverskooi on Texel, Noord-Holland, the Netherlands. It is possible that this was the same bird. If accepted, these are the 15th and 16th for the Netherlands.

Groenlandse Witsluitbarsijs bij Huisduinen Van 11 tot en met 15 oktober 2003 bevond zich een Witsluitbarsijs *Carduelis hornemanni* bij Fort Kijkduin nabij Huisduinen, Noord-Holland. De eerste dagen was het nieuws nauwelijks bekend en pas in de ochtend van woensdag de 15e kon Rob Half de aanwezigheid van de vogel bevestigen en het nieuws breed verspreiden. Hij liet zich fraai bekijken en was alleen daarom al zeer de moeite waard. Maar er was meer... Magnus Robb, die zelf op Vlieland, Friesland, verbleef, beseftte dat in de twee weken voor deze waarneming enkele Groenlandse Witsluitbarsijsen *C. h. hornemanni* op Shetland, Schotland, waren gezien en geringd. Zou deze eenzame Witsluitbarsijs – die niet vergezeld was door Grote Barsijsen *C. flammea* uit Scandinavië, tijdens een periode van harde noordwestelijke wind opdook en vrijwel uitsluitend op de grond foerageerde – soms ook uit Noord-Groenland komen? Na telefonisch contact over en weer bleek de vogel van Huisduinen inderdaad kenmerken te vertonen van de Groenlandse ondersoort: groot formaat, langgerekte vorm, forse snavel (vergeleken bij het 'minisnaveltje' van ondersoort *C. h. exilipes*), erg bleek verenkleed en slechts beperkte streping op de flanken. Vanwege de afgeronde staartpennen betrof het mogelijk een adulte vogel. De berichtgeving werd aangepast ('nieuwe ondersoort voor Nederland') en in de loop van de middag konden enkele 10-tallen vogelaars de Witsluit vaak van zeer nabij bekijken, fotograferen en videoen. Ook werden er geluidsopnames gemaakt. Hij keerde met regelmaat terug naar het pad langs het fort en scharrelde dan op enkele meters van de waarnemers in de spaarzame begroeiing. Tot teleurstelling van velen was hij de volgende dag niet meer aanwezig.

Indien aanvaard betreft het een nieuw taxon voor Nederland. Dit taxon staat bekend als de meest noordelijke zangvogel ter wereld (mogelijk Raaf *Corvus corax* uitgezonderd) en broedt op Baffin Island en Ellesmere Island, Canada, en in Noord-Groenland. Groenlandse Witsluitbarsijs is met enkele 10-tallen gevallen zelden vastgesteld in Europa en waarnemingen zijn hoofdzake-

lijk beperkt tot de eilanden ten noorden van het Schotse vasteland en Noorwegen. De enige gevallen voor Midden-Europa betreffen een mannetje verzameld te Herentals, Antwerpen, België, op 10 oktober 1937 en een adult mannetje op Helgoland, Schleswig-Holstein, Duitsland, op 20-27 oktober 1991. In september-oktober 2003 was sprake van een influx van vijf tot 10 exemplaren op Shetland. Op Titran, Sør-Trøndelag, werden tussen 26 september en 18 oktober 2003 de zevende tot 11e voor Noorwegen gevangen alsmede op 12 oktober een Groenlandse Barmsijs *C f rostrata*.
ENNO B EBELS & ROB HALFF

HORNEMANN'S REDPOLL On 11-15 October 2003, the first Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni* for the Netherlands was present at Huisduinen, Noord-Holland. It was only on the last day that its true identity was established by its large size, long body shape, largish bill, overall whiteness and limited flank streaking. The rounded rectrices suggest that it was an adult. In September-October 2003, an influx of this taxon occurred in Shetland, Scotland, and Sør-Trøndelag, Norway. This taxon is regarded as the world's northernmost passerine (possibly except for Common Raven *Corvus corax*) and breeds on Baffin and Ellesmere Islands, Canada, and in northern Greenland.

Provençaalse Grasmus op Texel Op maandagochtend 13 oktober omstreeks 09:00 liep ik naar de beroemde

'Tuintjes' net ten zuiden van de vuurtoren nabij De Cocksdorp op Texel, Noord-Holland. Omdat ik de avond ervoor aardig had genoten van het bokbier in een plaatselijke kroeg, was de motivatie om naar vogels te kijken die ochtend ver te zoeken. Mijn stemming sloeg echter snel om toen ik bij de meest noordelijke bosjes naar twee Roodborsttapuiten *Saxicola torquata* stond te kijken en plotseling een donkere grasmus *Sylvia* met een opvallend lange staart door mijn kijkerbeeld zag vliegen. Het was me direct duidelijk dat het zeer waarschijnlijk om een Provençaalse Grasmus *S undata* ging! Vrijwel zeker dezelfde vogel was de vorige middag op ongeveer dezelfde plek al gemeld maar kon toen ondanks enkele zoekacties niet worden teruggevonden. De vogel landde na een achtervolging op de twee Roodborsttapuiten op enkele meters afstand van mij vandaan en riep regelmatig. Toen hij zich enkele seconden op een struik liet bekijken kon ik de gevlekte keel, donkergrijze boven- en oranjebruine onderdelen goed waarnemen. Nadat hij even uit beeld verdwenen was, zag ik op enkele 10-tallen m afstand Aart Vink staan, die zich al afvroeg waar ik naar stond te kijken. Helaas was de vogel vanaf dat moment en terwijl ik het nieuws per semafoon en via de Dutch Birding-vogellijn verspreidde even niet meer zichtbaar – het duurde echter gelukkig niet meer dan 15 min totdat het waarschijnlijk adulte mannetje zich weer liet zien. Hoewel de jaarlijkse Dutch Birding-vogelweek op Texel al was afgelopen kwamen tot mijn verbazing toch 10-tallen vogelaars toe-

519 Groenlandse Witstuitbarmsijs / Hornemann's Redpoll *Carduelis hornemanni hornemanni*, Huisduinen, Noord-Holland, 15 oktober 2003 (Arnoud B van den Berg)

520 Provençaalse Grasmus / Dartford Warbler *Sylvia undata*, Texel, Noord-Holland, 13 oktober 2003
(René Pop)

gesneld. In totaal c 50 vogelaars hebben de vogel tot in de middag kunnen bekijken, met als bonus een roepende Bladkoning *Phylloscopus inornatus* over de duinen waar de grasmus verbleef en twee Pallas' Boszangers *P. proregulus* in de bosjes langs het wandelpad. De grasmus verbleef na de ontdekking meestal in enkele lage bosjes in de duinen maar liet zich later in de middag steeds minder frequent zien en uiteindelijk bleek een zoekactie zelfs negatief. Enkele dagen later, op 17 oktober, werd echter door Kees Roselaar wederom een Provençaalse Grasmus gezien in de Tuintjes, waarbij aangenomen mag worden dat dit hetzelfde exemplaar betrof. Het stiekeme gedrag van deze soort maakt het voorstelbaar dat een exemplaar dagenlang zoek is, zelfs op een door vogelaars veel bezochte locatie.

De waarneming op Texel betreft het eerste geval voor een Waddeneiland en het vijfde voor Nederland, na gevallen te Hoophuizen, Gelderland, in april 1959, te Westkapelle, Zeeland, in november-december 1995, op de Brielsegatdam, Zuid-Holland, in januari 1997 en op de Maasvlakte, Zuid-Holland, in maart 2001. ERIC KOOPS

DARTFORD WARBLER On 13 October 2003, a male Dartford Warbler *Sylvia undata* was found on the northern tip of Texel, Noord-Holland, the Netherlands. The bird remained in the famous 'Tuintjes' area the whole morning but became very elusive by the end of the day; it was seen by c 50 birders. It had been reported the previous afternoon and was briefly seen again on 17 October. This record constitutes the fifth and most northerly for the Netherlands and the first for the Frisian Islands.

Oosterse Zwarte Roodstaart te IJmuiden Op woensdagmiddag 22 oktober 2003 besloot ik naar de Zuidpier bij IJmuiden, Noord-Holland, te gaan. Het was een aantal dagen oostenwind geweest, de temperatuur was wat gedaald en misschien zat er wel een leuke alk. Na ongeveer een half uur kwam ik op de pier Sjoerd Radstaak tegen en we wisselden wat waarnemingen uit. Hij vertelde me dat hij 's ochtends een IJsdruiker *Gavia immer* had gezien aan het begin van de pier. Ik besloot om naar deze vogel te gaan en had hem snel in beeld, veelvuldig duikend. Voldaan met deze leuke waarneming liep ik terug richting de jachthaven waar ik op de grens met de pier een roodstaart *Phoenicurus* opstootte. 'Hé leuk, een late Gekraagde Roodstaart' flitste door mij heen. Toen de vogel landde zag ik er echter een paar rare dingen aan: een donkergrijze keel en borst, een oranje-rode buik en flank en een grijzige mantel. Dit klopte niet voor Gekraagde Roodstaart *P. phoenicurus* maar ook niet voor Zwarte Roodstaart *P. ochrurus*. Het adrenalinepeil begon te stijgen en snel pakte ik mijn camera. Voordat ik alles gereed had, was de vogel al wat opgeschoven en zat inmiddels op de pier, met zijn bovendelen naar me toe. Ik klikte een paar keer maar had de vogel er uiteindelijk maar één keer op. Vervolgens gebeurde precies waar je op zo'n moment altijd bang voor bent: ik kon de vogel niet meer terugvinden. Weg, verdwenen, gone forever! Twijfel sloeg toe, wat had ik eigenlijk gezien? Ik keek op het scherm van mijn camera: ja, er stond echt een roodstaart op met een oranje-rode flank. Dit moest zo'n Oosterse Zwarte Roodstaart zijn met een rode buik en flank – maar hoe zat dat ook alweer? Zowel in de *ANWB-gids*

521 Oosterse Zwarte Roodstaart / Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides*, eerstejaars mannetje, IJmuiden, Noord-Holland, 23 oktober 2003 (Harm Niesen)

als de 'Lars Jonsson' staat alleen *P o semirufus* afgebeeld met veel donkerdere bovendelen dan deze vogel. Toch maar even een rondje bellen. Gelukkig kreeg ik Hans ter Haar te pakken en ik vertelde mijn verhaal; ook hij neigde op basis daarvan naar Oosterse Zwarte Roodstaart *P o phoenicuroides/semirufus*. Het was inmiddels al bijna 15:00 en ik moest er snel iets mee doen. Ik piepte Oosterse Zwarte Roodstaart met codes 'vrij zeker' en 'mogelijk weg'. Verschillende telefoontjes volgden en de hoofdvraag was steeds: 'moet ik komen?' Ik kon hier maar moeilijk antwoord op geven want je wilt toch eerst de vogel weer in beeld hebben. Al snel kwam SR teruglopen van de pier. Samen zochten we het talud van de jachthaven af. Na enige tijd zag SR de vogel aan de andere kant van de jachthaven op de stenen van het talud hippen! Gelukkig kon ik de vogel nu ook van voren en van opzij fotograferen. Hij leek best mak maar vloog na enkele minuten toch richting de parkeerplaats van het Kennemermeer. SR ging daar zoeken en ik besloot Arnoud van den Berg te bellen die op de pier was. Ik liet hem de foto's op het digitale scherm zien; zijn suggestie was om de vogel maar als 'zeker' te piepen! Mensen begonnen nu langzaam binnen te druppelen maar nog steeds was de vogel alleen door mij en SR gezien. Na meer dan anderhalf uur weg te zijn geweest vond Rob van Bemmelen hem (zonder kijker!) terug op de ontdekplek. Die namiddag hebben c 30 mensen de vogel gezien. Donderdag was hij nog steeds aanwezig en kon toen vrijwel continu door vele 10-

tallen mensen worden gezien. Op vrijdag 24 oktober werd hij niet meer teruggevonden. Later werd bekend dat hij al op 21 oktober zou zijn gefotografeerd.

De combinatie van donkere keel en borst, oranje-rode buik en flank, en grijze bovendelen wijzen op de ondersoort *P o phoenicuroides* van Zwarte Roodstaart. Andere oostelijke ondersoorten, zoals *P o semirufus* (Midden-Oosten) en *P o rufiventris* (Himalaya oostelijk tot in China), zijn – althans in adult klee – zwartachtig op de bovendelen. Vermoedelijk gaat het om een eerste-winter mannetje vanwege de gewolkte keel en borst en de duidelijke lichte rand aan tertials, hand- en armpennen. Mannetjes *phoenicuroides* en *rufiventris* kunnen al in het eerste jaar een donkere keel en borst met een scherpe afscheiding naar een oranje-rode buik en flank ontwikkelen. Adulte mannetjes zouden, ook in het najaar, een egalere zwarte keel en borst en grijze vleugels hebben. Indien aanvaard, betreft het een nieuwe ondersoort voor Nederland.

P o phoenicuroides broedt in Centraal-Azië en overwintert van West-India zuidwestelijk tot de zuidelijke Golfstaten en tot in Somalië en Ethiopië in Oost-Afrika. Het is dus een langeafstandstrekker. In West-Europa is één geval: een vrouwtjestype op 28 oktober 1993 te Zeebrugge, West-Vlaanderen, België. Omdat deze niet erg goed gedocumenteerd is, lijkt het niet waarschijnlijk dat dit geval aanvaardbaar blijft (Gunter De Smet in litt). Dit heeft alles te maken met waarnemingen van vermoedelijke of zekere hybriden Zwarte x Gekraagde

Roodstaart in, onder meer, Duitsland en Finland. Deze kunnen, althans in het voorjaar, sterk lijken op *P o phoenicuroides*. Deze mogelijke verwarring heeft geleid tot het verwijderen van de Britse lijst van de drie eerder aanvaarde gevallen, waarbij echter ook de matige documentatie van deze (wat oudere) gevallen een rol heeft gespeeld; de meest recente was op 7-8 november 1981. Een speurtocht naar andere waarnemingen van *phoenicuroides* in Europa leverde nog twee interessante gevallen op: een mannetje op Helgoland, Schleswig-Holstein, Duitsland, op 26-28 oktober 1995 en één in Denemarken op 27 november 2000, beide gefotografeerd en met kenmerken van *P o phoenicuroides*. Nog recentier is de waarneming op 28-31 oktober 2003 op Guernsey, Kanaaleilanden. Deze vogel is gevangen en gemeten en er zijn veren verzameld voor DNA-onderzoek. De vleugelformule van deze vogel lijkt te bevestigen dat het hier om Zwarte Roodstaart gaat en niet om een hybride Zwarte x Gekraagde. Ook bij de vogel van IJmuiden zijn er (nog) geen aanwijzingen voor een hybride herkomst, ook niet in de op foto's goed te beoordelen vleugelformule. LAURENS STEIJN

EASTERN BLACK REDSTART On 22-23 October 2003, a first-winter male Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* was present at IJmuiden, Noord-Holland, the Netherlands. If accepted, this will constitute the first record of this subspecies. Interestingly, on 28 October 2003, a similar individual was trapped on Guernsey, Channel Islands, of which feathers have been collected for DNA analysis. Acceptable records of Eastern Black Redstarts in western Europe are very rare, partly because of problems to eliminate hybrids Black Redstart x Common Redstart *P phoenicurus*, which can look very similar, at least in spring.

Orpheusgrasmus op bedrijventerrein in Middelburg

Nadat ik op 29 oktober 2003 door computerproblemen bij het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) de ochtend gedwongen op Westkapelle, Zeeland, had doorgebracht, zette ik mij om 13:35 alsnog aan mijn bureau op bedrijventerrein Arnestein 1 in Middelburg, Zeeland. Terwijl ik mijn computer opstartte zag ik uit mijn ooghoek een beweging in de struiken op c 2 m van mijn raam. Met het blote oog zag ik een vrij grote grijsbruine grasmus *Sylvia* met een vaag donker masker en een lichte onderzijde in een tamarisk foerageren. Even dacht ik nog met een late Braamsluiper *S curruca* te maken te hebben maar het formaat en de trage bewegingen van de vogel deden mij direct mijn verrekijker en de telefoon pakken. Met de kijker zag ik een lichte iris en een vrij lange zware snavel; dit moest een orpheusgrasmus *S crassirostris/hortensis* zijn. Nadat ik op indringende wijze de andere drie in het kantoor aanwezige vogelaars had opgetrommeld drong de waanzin van deze waarneming pas echt tot me door. Een orpheusgrasmus, de eerste voor Nederland, zat in de haag naast mijn kantoorraam op een troosteloos bedrijventerrein in Middelburg! Nadat de determinatie door Floor Arts, Cor Berrevoets en Peter Meininger was bevestigd drongen ook de potentiële problemen door. Een twitch in een

overheidskantoor – hoe regel je dat? Gelukkig waren enkele korte gesprekken door PM met verantwoordelijken genoeg om toestemming te krijgen voor verspreiding van het nieuws. Direct daarna werd de vogel als vrouwtje of onvolwassen orpheusgrasmus via het semafooncircuit en de Dutch Birding-vogellijn bekend gemaakt. Binnen een half uur arriveerde de voorhoede van Zeeuwse vogelaars en zij konden, vanuit diverse werkkamers, de vogel tot op 1 m bekijken. Hierdoor konden ook de fijnere details van het kleed worden gezien. Op basis van de lichte iris, de grote hoeveelheid wit in de buitenste staartpen en het ontbreken van rui-contrast in de grote dekveren werd de vogel aanvankelijk gedetermineerd als adult vrouwtje maar het laatste woord over geslacht en leeftijd is waarschijnlijk nog niet gezegd en een mannetje is zeker nog niet uitgesloten. De warm zeemkleurige onderdelen – met name de onderstaartdekveren – en het ontbreken van donkere tekening op de onderstaart of onderstaartdekveren wezen op een Westelijke Orpheusgrasmus *S hortensis*. Tot 15:30 zagen 16 vogelaars de vogel maar de c 60 vogelaars die de reis naar Middelburg vanuit andere provincies maakten kwamen te laat; de vogel liet zich deze dag niet meer zien.

De volgende morgen duurde het wachten tot 08:45 toen Kees de Vries de vogel aan zag komen vliegen en hem daarna met PW en enkele andere gelukkigen kort in de top van een els op het RIKZ-terrein zag zitten. Dankzij het kalme weer foerageerde hij hoog in struiken en werd regelmatig teruggevonden. De vogel bleek wel erg mobiel en vloog regelmatig meer dan 100 m voordat hij weer in een haag landde. Na een verblijf rond het RIKZ vloog hij het terrein af en verdween over enkele loodsen van een naburig bedrijf. Na enige tijd werd hij aan de Kuipersweg teruggevonden. Hierna werd geleidelijk een patroon in de bewegingen duidelijk en bleek een aantal hagen en bomen duidelijk favoriet. Vooral de coniferen aan de Kuipersweg waren in trek en hier werd de vogel zeer regelmatig gezien. Op 30 oktober bleek hij langs deze weg te slapen waardoor hij de volgende dag vrij eenvoudig werd teruggevonden. Met uitzondering van zondag 2 november, toen het slechte weer en de slechte toegankelijkheid van de bedrijvenkavels de waarnemers parten speelden, werd hij tot en met 5 november dagelijks gezien. Dit tot tevredenheid van vele waarnemers die vaak een of twee keer terug moesten komen om de vogel echt goed waar te nemen. Dick Groenendijk, die op 29 oktober bij de laatkomers behoorde en diezelfde avond bij het schaatsen zijn heup brak, zag de grasmus tot zijn opluchting op 4 november – na vroegtijdig ontslag uit het ziekenhuis.

Orpheusgrasmussen zijn opvallend schaars als dwaalgast in West- en Noord-Europa, ondanks het feit dat de broedgebieden niet ver zuidelijk liggen en het om langeafstandstrekkingen gaat. In Frankrijk is het areaal van Westelijke Orpheusgrasmus sinds het midden van de 19e eeuw gekrompen en broedt de soort alleen nog bij uitzondering in het noorden (hetgeen in 2003 het geval was). In 1898 werd een mannetje orpheusgrasmus verzameld bij Blumental, Luxemburg. Op 22 september 1912 werd te Fond-des-Tawes, Liège, België, een adult

522 Vermoedelijke Westelijke Orpheusgrasmus / presumed Western Orphean Warbler *Sylvia hortensis*, Middelburg, Zeeland, 30 oktober 2003 (Marten van Dijl)

mannetje gevangen. Dit exemplaar overleefde nog drie weken in een kooi, waarna het werd opgezet. Op basis van de in 1913 gepubliceerde foto lijkt het om een Westelijke Orpheusgrasmus te gaan. In Brittannië zijn zes gevallen bekend: één in mei, één in juli en vier tussen 20 september en 22 oktober, waarvan slechts één twitchbaar (op Scilly, Engeland, in oktober 1981). In Duitsland werd op 1 september 1964 een adult vrouwtje gevangen op Helgoland, Schleswig-Holstein, en werden opmerkelijk genoeg van 19 juli tot 13 augustus 2003 twee zingende mannetjes Westelijke Orpheusgrasmus waargenomen in Baden-Württemberg (Dutch Birding 25: 343, 2003).

De recente beslissing om Westelijke en Oostelijke Orpheusgrasmus *S. crassirostris* als twee afzonderlijke soorten te beschouwen (cf Dutch Birding 24: 22-24, 2002) is met name gebaseerd op de sterke verschillen in zang. Het onderscheid aan de hand van kleedkenmerken is vaak een stuk lastiger en in het verleden werd daar zelden op gelet. PIM A WOLF

ORPHEAN WARBLER From 29 October to 5 November 2003, an orphean warbler *Sylvia crassirostris/hortensis* stayed in a business park at Middelburg, Zeeland, the Netherlands. The bird was discovered through the window of a birder's office and – on current knowledge – identified as Western Orphean Warbler *S. hortensis*. This is the first record of an orphean warbler for the Netherlands. The taxa are surprisingly rare in northern and western Europe.

Nicolaas Marra sr 1921-2003 Op 23 oktober 2003 overleed in Utrecht op 82-jarige leeftijd Nicolaas Marra sr. Tijdens de strenge winter van 1978/79 had ik mijn eerste ontmoeting met Niek Marra toen ik op een koude winterdag bij de Maarsseveense Plassen, Utrecht, drie vogelaars ontmoette: Nico Marra sr met zijn tweelingzonen Jan en Nico. Een kort maar allerhartelijkst gesprek volgde, waarbij waarnemingen werden uitgewisseld. Niek Marra was in die tijd voor mij als jonge vogelaar van 18 jaar nog een persoon van welhaast mythische proporties die ik slechts kende van verhalen. Niek kwam op plaatsen die voor mij gelijk stonden aan het walhalla: Flevoland, bijvoorbeeld. Hij zag er Zeearenden *Haliaeetus albicilla*, Morinelplevieren *Charadrius morinellus*, Gestreepte Strandlopers *Calidris melanotos*, vogels waarvan ik alleen maar kon dromen. En had hij ook niet eens een Bladkoning *Phylloscopus inornatus* in zijn tuin gezien?

De jaren daarna leerde ik hem goed kennen, tijdens lange dagen in de Ridderoordse Bossen bij Bilthoven, Utrecht, waar we systematisch roofvogeltrek telden, en tijdens vele tochten naar het toen nog maagdelijke Flevoland. Niek kenmerkte zich door een enorme gedrevenheid voor het vogelen, gekoppeld aan een welhaast kinderlijke vreugde die hij eraan beleefde. Niek had een paar stelregels voor het vogelen. Eén daarvan was dat, hoewel het waarnemen van zeldzaamheden fantastisch was, je altijd óók naar de gewone soorten moest blijven kijken. Een andere was dat je zoveel mogelijk in het veld moest zijn. Een vrije dag en

dan niet in het veld zijn om te vogelen, dat was moeilijk aan hem uit te leggen. Niek behoorde niet tot de de telers of onderzoekers; die gingen in zijn ogen veel te rationeel om met vogels. Hij kon zich erg vermaken om een ander segment vogelaars, *twitchers*, als die bijvoorbeeld al wel een Bairds Strandloper *C bairdii* op zak hadden maar niet de zang van Rietzanger *Acrocephalus schoenobaenus* en Kleine Karekiet *A scirpaceus* konden onderscheiden. Hoewel hij tuk was op zeldzaamheden en overall als de kippen bij wilde zijn, had hij een broertje dood aan moderne communicatiemiddelen als semafoons en mobiele telefoons. Bij Niek draaide het bij het vogels kijken om de emotionele en esthetische kanten ervan. Hij was oprecht als hij zei dat hij tot tranen geroerd kon worden door de melancholieke zang van een Boomleeuwerik *Lullula arborea*. Niek was altijd verrukt bij het waarnemen van zijn favoriete vogelsoorten, waartoe Woudaap *Ixobrychus minutus*, Wespindief *Pernis apivorus*, Grauwe Kiekendief *Circus pygargus*, Morinelplevier, Bladkoning, Kruisbek *Loxia curvirostra*, Appelvink *Coccothraustes coccothraustes* en Ortolaan *Emberiza hortulana* behoorden.

Niek heeft veel gevogeld en vogels geringd in Flevoland. Hier maakte hij gelukkige tijden door, met als absolute ornithologische hoogtepunten de nestvondsten van Morinelplevieren in 1963 en 1964. In 1995 mocht hij de *thrill* meemaken van het eerste broedgeval

van Noordse Nachtegaal *Luscinia luscinia* voor Nederland, bij Zeewolde, Flevoland. Zijn waarnemingen van een Siberische Strandloper *C acuminata* in 1969 en een Bairds Strandloper in 1973, aanvankelijk eerste gevallen voor Nederland, werden bij een herziening door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna niet meer aanvaardbaar geacht. Dit heeft Niek pijn gedaan maar hij was nou eenmaal niet sterk in het beschrijven van veren en veerpartijen. Hij was meer een vogelaar die op *jizz* vogels herkende. De hoge eisen die tegenwoordig gesteld worden bij de beoordeling van een waarneming van een zeldzame soort, maakten dat hij de laatste decennia geen waarnemingen meer indiende. Hierdoor is een aantal zeldzaamheden in zijn notitieboekjes blijven steken.

Niek worstelde al een kwart eeuw met een kwakkelende gezondheid. Maar vooral de wil om naar buiten te trekken, naar zijn geliefde vogels, gaf hem de kracht om steeds weer uit het dal te klimmen. Zijn bewonderenswaardige doorzettingsvermogen kon echter niet verhinderen dat ook zijn tijd zou komen. Zelfs de kortste vogeltochtjes werden hem in zijn laatste levensjaar te veel. Niets gevoel voor humor, zijn jeugdige enthousiasme voor vogels en zijn hartelijkheid maakten hem graag gezien. Met zijn heengaan heeft de Nederlandse vogelaarswereld een markant persoon verloren. RUUD VAN BEUSEKOM

Aankondigingen & verzoeken

Kukila Kukila, the journal of the Ornithological Society of Indonesia, recently produced volume 11 (2000) and volume 12 (2003). Volume 11 (USD 7.50) had been largely prepared by the late editor, Derek Holmes, who died in October 2000 (cf Dutch Birding 23: 63, 2001), and features his editorial and 183 pages covering eight papers, 20 short notes, reviews, announcements and obituaries. Volume 12 (USD 15.00) is produced in a new and improved format by its new editors, Paul Andrew, Bas van Balen, David Bishop, Susan Myers and Richard Noske (chief editor), and contains 84 pages covering seven articles, seven short notes, reviews and a summary of recent literature. Volume 13 will follow shortly. For information, one may contact Muchamad Muchtar (e-mail kukila@pili.or.id). In the Netherlands, information may be received from Bas van Balen, IJssellaan 87-1, 6826 DM Arnhem, e-mail Bas.vanBalen@staf.ton.wau.nl.

Eastern Black Redstart photographs requested For a future article in Dutch Birding on the identification and occurrence in Europe of Eastern Black Redstart *Phoenicurus ochrurus phoenicuroides*, good (copies of) photographs are requested. Please mention date, location and sex/age if possible. Also, photographs of (immature) *P o rufiventris*, *P o semirufus* and immature hybrid Black Redstart x Common Redstart *P phoenicu-*

rus are needed. All photographs will be returned and photographers of the photographs used in the publication will receive a fee. Please send your material to: Laurens Steijn, Transvaalstraat 10A, 1092 HK Amsterdam, Netherlands. Also of interest are measurements (especially of wing structure) of the above-mentioned taxa. This information can also be sent by e-mail to: laurens.steijn@dutchbirding.nl.

Limburgse Vogels Tot spijt van vele lezers en de redactie moest Limburgse Vogels in 2001 noodgedwongen stoppen. Nu, een jaar later, is met de komst van een aantal nieuwe enthousiaste redacteuren een herstart gemaakt. In januari 2004 zal de editie 2003 van Limburgse Vogels verschijnen. Naast enige hoogtepunten van de waarnemingen uit 2003 zullen net als in voorgaande edities ook artikelen verschijnen over opmerkelijke en interessante gebeurtenissen rondom de in Limburg waargenomen vogels. Daarnaast is ook het complete waarnemingenoverzicht weer present. Limburgse Vogels editie 2003 zal een dubbeldik nummer worden met vele pagina's leesplezier. En uiteraard krijgt Limburgse Vogels een vervolg in 2004.

De prijs is EUR 7.50 voor leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg en EUR 10.00 voor niet-leden. Bedrijven, instellingen en verenigingen betalen minimaal EUR 15.00. Alle oud-abonnees zullen

Aankondigingen & verzoeken

via een brief worden geïnformeerd en met een bijgevoegde acceptgiro de mogelijkheid krijgen zich alvast aan te melden. Een andere manier om Limburgse Vogels te bestellen is door het bovenstaande bedrag over te maken op postgiro 1134234, tnv Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, o.v.v. 'Limburgse Vogels'. In België kan het geld overgemaakt worden op

gironummer 000-1507143-54 o.v.v. 'Limburgse Vogels'. Nadat het geld is overgemaakt krijgt men Limburgse Vogels via de post thuisgestuurd. Om ook in 2004 weer Limburgse Vogels te krijgen zal men zich opnieuw moeten opgeven. Alle abonnees van dit jaar zullen met een brief op de hoogte gebracht worden van de procedure. JUSTIN JANSEN

DBA-nieuws

Betaling van abonnementsgeld voor 2004 Bij dit nummer van Dutch Birding treft u een rekening met acceptgirokaart aan waarmee het abonnementsgeld voor 2004 kan worden betaald. De abonnementsprijs blijft EUR 30.00 voor Nederland en EUR 33.00 voor België. Wij verzoeken u het abonnementsgeld voor 1 januari 2004 over te maken. In verband met de kosten die verbonden zijn aan het versturen van herinneringen en aanmaningen zal voor latere betalers EUR 2.00 extra in rekening worden gebracht.

Voorts verzoeken wij u om alle correspondentie over abonnementszaken te richten aan: Dutch Birding Association, p/a Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Nederland, of aan circulation@dutchbirding.nl.

Payment of subscription for 2004 Enclosed with this issue, you will find the invoice for the subscription fee for 2004. The rates for 2004 remain unchanged and will be EUR 33.00 for subscribers in Europe and EUR 36.00 for subscribers outside Europe. We kindly request to follow the instructions on the enclosed invoice. Subscribers who have not paid by 1 January 2004 will be charged EUR 2.00 extra to compensate administration costs.

For all subscription matters, please use the following address: Dutch Birding Association, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands, or circulation@dutchbirding.nl.

Dutch Birding-vogelweek in oktober 2003 Op zaterdag 4 oktober 2003 begon voor de 18e keer op rij de Dutch Birding-vogelweek op Texel, Noord-Holland. De eerste Bladkoning *Phylloscopus inornatus* werd die dag ontdekt maar verder kwam de week stroef op gang. Zondag ging het beter; de Dwerggors *Emberiza pusilla* die werd aangetroffen achter Levensvregd werd tot 11 oktober waargenomen en liet zich af en toe fraai zien. Bij De Koog werd een juveniele Roze Spreeuw *Sturnus roseus* ontdekt (later in de week werd er nog een gezien op de zuidpunt) en bij de Horsmeertjes een Kleine Vliegenvanger *Ficedula parva*, in een kleed (adult mannetje) waarin je de soort in het najaar zelden ziet. Hoppen *Upupa epops* horen langzamerhand tot de vaste inventaris van de Texelweek; dit keer vloog er eentje rond aan de noordkant van Den Burg. Op maandag, dinsdag en woensdag mocht de zeetrek zich in

een grote belangstelling verheugen. Enkele gelukkigen zagen woensdag bij de Westerslag een Kuhls Pijlstormvogel *Calonectris borealis* voorbijkomen. Meer in de luwte verbleef een tweede Kleine Vliegenvanger, ditmaal in minder kleurig kleed, bij Zeeburg. Tijdens de *big day* op donderdag 9 oktober, waaraan een zeer bescheiden aantal teams meedeed, werden door het winnende team (Gerben van den Berg, Dick Groenendijk en Hein Prinsen) 126 soorten gezien. De dag werd opgeluisterd door onder meer Stormvogeltje *Hydrobates pelagicus*, Morinelplevier *Charadrius morinellus*, Grote Pieper *Anthus richardi*, Sperwergrasmus *Sylvia nisoria* en een recordaantal van 16 Bladkoningen, verspreid over het eiland. Als prijs ontvingen alle drie de winnaars *Vlerkenstreken*, een boek met vogelaarsverhalen door Gerard Ouweneel. De prijs werd beschikbaar gesteld door het dit jaar jubilerende tijdschrift Het Vogeljaar (50 jaar) en werd na de wedstrijd uitgereikt door redactielid Peter Meijer.

Het absolute hoogtepunt van de week had de Goudlijster *Zoothera aurea* kunnen zijn die vrijdag 10 oktober in de Korverskooi werd gevangen en kort na de vangst werd losgelaten. Helaas was er geen bereidheid of mogelijkheid om de vogel aan de vele vogelaars op het eiland te laten zien. Een zoekactie in de omgeving van de ringbaan leverde niets op.

Gedurende de nasleep van de Texelweek werd op zaterdag 11 oktober nog een Humes Bladkoning *P. humei* ontdekt bij Zeeburg, en op zondag 12 oktober werd al een glimp opgevangen van de Provençaalse Grasmus *Sylvia undata* die op maandag 13 oktober samen met twee Pallas' Boszangers *P. proregulus* zorgde voor een heuse Texelweek-after party in de 'Tuintjes' op de noordpunt van het eiland.

Het aantal deelnemers aan de Texelweek was ook dit jaar onverminderd hoog. De lezingen op zaterdag (Arnout Linckens over Kenia), maandag (Eric Menkveld over Texel), dinsdag (Dick Groenendijk met de mystery bird-competitie) en woensdag (Jan van Holten met arctische vogels) werden goed bezocht. Winnaar van de mystery bird-competitie werd Dave van der Spoel die naar huis ging met een mooie meeuwenvideo. Volgend jaar begint de Dutch Birding-vogelweek op zaterdag 2 oktober 2004. Er zijn reeds plannen om van de 20e Texelweek (in oktober 2005) een bijzondere jubileumeditie te maken. GJSBERT VAN DER BENT